

Національне агентство України з питань державної служби

Херсонська обласна державна адміністрація

Херсонська обласна рада

Херсонська міська рада

Херсонський національний технічний університет

**ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ЩОДО МІСЦЕВОГО
САМОВРЯДУВАННЯ:
СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ КОНФЕРЕНЦІЇ

Херсон
Видавець Грінь Д.С.
2011

ББК 66.3(4Укр.)
УДК 352
Д 362

*Затверджено до друку Вченою радою
Херсонського національного технічного університету
(протокол № 2 від 18.10.2011 р.)*

Державна політика щодо місцевого самоврядування: стан, проблеми та перспективи : [збірник матеріалів конференції] / за заг. ред. Ю.М. Бардачова, І.П. Лопушинського. – Херсон: Олді плюс, 2011. – 144 с.

ISBN 978-966-2660-09-8

Збірник сформовано з матеріалів 2-ї Всеукраїнської науково-практичної конференції «Державна політика щодо місцевого самоврядування: стан, проблеми та перспективи», що відбулася 4-5 жовтня 2011 року на базі Херсонського національного технічного університету.

На конференції було проаналізовано сучасний стан у сфері державної політики щодо місцевого самоврядування, функціонування органів місцевого самоврядування, а також особливості сучасних механізмів реформування представницьких органів влади.

Видання розраховано на наукових працівників, викладачів і слухачів магістратур державного управління і державної служби вищих навчальних закладів, а також на працівників органів місцевого самоврядування та владних структур.

ISBN 978-966-2660-09-8

ББК 66.3(4Укр.)

© Херсонський національний технічний університет, 2011

© Колектив авторів, 2011

СКЛАД ОРГКОМІТЕТУ

Бардачов Ю.М. – ректор Херсонського національного технічного університету, доктор технічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, голова оргкомітету.

Сарібеков Г.С. – проректор Херсонського національного технічного університету з наукової роботи, доктор технічних наук, професор, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, заступник голови оргкомітету.

Лопушинський І.П. – завідувач кафедри державного управління і місцевого самоврядування Херсонського національного технічного університету, доктор наук з державного управління, професор, заслужений працівник освіти України, заступник голови оргкомітету.

Белец Ж.А. – головний бухгалтер Херсонського національного технічного університету, магістр державної служби.

Бережна З.Я. – секретар Херсонської міської ради.

Верещака Т.Ю. – директор Південного регіонального відділення Центру адаптації державної служби до стандартів ЄС.

Гудим І.В. – в.о. начальника управління державної служби Голодержслужби України в Херсонській області.

Кащенко Л.А. – завідувач бібліотеки Херсонського національного технічного університету.

Топалова Е.Х. – доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування, координатор магістратури державної служби Херсонського національного технічного університету, кандидат наук з державного управління, доктор філософії, доцент.

Радкович Л.А. – начальник організаційно-виховного відділу Херсонського національного технічного університету.

Федько Т.І. – перший заступник голови Херсонської обласної ради, магістр управління суспільним розвитком.

Чиркова Л.М. – директор музею історії Херсонського національного технічного університету, кандидат історичних наук, доцент.

Юдін І.О. – проректор з адміністративно-господарської діяльності Херсонського національного технічного університету.

Яценко А.А. – заступник голови Херсонської обласної державної адміністрації, магістр державного управління.

ВІТАЛЬНЕ СЛОВО ГОЛОВИ НАЦІОНАЛЬНОГО АГЕНТСТВА УКРАЇНИ З ПИТАНЬ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ

Шановний Юрію Миколайовичу! Шановні колеги!

Щиро вітаю Вас із початком роботи конференції «Державна політика щодо місцевого самоврядування: стан, проблеми та перспективи».

Як член Ради Європи Україна взяла на себе зобов'язання розвивати місцеву демократію. 15 липня 1997 року наша країна без застережень ратифікувала Європейську хартію місцевого самоврядування, відповідно до якої органи місцевого самоврядування визнані однією з головних підвалин будь-якої демократичної влади, а право громадян на участь в управлінні державними справами проголошено одним з демократичних принципів, що поділяють всі держави – члени Ради Європи. Для України, як і для всіх учасників Хартії, охорона і посилення місцевого самоврядування є важливим внеском у розбудову Європи на принципах демократії і децентралізації влади.

Безумовно, існування органів місцевого самоврядування, наділених реальними функціями, здатне забезпечити ефективно та «близьке» до громадянина управління, стати інструментом розвитку територіальних громад та гарантувати їхній добробут.

Інтегрування України в Європейські структури потребує вироблення та реалізації такої моделі регіонального управління, яка б відповідає принципам регіональної політики Європейського Союзу, загальновизнаних практиці міжрегіональної та трансграничної співпраці територій, сприяла становленню рівноправної співпраці центру з регіонами.

Здійснення адміністративної реформи та реформи місцевого самоврядування надає шанс створити необхідні умови для динамічного, збалансованого розвитку в Україні територій, усунення основних регіональних диспропорцій, повернутися до реального місцевого самоврядування.

Запорукою успіху цих реформ має стати активна участь науковців та експертів у наданні всебічних та об'єктивних оцінок політико-правового статусу місцевого самоврядування в Україні, пропозицій щодо оптимізації системи цих органів, підвищення професійності працівників місцевих органів влади. Відповідна наукова робота має стати інтелектуальним ресурсом та каталізатором справжніх змін в управлінні місцевими справами.

Бажаю всім учасникам конференції натхнення, плідної роботи та цікавих відкриттів!

З повагою

Голова

Нацдержслужби України

В. Шолкованов

ВІТАЛЬНЕ СЛОВО РЕКТОРА

Шановні колеги, друзі, дорогі гості!

Сьогодні на Херсонщині розпочинає свою роботу друга Всеукраїнська науково-практична конференція «Державна політика щодо місцевого самоврядування: стан, проблеми та перспективи».

Співорганізаторами конференції є Національне агентство України з питань державної служби, Херсонська обласна державна адміністрація, Херсонська обласна і міська ради, Херсонський національний технічний університет.

Метою конференції є обговорення проблем, пов'язаних з перспективним реформуванням системи місцевого самоврядування в Україні.

Для участі в конференції запрошено державних службовців, посадовців місцевого самоврядування, наукових і науково-педагогічних працівників, докторантів, аспірантів і здобувачів наукових ступенів, представників інститутів громадянського суспільства.

Дозвольте назвати представників співорганізаторів конференції: Яценко А.А. – заступник Глави Херсонської обласної державної адміністрації; Черевко С.М. – заступник Херсонського міського голови; Кияновський А.О. – депутат Херсонської обласної ради; Парій З.Й. – заступник директора – начальник адміністративного відділу Центру адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу; Верещака Т.Ю. – директор Південного регіонального відділення Центру адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу; Гудима І.В. – в.о. начальника Управління державної служби Голодержслужби в Херсонській області.

Ми також раді вітати наших гостей – учасників конференції з Астани (Казахстан), Дніпропетровська, Дрогобича, Запоріжжя, Києва, Львова, Одеси, Полтави, Тернополя, Харкова, Черкас, Чугуєва й інших міст України. Всього для участі в конференції заявлено понад сто виступів.

Упевнений, що в ході сьогоднішньої конференції відбудеться ділова і конструктивна розмова щодо реформування місцевого самоврядування в Україні, будуть вироблені відповідні наукові рекомендації.

Бажаю учасникам конференції плідної роботи!

Бардачов Ю.М. – ректор Херсонського національного технічного університету, доктор технічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України

МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ: СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ТА ДОСВІД КРАЇН ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Молодцов О.В.

«ПОРОЧНИЙ ЕФЕКТ» ТА «ЗОНА НЕВИЗНАЧЕНОСТІ» У СФЕРІ СИСТЕМОГО РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЯК ЕЛЕМЕНТУ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Одна з головних проблем реформування публічної влади полягає в усуненні інституціональної незавершеності місцевого самоврядування, що пов'язано передусім з відсутністю повноцінного самоврядування на районному та обласному рівнях. Як правило, консервативність та апатичність влади щодо проведення системних реформ пояснюється відсутністю політичної волі та інстинктом самозбереження державної влади. На наш погляд, існує ще один важливий методологічний аспект цієї проблеми, який полягає в усуненні таких факторів, як «порочний ефект» і «зона невизначеності» у сфері системного реформування публічної влади. Ці два аспекти поставленої проблеми тісно пов'язані з соціально-психологічними чинниками здійснення влади. На думку автора, саме негативні соціально-психологічні чинники, що базуються на між-інституціональній недовірі, створюють «порочний ефект» у реформуванні будь-якої сфери життєдіяльності суспільства.

«Порочним ефектом» французький соціолог М. Крозьє (Crozier) називає дисфункціональні ефекти, які з'являються внаслідок раптових і непередбачуваних процесів колективної дії, хоча кожний член соціуму діє на підставі суто раціональності [1, с. 96]. Соціально-психологічні чинники є вирішальними щодо реалізації завдань реформування публічної влади. Низький рівень міжінституціональної довіри, як правило, призводить до аморальної практики як суб'єктів влади, так і суспільства та зниження рівня демократичності політичної системи в цілому. У такій ситуації процеси взаємодії та ухвалення рішень регулюються не стільки правовими нормами, скільки нормами, що формуються у так званій «зоні невизначеності» (термін М. Крозьє) [2]. Для людей, які не знайомі з нормами «зони невизначеності», останні постають незрозумілою ірраціональною силою, яка спроможна звести нанівець всілякі раціональні дії тих суб'єктів, які є учасниками спільної дії, але не знайомі з правилами та закономірностями «зони невизначеності». М. Крозьє використовує цей термін для характеристики проблеми опору змінам, які порушують або несуть загрозу порушення усталеного статусу члена колективу, організації, суспільства, що ґрунтується на звичних для того правилах гри.

Головну роль у «зоні невизначеності» відіграє співвідношення формального та неформального «статусу» людини (суб'єкта влади чи суб'єкта громадянського суспільства). Нормами, що регулюють суспільне життя, є у такій ситуації статусні, а не правові норми, які визначають принципи і характер взаємовідносин людей в реальному владному просторі. У «зоні невизначеності» формуються не декларовані, а реальні стимули діяльності суб'єктів влади та вплив одного учасника (актора) на вибір (рішення) іншого. Будь-який соціальний актор чинитиме опір змінам, які, на його думку, позбавляють його можливостей контролю за «зоною невизначеності», й тим самим статусу, який дає змогу впливати на рішення інших. У випадку суперечностей

між офіційно задекларованими цілями та власними інтересами для збереження «зони невизначеності» у суб'єкта влади виникає необхідність в інформаційній непрозорості діяльності учасників. Саме тому головними характеристиками «зони невизначеності» є консервативність та інформаційна закритість, які стають нездоланим бар'єром у проведенні справжніх реформ, оскільки спрямовані на обмеження центральної влади за рахунок передачі окремих повноважень іншим суб'єктам публічно-управлінської діяльності.

Зміст поняття «зона невизначеності» показує також, що така реформа не може відбутись простим прийняттям нормативного акта. Побудова сучасної моделі влади має виходити з філософії реформ, за якою прагнення людини (суб'єкта влади) до захисту особистих інтересів, зокрема суто егоїстичних, є природним бажанням. В ідеальному варіанті узгодження егоїстичних інтересів з суспільними потребує одночасного перегрупування всіх елементів соціальної організації, а не лише системи публічної влади, з урахуванням можливого опору запланованим змінам з боку людей, які мають у цій системі свої егоїстичні інтереси. Розуміння ролі цього соціально-психологічного фактора в процесі змін має не лише світоглядне та методологічне значення, але й суто практичне. Його дія виявляється в безпосередній практиці публічного управління економікою і політикою, іншими сферами суспільного життя.

Сказане вище пояснює те, що, незважаючи на створення досить потужної, з погляду принципів європейської локальної демократії, концептуально-правової бази в сферах децентралізації публічної влади, факт правової реальності у більшості випадків не стає мотивуючим елементом практичної дії та регулятором взаємовідносин, справжнім стимулом реформування публічної влади в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Соломкина М. М. Изменение как социологическая проблема и как системный феномен / М. М. Соломкина // Вестник Московского университета. Сер. 18. Социология и политология. – 1998. – № 1. – С. 93-100.
2. Спиридонова В. И. Бюрократия и реформа: (анализ концепции М. Крозье) / В. И. Спиридонова. – М. : ИФРАН, 1997. – 201 с.

Лопушинський І.П.

РЕФОРМУВАННЯ ПРЕДСТАВНИЦЬКИХ ОРГАНІВ МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ: СТАН ТА СУЧАСНІ МЕХАНІЗМИ

Відомо, що сучасні глобальні тенденції щодо децентралізації в Україні державного управління актуалізують посилення ролі місцевого самоврядування у вирішенні завдань розвитку територій. Питанням функціонування місцевого самоврядування в Україні присвячено чимало праць таких вітчизняних учених, як Т.Безверхнюк, В.Куйбіда, О.Лазор, І.Лопушинський, В.Мамонова, А.Некряч, М.Пухтинський, С.Саханенко та ін. Разом з тим, як зазначає В.Мамонова, на порядку денному сучасних українських реалій ще залишаються проблеми, пов'язані з недосконалістю законодавства щодо організаційної структури та повноважень органів місцевого самоврядування, неузгодженістю чинного адміністративно-територіального устрою з системою місцевого самоврядування, недостатнього її фінансового забезпечення тощо [2, с. 100].

Проте апіорі добре відомо, що прогресивний та ефективний розвиток Української держави неможливий без проведення реформ у багатьох сферах суспільного життя. Як пише Н. Гончарук, «основою проведення всіх реформ... має стати адміністративна реформа, яка надасть можливість впровадити нові ефективні моделі публічної адміністрації, створити раціональну та стабільну систему органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, здійснити ефективний розподіл функцій і повноважень між органами публічної влади та рівнями публічної адміністрації, надавати широке коло якісних адміністративних послуг громадянам, забезпечити розвиток місцевого самоврядування, створити професійну, політично нейтральну, відповідальну та авторитетну публічну службу та утвердити партнерські відносини між державою та громадянами» [1, с. 73].

Однак чинна в Україні система місцевого самоврядування сьогодні не відповідає потребам сучасного суспільства. Функціонування місцевого самоврядування в своїй основі не спрямовано на реалізацію його головного призначення – створення та підтримку сприятливого життєвого середовища, потрібного для всебічного розвитку людини, надання членам територіальних громад якісних та доступних публічних послуг на засадах сталого розвитку дієздатної громади. Перед місцевим самоврядуванням України сьогодні поставили проблеми, що потребують ефективного та швидкого реагування. Як стверджує А. Некряч, «новизна, складність, суперечливість і масштабність розпочатих соціально-економічних реформ в Україні та не завжди зрозумілий механізм їх упровадження, багатовекторність змін, що відбувалися в політичній системі, потребують кардинального переосмислення трансформаційного періоду, в якому перебуває українське суспільство, проведення системних перетворень у всіх сферах та актуалізує потребу осмислення одного з важливих інститутів громадянського суспільства – місцевого самоврядування. Ідеться про реальне перезавантаження місцевої влади на всіх її рівнях, здійснення інституційних змін у контексті розпочатої адміністративної реформи» [3, с. 26].

Означений стан справ і став причиною розробки в нашій державі Концепції реформи місцевого самоврядування, затвердженої 2009 року Кабінетом Міністрів України, та ухвалення Урядом Плану заходів щодо її реалізації [5; 4]. Концепцію реформи місцевого самоврядування [5] розроблено з урахуванням положень Концепції державної регіональної політики, національного і міжнародного досвіду становлення та організації місцевого самоврядування, документів Ради Європи, зокрема Конгресу місцевих і регіональних влад Ради Європи щодо розвитку місцевої демократії з метою визначення засад розбудови оптимальної, ефективної системи належного, добросовісного місцевого самоврядування в Україні.

У Документі [5] зокрема закріплено, що метою реформування місцевого самоврядування в Україні є підвищення якості життя людини за рахунок створення умов для сталого розвитку територіальних громад як самостійних та самодостатніх соціальних спільнот, члени яких матимуть можливість ефективно захищати власні права та інтереси шляхом участі у вирішенні питань місцевого значення. Процес реформування місцевого самоврядування Концепція розподіляє на чотири етапи, останній з яких має завершитися 2014 року. Щоправда, 29 вересня 2010 року Уряд України своїм Розпорядженням за №1910-р уніс зміни, якими дещо відтермінував у часі заходи з реалізації Концепції, зважаючи на розпочату в нашій державі

адміністративну та інші реформи в соціально-економічній сфері, що мають передувати реформуванню місцевого самоврядування.

За задумом авторів Концепції реформування місцевого самоврядування передбачає перехід на принципову нову модель організації регіональної влади. Основним завданням Концепції є аналіз актуальних проблем у сфері місцевого самоврядування, визначення основних підходів та правових, організаційних, фінансових засад їх вирішення, узгодження в часі з реформуванням адміністративно-територіального устрою. Ключовим питанням Концепції є обґрунтування пропозицій щодо забезпечення на регіональному та місцевому рівні демократичної і ефективної організації управління, запровадження механізму оптимального самодостатнього функціонування суб'єктів місцевого самоврядування.

У цьому зв'язку слід зазначити, що чинні закони України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про місцеві державні адміністрації», інші законодавчі акти і нормативні документи не повною мірою врегульовують питання організації влади на місцях. Особливо невдалим, на нашу думку, виявилось співвідношення положень законів про місцеве самоврядування та місцеві держадміністрації, зокрема в частині чіткого розмежування повноважень місцевих органів виконавчої влади та місцевого самоврядування.

Тут зіткнулися два основних підходи – європейський системно-функціонально-цільовий і прорадянський традиційно-галузевий. Перший виходив з того, що потрібно розробляти закон про місцеве самоврядування із визначенням статусу кожного елемента його системи, передусім, територіальної громади; що слід цілеспрямовано розподілити функції, а вже потім повноваження органів місцевого самоврядування різних рівнів, а також їх повноваження і повноваження відповідних місцевих державних адміністрацій щодо надання населенню адміністративних і громадських послуг. Другий підхід було традиційно спрямовано не на територіальну громаду як певну спільноту, а на органи та їх повноваження: виключні, власні, делеговані.

Саме дві останні групи повноважень (власні і делеговані) носять галузевий характер і не розмежовуються щодо надання відповідних послуг населенню за різними рівнями системи місцевого самоврядування. Разом з тим пріоритетним було визначено традиційно-галузевий підхід. На практиці це породило численні колізії і прояви суб'єктивізму.

На сьогодні налічується понад 3 тисячі нормативних актів, у яких згадується термін *місцеве самоврядування*; 700 законів пов'язані із сферою самоврядування. Виходячи з такого стану справ, виникає проблема систематизації законодавства та видання кодексу законів, що пов'язані з регулюванням відносин у сфері місцевого самоврядування.

Як відомо, вступивши до Ради Європи (9 листопада 1995 р.), Україна взяла на себе зобов'язання розвивати, зокрема, і місцеву демократію. 15 липня 1997р. Верховною Радою України без застережень було ратифіковано Європейську хартію місцевого самоврядування та, відповідно, почав здійснюватися з боку Конгресу місцевих і регіональних влад Європи моніторинг за дотриманням положень Хартії.

Разом з тим інтегрування України до європейських структур потребує вироблення та реалізації такої моделі регіонального управління, що відповідала б принципам регіональної політики Європейського Союзу, загальновизнаній практиці

внутрішнього міжрегіонального співробітництва та міжнародної співпраці територій, сприяла становленню нових форм співпраці у форматі «центр-регіон».

Саме тому здійснення адміністративної реформи та реформи місцевого самоврядування дає шанс створити необхідні умови для динамічного, збалансованого розвитку в Україні територій, усунення основних регіональних диспропорцій, повернутися до реального місцевого самоврядування.

Для вирішення проблем розвитку місцевого самоврядування можна було б рекомендувати досвід зарубіжних країн, який засвідчив, що неурядові організації більш ефективно і економічно вирішують завдання, які сьогодні в нашій державі відповідно до законодавчих норм здійснюють державні адміністрації. Зокрема, в Республіці Польща за короткий проміжок часу шляхом комплексної реформи місцевого самоврядування забезпечили разючі зміни насамперед у соціальному плані. Досягнення цієї європейської держави в розвитку системи самоврядних структур підтверджують, що створення трирівневого самоврядування, загальним принципом побудови якого є принцип субсидіарності (допоміжності), сприяли її швидкому входженню до Європейського Союзу. Система польського місцевого самоврядування складається з трьох рівнів: гміна, повіт, воєводство, що відповідає в нашій структурі: сільська, селищна, міська ради; районна рада; обласна рада. Саме тому в сучасних умовах слід подбати й про те, щоб законодавче забезпечення розвитку місцевого самоврядування в Україні відповідало принципам Європейської хартії місцевого самоврядування щодо організаційної, правової, фінансово-економічної самостійності територіальних громад.

Проте чинна система організації влади на місцях, що поєднує державне управління на регіональному рівні з автономністю місцевого самоврядування на низовому територіальному рівні, не може повністю забезпечити демократичну, гнучку та ефективну організацію управління в системі місцевого самоврядування на регіональному та місцевому рівні. Реформування місцевого самоврядування в Україні повинно бути спрямоване на створення правового фундаменту в питаннях розподілу повноважень між різними гілками влади та налагодження співробітництва між ними.

На нашу думку, реформа місцевого самоврядування в сучасних умовах демократичного державотворення має бути скерована на: розробку та ухвалення (як особливо термінового питання) законодавства з місцевого та регіонального самоврядування, що відповідатиме принципам Європейської хартії місцевого самоврядування; включення до національного законодавства з питань місцевого самоврядування положень, які б гарантували регіональним, районним та муніципальним радам наявність у них власних та підзвітних їм виконавчих органів; включення положень, що надаватимуть право органам регіональної та місцевої влади мати власний бюджет пропорційно до їх обов'язків з наданням їм можливості підвищувати на місцевому рівні отримуваний ними доход; створення чіткого механізму врегулювання питання приватизації та володіння муніципальною землею та власністю.

Реформування управління на місцях доцільно провести за такою схемою: створення умов для того, щоб 95% усіх проблем громадян можна було вирішити на рівні територіальної громади; істотно розширити повноваження обласної і районної рад, віднести до їх компетенції вирішення в спільних інтересах територіальних громад питань місцевого значення, вирішення яких безпосередньо територіальними громадами не може бути належним чином фінансово та матеріально забезпечене, зокрема, виконання державних і регіональних програм соціально-економічного та культурного

розвитку, програм охорони довкілля, забезпечення збалансованого економічного і соціального розвитку відповідної території, ефективного використання природних, трудових і фінансових ресурсів, підготовка для подання до відповідних органів виконавчої влади фінансових показників і пропозицій до проекту Державного бюджету України, сприяння інвестиційній діяльності на території району, області тощо; утворити виконавчі органи обласної та районної рад, що реалізовуватимуть самоврядні та делеговані повноваження з вирішення питань регіонального значення; обласним державним адміністраціям надати виключно компетенцію державного контролю за дотриманням чинного законодавства, координацію діяльності регіональних структур подвійного підпорядкування, контролю за ефективним використанням коштів державного бюджету. Делеговані ж функції державних адміністрацій слід передати відповідним виконавчим органам самоврядування.

Отже, Концепція реформування місцевого самоврядування базується на законодавчо визнаній структурі місцевого самоврядування, у якій є два основних елементи – територіальна громада та органи місцевого самоврядування, останні складаються з виборного представницького органу (ради) та виконавчого органу (виконавчого комітету), що разом забезпечують здійснення всього комплексу владних повноважень та адміністративних функцій. Саме тому створення необхідних передумов для децентралізації та підвищення незалежності на місцевому рівні доцільно проводити шляхом удосконалення існуючої моделі системи місцевого самоврядування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гончарук Н. Т. Адміністративна реформа та її вплив на розвиток місцевого самоврядування в Україні / Гончарук Н. Т. // Державне управління та місцеве самоврядування : [тези XI Міжнар. наук. конгресу, 24 березня 2011 р.]. – Х.: Вид-во ХарРІНАДУ «Магістр», 2011. – С.73-74.
2. Мамонова В. В. Особливості місцевого самоврядування в Україні: сучасні реалії та перспективи / Мамонова В. В. // Державна політика щодо місцевого самоврядування: стан, проблеми та перспективи : [збірник матеріалів конференції] / за заг. ред. проф. Бардачова Ю. М. – Херсон: Олді-плюс, 2010. – С. 100-101.
3. Некряч А. І. Перезавантаження місцевої влади в контексті адміністративної реформи / Некряч А. І. // Наукові праці: Науково-методичний журнал. – Вип. 145. – Т. 157. Державне управління. – Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2011. – С. 26-32.
4. Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції реформи місцевого самоврядування: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 2 грудня 2009 року №1456-р. : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1456-2009-%F0>
5. Про схвалення Концепції реформи місцевого самоврядування: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 29 липня 2009 року №900-р. : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=900-2009-%F0>

Некряч А.І.

ДЕМОКРАТИЗАЦІЯ САМОВРЯДНОГО СЕРЕДОВИЩА – НЕВІД`ЄМНА СКЛАДОВА ДЕРЖАВОТВОРЧИХ ПРОЦЕСІВ

Місцеве самоврядування – це природне право людей самостійно вирішувати свої життєві питання. Щодо демократії, то це право людей обирати, бути обраним, можливість впливати і контролювати тих, кого ми обираємо і безпосередньо брати участь у вирішенні місцевих справ і впливати на ухвалення рішень.

Отже, якщо говорити про доцільність та актуальність демократизації місцевого життя, то вона обумовлена таким: 23-26 вересня 1985 року в Ріо-де-Жанейро відбувся

XXVII Міжнародний конгрес Інтернаціональної спілки місцевих влад, на якому було прийнято Всесвітню декларацію про місцеве самоврядування, що визначила основоположні принципи розбудови місцевої влади, які успішно реалізуються в багатьох країнах світу.

У жовтні того ж року Рада Європи прийняла Європейську хартію місцевого самоврядування, яку Україна в липні 1997 році ратифікувала. Це означає, що наша держава прийняла концепцію та філософію місцевого управління європейського зразка. На відзначення значущості цього документа та впливу його на якість місцевого життя щороку в жовтні проводиться Європейський тиждень місцевої демократії.

Демократія та місцеве самоврядування досить взаємозалежні та взаємообумовлені інститути. Розвиненість одного з них змінює параметри іншого. І чим ефективніше діє місцеве самоврядування, тим більше в ньому демократії. І навпаки – чим розвиненіші форми демократії, тим якіснішим є наше життя. Це аксіома.

Із самого зародження самоврядності як форма виживання людей вибудовувалася виключно на демократичних засадах. Упродовж історії змінювались підходи, вдосконалювався механізм її функціонування (від простих форм до представницьких органів). Проте незмінною залишалася її засадницька складова – створення умов для виживання людей.

Політологічна наука сформувала кілька теорій, які пояснюють місцеве самоврядування, – вільної громади, громадівська, державницька та дуалістична. Відповідно до них історична практика напрацювала декілька моделей самоврядності. Це англосаксонська, континентальна, радянська, іберійська та змішана. Кожна з них по-своєму вибудовує місцеве життя. Проте в усіх них незмінною залишається демократична складова.

Якщо говорити про вітчизняне самоврядування, то воно реалізується в межах дуалістичної теорії та континентальної моделі. За роки незалежності інститут місцевого самоврядування суттєво трансформувалася та еволюціонував. Від підпорядкованості та підлеглості в межах так званої «мотрійки» до моделі партнерства. Він вибудовується на шляху спроб і помилок, очевидних здобутків та очевидних прорахунків.

На нашу думку, місцеве самоврядування тримається на трьох опорах: громада, рада і громадськість.

Громада є основою місцевого самоврядування. Ця основа апріорі не може бути потужною з тієї причини, що до цього часу немає закону, який би визначав права, обов'язки мешканців територіальної громади. Ми маємо закон про місцеве самоврядування, який визначає компетенцію, предмети відання, повноваження, функції органів місцевого самоврядування – представницьких органів, які ми обираємо.

У самій громаді досить часто відбуваються складні та суперечливі процеси, яким немає логічного пояснення. Так, 30-відсоткова явка електорату і найпотужніша хвиля абсентеїзму на місцевих виборах в жовтні 2010 року є наслідком:

- недовіри до інститутів місцевої влади;
- своєрідної форми протесту електорату на те, що робить влада;
- відсутності політичної та самоврядної культури;
- реакції на дію місцевої еліти, яка, переймаючись власними інтересами, задоволенням особистих амбіцій, віддалилася на небезпечну відстань від людей.

Ці вибори будуть ще довго предметом обговорення, тому що віддзеркалили досить тривожні тенденції в українському суспільстві. І не звертати на них уваги владі було б абсолютно неправильним.

Друга опора – це сама рада. Від того, як вона працює, які ухвалює рішення, залежить ефективність і якість місцевого життя. Рада через виконавчі структури повинна забезпечити мешканців територіальної громади декількома видами послуг (адміністративними, публічними, комунальними, соціальними). Проте ці послуги мають бути якісними і вчасними. У цьому і полягає основне призначення органу місцевого самоврядування.

Має бути змінена і концепція матеріально-фінансового забезпечення. Принцип, за яким більша частина податків, зібраних на місцях, скеровується до центру, є несправедливим стосовно самих людей, які їх сплачують, оскільки люди розраховують на ті послуги, що їх потрібні.

Якщо говорити про заходи, які б могли б зміцнити і розширити демократичність у діяльності рад, можна їх звести до таких:

- зняти лобізм в ухваленні рішень, які мають ухвалюватися в інтересах усієї громади, а не окремої її частини;
- запровадити механізм контролю з боку населення за обраними представниками та чиновницьким апаратом, оскільки його відсутність породжує корупційні схеми як серед управлінців, так і серед депутатського корпусу;
- зняти кругову поруку, «кришування», прикриття лобістських намірів так званими «своїми» депутатами в радах;
- залучати до ухвалення рішень населення громади;
- залучати населення до розв'язання місцевих питань;
- інформувати населення про діяльність рад та їх виконавчих структур.

І нарешті третя опора. Чим активніше задіяні в самоврядному процесі політичні партії, громадські об'єднання, засоби масової інформації, зацікавлені групи, групи тиску, тим більш прозорою та відкритою стає діяльність місцевої влади. Зауважимо, що безконтрольне збільшення груп тиску порушує баланс між усіма його учасниками, і влада починає переключатися з розв'язання проблем усієї громади виключно на ту її частину, яка голосніше протестує. Це також є несправедливим щодо всього населення громади.

Ми часто чуємо, що мешканці не активні в місцевому житті. То природно виникає запитання: а хто повинен мотивувати їхню участь? Відчуженість, байдужість стали наслідком прорахунків самих політичних партій, які не змогли зацікавити людей у розв'язанні спільних питань у межах громади та в необхідності постійно підтримувати тісні контакти з органами місцевого самоврядування.

Потреба в участі людей приходиться не спонтанно, її потрібно напрацьовувати через участь у різних громадських об'єднаннях, слуханнях, асоціаціях, органах самоорганізації населення, зацікавлених групах, групах тиску, місцевих референдумах, ініціативах тощо.

Кожна з вищезазначених форм по-своєму активізує самоврядну діяльність. Важливо, щоб при цьому не відбувалося відкритого чи прихованого обману людей. Адже коли люди бачать несправедливе ставлення владних структур до їхніх законних вимог, то це прямий шлях до апатії, яка може набувати різноманітних форм, включаючи відкриті протести, латентне невдоволення та приховану агресію.

З практики відомо, що ступінь реагування громадян на місцеві події різний. Певна їх частина постійно підтримує інтерес до суспільного життя, інша – епізодично, третя відверто ігнорує.

І наостанок. На нашу думку, розширенню та зміцненню демократичних засад на місцевому рівні могло б сприяти таке:

- прийняття Муніципального кодексу;
- проведення адміністративної реформи;
- чітке розмежування повноважень між місцевими гілками влади на засадах принципу субсидіарності;
- наявність в обласних і районних рад своїх виконавчих структур;
- упровадження партнерської моделі відносин між центром і регіонами, між суб'єктами самоврядного процесу;
- уведення інституту місцевого омбудсмана;
- ініціювання прямих форм демократії (місцевих референдумів).

Світова практика засвідчує, що рівень демократизації залежить від правлячої еліти, її вміння управляти і керувати. Зрозуміло, що виховання такої професійної еліти – довготривалий процес. Українське суспільство не готове до цього повною мірою. Допомогти вирішити цю проблему повинна вища школа. Уже в університетах слід розпочинати підготовку управлінців, оскільки щоб навчити молодого фахівця самоврядної системи, потрібно витратити не менш як 5-7 років.

Отже, якщо ми хочемо розбудувати демократично стабільну політичну систему, побудовану на гармонійному співвідношенні місцевої автономії та ефективному централізованому управлінні, ініціативі та підконтрольності, співробітництві та підзвітності, на принципах демократії, то маємо пам'ятати, що це справа не одного дня.

Мамонова В.В.

РОЗВИТОК ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ В ІННОВАЦІЙНО-ЗНАННЄВОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Однією з глобальних тенденцій сучасності, як відомо, є перехід до інноваційно-знанневого суспільства як нового типу товариства, що базується на використанні знань та інновацій як чинників зростання економічного та соціального добробуту людей, організація яких на базовому рівні місцевого самоврядування формує територіальну громаду. У таких умовах розвиток територіальної громади вимагає нових конфігурацій капіталу – знань та інтелекту громади, активації її соціального капіталу за різних його форм – організаційного, інституціонального, особистісного, інформаційного тощо.

В умовах формування інноваційно-знанневого суспільства знання стають рухливою силою, їх значення для добробуту людини підвищується, випереджаючи традиційні виробничі (труд, земля, капітал) та інші фактори, що стимулюють зростання економіки. Системи управління в такій ситуації не можуть ні залишатися на одному місці, ні відставати від темпів розвитку соціально-економічних явищ і процесів. Тим більш, що закон співвідношення рівнів розвитку керуючої та керованої підсистем вимагає, щоб розвиток суб'єкта управління випереджав розвиток об'єкта, між їх рівнями повинен зберігатися певний розрив. При цьому концепція розвитку людського потенціалу територіальної громади має бути побудована на таких елементах, як

продуктивність (люди повинні мати можливість підвищувати свою продуктивність); сталість (доступ до перспектив має бути забезпечений не лише теперішньому, а й майбутнім поколінням, при цьому суспільство не повинно перекладати на них свої борги (фінансові, соціальні, демографічні, екологічні); рівність (усі перепони, які заважають отриманню шансів брати участь в економічному і політичному житті, мають бути ліквідовані, щоб люди могли реалізовувати свої можливості та користуватися створеними благами); розширення можливостей (розвиток має здійснюватися зусиллями людей, а не лише в інтересах людей, які повинні брати участь у процесах ухвалення рішень та інших процесах, які визначають їхнє життя).

Отже, розвиток людського потенціалу територіальної громади має відбуватись у двох напрямках: 1) збереження та розвиток трудового потенціалу територіальної громади; 2) розвиток управлінського потенціалу територіальної громади.

Перший напрямок пов'язаний з поліпшенням демографічних характеристик трудового потенціалу територіальної громади; зниженням рівня смертності в ній; нарощенням освітнього потенціалу територіальної громади; стабілізацію зайнятості її членів. При цьому якість трудового потенціалу територіальної громади можна оцінити за такими критеріями: готовність трудових ресурсів до інноваційної діяльності; конкурентоздатність робочої сили; наявність середнього класу, здатного впроваджувати результати наукових розвідок у реальне життя.

Другий напрямок має на меті визначення сукупності способів і заходів з виявлення і використання резервів активізації спроможностей управлінської системи територіальної громади відносно постійного оновлення, які складають механізм її саморозвитку, основними елементами якого можна визначити впровадження теоретичних і прикладних досягнень та застосування організаційно-технологічних новацій. Останнє передбачає передусім стандартизацію управлінських послуг, завдяки якій фактично узагальнюються вимоги з боку світового співтовариства, держави та споживачів до змісту і якості сервісу, що надається місцевою владою, а тому сьогодні актуалізується створення системи управління якістю саме у владних органах, зокрема в органах місцевого самоврядування. Питання актуалізується й тим, що в останні десятиліття найбільш популярним у світі став інтегральний показник державного управління GRICS (Governance Research Indicator Country Snapshot), розроблений Інститутом Всесвітнього банку ще в середині 90-х років минулого сторіччя, одним з шести часткових індексів якого є ефективність діяльності органів управління, що відображає якість управлінських послуг (зокрема бюрократичні перешкоди при їхньому наданні), компетенцію державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування, рівень їхньої схильності до політичного пресингу, ступінь довіри до влади, представлені як центральними, так і місцевими органами управління тощо [1]

У загальному вигляді ресурси суспільства знань, які є сьогодні в територіальній громаді, можна систематизувати у три групи: інформація, доступ до інформації, вміння працювати з інформацією. Тому інформатизація управління значно впливає на швидкість та якість ухвалення управлінських рішень, оскільки дозволяє запроваджувати раціональні форми організації праці за допомогою інформаційних технологій, що дозволяє обробляти величезні обсяги інформації у процесі підготовки та ухвалення рішень, забезпечувати високі темпи інформаційно-технологічного піднесення за напрямками розвитку світової геоінформаційної індустрії, що потребує мобілізації всіх видів ресурсів.

Нагальною необхідністю розвитку територіальної громади стає застосування різних технологій електронного уряду (e-government), серед яких можна назвати такі: надання муніципальними органами електронних послуг; участь громадян та їхніх об'єднань в ухваленні рішень з питань місцевого значення шляхом обговорення їх проєктів; оцінка населенням якості адміністративних послуг і рішень, які ухвалюються органами місцевого самоврядування (проведення опитувань і дослідження суспільної думки); віддалений прийом громадян (електронна приймальня); реєстрація через Інтернет звернень громадян до посадових осіб (електронна поштова скринька); електронна взаємодія за типом «питання-відповідь» (проведення відеоконференцій між громадянами й чиновниками); розміщення інформаційно-довідкових і аналітичних матеріалів (електронний кіоск) та ін.

На підвищення якості управлінського потенціалу територіальної громади спрямовано Європейську стратегію інновацій та належного врядування на місцевому рівні, яка отримала підтримку на 15-й Європейській конференції міністрів, відповідальних за місцеве і регіональне управління (м. Валенсія, 15-16 жовтня 2007 р.), і була затверджена Комітетом Міністрів Ради Європи у 2008 р. [2].

Таким чином вважаємо, що інноваційний поступ України залежить від успішності виконання низки завдань, розв'язання яких здійснюється членами територіальних громад: формування нової політичної культури; формування громадянського суспільства; гармонізація міжетнічних відносин; інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності органів влади; інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності сфер освіти, науки, культури; формування вітчизняних науково-інформаційних ресурсів; удосконалення державної політики в соціально-економічній сфері; актуалізація вітчизняної історико-культурної спадщини у духовному житті; регулювання міграційних потоків, запобігання відтоку високоосвіченого та висококваліфікованого потенціалу; структурна гармонізація економіки тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Барциц И. Н. Показатели эффективности государственного управления (субъективный взгляд на международные стандарты) (часть 1) / Барциц И. Н. // Представительная власть XXI век (законодательство, комментарии, проблемы). – 2008. – №1 (80).
2. The Strategy for Innovation and Good Governance at Local Level : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.coe.int/t/dgap/localdemocracy/strategy_innovation/Strategy

Сагач Г.М.

ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ ЯКОСТЕЙ МЕНЕДЖЕРА В МІСЦЕВОМУ САМОВРЯДУВАННІ ЗАСОБАМИ ІНТЕГРАТИВНОЇ РИТОРИКИ

Актуальність теми зумовлена особливостями сучасного стану розвитку світової цивілізації, духовно-інтелектуальним відродженням українського народу в молодій демократичній державі. Зростає культурно-просвітницька активність та риторична діяльність суспільства, актуалізується проблема екології духу людини – творчої особистості, зокрема вчителя, менеджера, політичного діяча, юриста, журналіста, менеджера та інших, чия діяльність пов'язана з усною переконуючою комунікацією, ораторським мистецтвом.

Соціокультурний аспект досліджуваної проблеми, по-перше, посилюється визнанням людини як найвищої цінності з правом на вільний розвиток, реалізацію своїх творчих здібностей; по-друге, актуальність дослідження зумовлюється об'єктив-

ною необхідністю нового, інтегрального, філософсько-педагогічного осмислення суті процесу реформованої освіти, процесу виховання особистості в умовах гуманізації та гуманітаризації освіти шляхом відродження класичної науки риторики та навчальної дисципліни «Ораторське мистецтво», яка входила до базових наук – трівіуму – з найдавніших часів до середини XIX ст.; по-третє, актуальність дослідження посилюється зростанням інтеграційних наукових процесів, зокрема таких наук, як філософія, педагогіка, психологія, логіка, риторика та інших, що спрямовані на формування гармонійної, духовно-моральної, креативної особистості; по-четверте – невизначеністю в Україні науково-педагогічного статусу риторики як науки та навчальної дисципліни, яка має величезний духовно-інтелектуальний потенціал у високоцивілізованих країнах світу – США, Японії, Франції, Бельгії, Німеччині, Голландії та ін.; по-п'яте – недостатнім вивченням проблем сучасною наукою, зокрема у плані формування риторичної особистості гуманітарія, менеджера, який має володіти мистецтвом живого переконливого слова як специфічним фактором мовленнєвої комунікації, ефективного спілкування, успішної діяльності; по-шосте, актуальність дослідження зумовлена необхідністю оволодіння гуманітаріями, менеджерами духовною риторичною спадщиною людства та національним красномовством як потужним культуротворчим фактором в умовах кризи віри, інфляції слова, в засиллі чорної риторики.

Ігнорування значущості ораторського мистецтва як культурного феномену мистецтва живого слова у практиці виховання творчої особистості нової України обмежує можливості впливу на суспільство, що збіднює його емоційний світ, культуру спілкування. Тому розвиток у студентів гуманітарних спеціальностей риторичної, ораторської культури розуміється нами як один із найважливіших аспектів підготовки випускників вищої школи до ефективного професійної діяльності, де ораторське мистецтво має стати інструментом перетворення особистості, «самоперебудови» творчого мислення та всієї діяльності, пов'язаної з мисленням, мовленням, риторичним вчинком на засадах християнської етики.

Беззаперечною є актуальність слова, ораторського мистецтва як одного з головних засобів духовно-морального, ідейно-художнього виховання українського народу, який має величезні етнокультурні здобутки національного золотослова, українського красномовства, виробив свої риторичні традиції, спираючись на досягнення греко-латино-візантійської культури словотворчості: риторична спадщина Київської Русі, у 17-18 ст.ст. – Києво-Могилянська академія, братські школи, університети тощо.

Крім того, питання вивчення усного живого мовлення як природної форми існування рідної мови мають не лише теоретичне, але й величезне практичне значення для активізації інтелектуальних ресурсів України, підготовки гуманітаріїв, менеджерів, зокрема в розробці проблем автоматичного розпізнавання й синтезу мовлення, підвищення ефективності масової комунікації, методики викладання мов – української та іноземних. Це пов'язано з розвитком міжнародного співробітництва України, яка інтегрується у світову цивілізацію, з науково-технічною революцією, поширенням засобів масової комунікації інформаційного суспільства. При цьому перед ученими, зокрема педагогами, психологами, мовознавцями, філософами, інженерами зв'язку, акустиками та іншими спеціалістами постає проблема всебічного дослідження мовлення як процесу ефективного спілкування.

Отже, володіння засобами переконуючої комунікації, живим словом важливе як професійна якість для випускників гуманітарних спеціальностей вищої освіти на рівні «викладач – студент – спеціаліст», зокрема лектор, пропагандист певних знань, менеджер-ритор.

Із середини XIX ст. переривається викладання риторики у вишах світу, зокрема в європейських університетах, що було викликано низкою соціально-економічних, політичних причин, тенденцією до заміни ораторської прози художньою прозою світського спрямування, що негативно позначилося на розвиткові риторики на період близько 150 років.

Тому риторика як наука і навчальна дисципліна втратила свій статус для багатьох поколінь української інтелігенції, коли різко знизився ораторський потенціал кадрів гуманітарного та негуманітарного профілів, що неприпустимо для демократичного суспільства з його активною усномовною комунікацією в усіх жанрах: соціально-політичному, соціально-побутовому, судовому, академічному, військовому.

Риторична культура мовців, менеджерів місцевого самоврядування стане вагомим чинником гуманізації, консолідації суспільства, через конструктивний діалог допоможе його членам знаходити спільні погляди, приходити до згоди у розгляді проблем, наповнить повагою, любов'ю до людей на рівні підвищення мистецтва аргументації, пошуків консенсусу, діалогу культур, підвищить відповідальність мовця за риторичний вчинок. Тому одним із визначень риторики є розуміння її як класичної гуманітарної інтегративної науки про прийняття оптимальних рішень за допомогою етичного слова на засадах Христоцентризму, Україноцентризму, кордоцентризму.

Риторика розвиває в мовця, зокрема гуманітарія, менеджера місцевого самоврядування, цілу систему особистісних якостей: культуру мислення (самостійність, самокритичність, глибину, гнучкість, оперативність, відкритість мислення, ерудицію), культуру мовлення (правильність, виразність, ясність, точність, стислість, доцільність), культуру поведінки (ввічливість, тактовність, коректність, точність, розкутість), культуру спілкування (харизматичність, повага до співрозмовника через вивчення його інтересів, управління поведінкою аудиторії, залучення односторонців, діалогічність, відповідальність за своє слово). Отже, інтегративна риторика – найоптимальніший шлях особистісного розвитку менеджера у демократичному суспільстві.

Універсалізм риторики полягає також у її необхідності мовцеві будь-якої професії, незалежно від того, чи пов'язана його професійна діяльність з умінням спілкуватися, говорити. Уміння керувати своїм мисленням і мовленням, як правило, дає можливість оратору, зокрема вчителю, менеджеру повніше реалізувати себе, свої здібності в обраній спеціальності, тобто ефективна мисленнево-мовленнева діяльність гуманітарія є основою професіоналізму. За даними наших спостережень, до 90% людей будують свою діяльність за законами риторики, але роблять це частіше інтуїтивно, несвідомо. Усе це свідчить про те, що риторика є необхідною гуманітаріям, менеджерам, і чим раніше вони оволодіють цією наукою, тим швидше вийдуть на шлях повнішої творчої самореалізації.

Одним із проявів специфіки інтегрованої риторики є те, що риторика – прикладна наука за своєю спрямованістю – учить державного службовця, як грамотно, розумно діяти в різних життєвих ситуаціях.

Саме практичний аспект інтегративної риторики лежить в основі тісного взаємозв'язку риторики і психології, які спрямовано на формування креативної, красномовної особистості спеціалістів гуманітарного профілю, менеджерів, для яких володіння живим словом є основним фактором професіоналізму. Перебудова, реформування освіти передбачає «перебудову» професійного мислення, всієї діяльності, пов'язаної з ефективним мисленням, якісним мовленням, оптимальним спілкуванням гуманітарія, менеджера з аудиторією в умовах інфляції слова, кризи віри та моралі.

Своєрідність риторики відзначаємо і в такій її якості, як системність, що досить чітко простежується в риторичній формулі, яка відбиває системність мисленнево-мовленневої та комунікативної діяльності мовця. Саме риторика (загальна і часткова) спеціалізується на навчанні майбутнього державного службовця цієї якості. У результаті цього риториці в процесі навчання повинна бути відведена роль першооснови, першої «цеглини» освіти гуманітарія, менеджера, оскільки риторика закладає основи системної мисленнево-мовленневої та комунікативної діяльності, а всі інші науки поглиблюють ту чи іншу грань цієї діяльності. Як наслідок, у менеджера формується системне бачення світу, відображеного у багатоманітності спеціальних предметів, а також формується культура управлінця (управлінські якості менеджера). Тобто риторика – це систематизатор процесу навчання.

Риторика як інтегративна наука перебуває у безпосередньому зв'язку з категорією духовно-морального (у цьому ми також вбачаємо її своєрідність): етос є найважливішою складовою риторики, тобто поза етосом (моральна позиція мовця-гуманітарія) риторика руйнується, вироджуючись у демагогію, софістичну балаканину, чорну риторику. Тим самим інтегративна риторика постає в ролі своєрідного індикатора, що виявляє наявність або відсутність духовно-моральної основи у вчинках суб'єкта, що впливає; тільки-но мовець забуває про принцип «non posere» («не зашкодь іншому»), одразу змінюється характер його дії на інший суб'єкт – з переконання перетворюється у маніпуляцію, і весь арсенал риторичних засобів (уже антириторичних) спрямовується на руйнацію особистості – пригнічення, приниження, залякування, підкорення тощо.

Таким чином, інтегративність, універсалізм, теоретико-прикладна спрямованість, системність, духовно-моральна зумовленість, які визначають своєрідність інтегративної риторики як науки, дозволяють їй посісти особливе місце на авансцені сучасної науки, сутність якого полягає в її здатності здійснити цілісний підхід до розвитку мовної та риторичної особистості, зокрема менеджера місцевого самоврядування в реформованій освіті демократичної України.

Українська культура, зокрема риторична, є гарантом розбудови логосфери України – процесів державотворення, націєтворення, державної та національної безпеки, постає основним консолідуючим чинником громадянського суспільства, сприяє розвитку духовності, злагоди в умовах викликів третього тисячоліття, з урахуванням нових тенденцій розвитку культури як в Україні, так і в усьому світі.

Мартиненко В.М.

ОЦІНЮВАННЯ ПЕРСОНАЛУ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ОПТИМІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ВЛАДИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

Насамперед слід зазначити про шляхи оптимізації діяльності органів влади на регіональному рівні. Шляхів може бути багато – необхідно вибрати найоптимальніший шлях на певному етапі державотворення в Україні. Таким, вочевидь, є демократизація державного управління – одночасний процес здійснення децентралізації системи державної влади й управління (передача повноважень і джерел фінансування в регіони і територіальні громади – з центру на місця) та формування і розвитку системи місцевого самоврядування (опанування первинних повноважень і фінансових ресурсів щодо забезпечення їх результативного виконання на місцевому рівні та делегування повноважень, не притаманних органам місцевого самоврядування, на регіональний рівень).

Формування органів влади на регіональному рівні за зазначеним вище алгоритмом дозволяє нам оптимізувати систему органів влади і їх діяльність на всіх рівнях соціальної структуризації суспільства (територіальна громада, регіон, країна в цілому). В основі оптимізації діяльності органів влади на регіональному рівні лежать делеговані їм повноваження і функції. При цьому ці повноваження і функції делеговано їм як згори донизу (державою), так і знизу догори (територіальними громадами). Такий дуалізм відіграє ключову роль в оптимізації діяльності органів влади на регіональному рівні, оскільки поєднує інтереси і держави, і тих територіальних громад, які функціонують і розвиваються в цьому регіоні.

Процес оптимізації діяльності органів влади на регіональному рівні багато в чому залежить від якості технологій оцінювання персоналу цих органів влади, які за своїм визначенням є публічними як щодо держави – представника інтересів всього суспільства, так і щодо територіальних громад, які й формують і розвивають це суспільство на регіональному рівні. Саме через здійснення оцінювання персоналу публічної служби органів влади на регіональному рівні лише й можна визначити, наскільки оптимальною є діяльність цих органів влади. З огляду на це оцінювання персоналу публічної служби органів влади на регіональному рівні ми вправі розглядати як дієвий інструмент оптимізації їх діяльності.

Як зробити використання цього інструменту максимально результативним? По-перше, оцінювання персоналу публічної служби має бути спрямовано на ефективне виконання регіональними органами влади покладених на них повноважень і функцій. Оцінювання діяльності саме персоналу, а не органу влади в цілому, дозволить оптимізувати структуру цього органу і визначитися з кількісним і якісним складом його працівників. По-друге, оцінювання персоналу публічної служби забезпечує управління компетенціями окремих працівників, що сприяє зростанню їх професійного рівня і просуванню по службі. Публічна служба, як і будь-яка служба, є кар'єрною. Кар'єра публічного службовця – це вагомий мотиваційний інструмент в руках організації (органу влади), який має використовуватися як інструмент професіоналізації персоналу. По-третє, оцінювання персоналу публічної служби є дієвим інструментом контролю за діяльністю державних службовців, формування його компетентностей і вміння служити суспільству.

Перспективним напрямком наукової та практичної роботи щодо оптимізації діяльності органів влади на регіональному рівні є управління компетенціями персоналу публічної служби.

Мартиненко В.Ф.

СУПЕРЕЧНОСТІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА ШЛЯХИ ЇХ РОЗВ'ЯЗАННЯ

Сучасний етап суспільного розвитку характеризується глибокими процесами трансформації всіх сфер життя. Одне з найважливіших питань, які ставить сучасність, – як забезпечити найбільш оптимальну взаємодію в суспільних відносинах між суб'єктами господарювання для «збереження і розвитку життя» [1, с. 306-308]. У знаходженні раціонального співвідношення між центральними та іншими рівнями влади домінуючою думкою є перенесення частини повноважень та відповідальності у розв'язанні соціально-економічних завдань до місцевих громад та їх інститутів.

Потрібно поставити питання про суть перетворень: делегувати чи не делегувати повноваження та відповідальність з центру на місця; чи забезпечить розв'язання наростаючих соціальних, економічних, екологічних проблем передача частини повноважень та відповідальності від центральних органів влади до місцевих органів самоврядування; чи є такі суб'єкти, що будуть ідеально визначати обсяги повноважень та відповідальності місцевих органів самоврядування; чим викликані думки про делегацію частини повноважень та відповідальності з центру на місця; які напрямки трансформації суспільних відносин мають гарантувати бажаний результат – покращити умови існування всіх громадян, а не певної їх частини? На ці та інші питання потрібно дати вичерпну відповідь.

Суть сучасних перетворень уже не зводиться до процесів, які зазвичай охоплювалися визначеннями типу «удосконалити», «делегувати», «зменшити втручання». Суть сучасних суспільних трансформацій має базуватися на тому, що кожен із суб'єктів суспільного господарювання має виконувати свої функції, які може виконати тільки він і ніхто інший. Підміна функцій органами влади, дублювання функцій, надмірність впливу центральних органів влади на органи місцевого самоврядування під час тотальної інтеграції суспільних, виробничих, екологічних, інформаційних, культурних та інших процесів явно обмежена, неефективна, та у певних сценаріях – злочинна, тому що деформує суспільний розвиток, призводить його до суспільної деградації, антагонізму та протистояння громадян.

Відповідь на питання «Делегувати чи не делегувати повноваження та відповідальність з центру на місця» має залежати від відповіді на питання «Чи забезпечить розв'язання наростаючих соціальних, економічних, екологічних проблем передача частини повноважень та відповідальності від центральних органів влади до місцевих органів самоврядування». Потрібно відразу сказати, що не забезпечить, тому що взагалі процес формування обсягів передачі повноважень не спрямовано на пошук шляхів оптимізації взаємодії центральних органів влади з органами місцевого самоврядування. Ніде у документах різного рівня не ставиться так питання: «Забезпечити гідний рівень життя громадян за допомогою органів місцевого самоврядування».

Звідки ж виникла ідея «передачі» частини повноважень і відповідальності з центру на місця? Процеси демократизації відносин між органами влади та місцевого самоврядування самі собою поставили це питання. Сьогодні центральні органи влади уже не можуть застосовувати бюрократичні, суто адміністративні методи та механізми управління, і тому для «формування позитивного іміджу центральних органів влади» процес зрушився на механізмах самоорганізації суспільного розвитку. Центральні органи влади в силу фактичної зміни функцій державної влади, яка все більше відходить від однієї з найбільш важливих функцій – соціальної, намагається передати функції, виконання яких потребує фінансових витрат. Однак за своєю суттю існуючі процеси демократизації влади продовжують нести у собі зміст старих відносин центральних і місцевих органів влади. Ідеться про те, що передача повноважень і відповідальності від центру на місця має супроводжуватися адекватними механізмами, які мали б забезпечити наповнення місцевих бюджетів необхідними ресурсами. Однак у цьому напрямку процеси трансформації здійснюються темпами, які не відповідають вимогам часу.

Центральні органи влади, з одного боку, хочуть передати частину функцій на місця, а з іншого – залишити за собою владні важелі впливу на органи місцевого самоврядування.

Передавати повноваження та відповідальність чи не передавати? Слід зазначити, що думка про лінійну передачу частини функцій від центру на місця в умовах сучасних комплексних, інтегральних, глобальних трансформацій є непродуктивною, тому що не охоплює всього комплексу проблем, які народжуються швидше, ніж утворюються механізми їх розв'язання.

Трансформація суспільних відносин в умовах глобалізації у кожній країні потребує відповіді на питання «У чому суть сучасних проблем», «Яка їх природа». Об'єктивна та аргументована відповідь на ці питання потребує аналізу рушійних сил суспільного розвитку, якими, як відомо, є суперечності.

Суттю рушійних сил суспільного розвитку є продуктивна (утворювальна, гармонізувальна) дія суб'єктів господарської діяльності у процесі реалізації своїх інтересів. Реалізація інтересів (індивідів, соціальних груп, спільнот людей тощо) відбувається через суспільні відносини, зв'язки, механізми, організацію і т. ін. Провідною ланкою у структурі рушійних сил є матеріальні інтереси, які реалізуються через відносини власності, що набувають соціальних форм у взаємодії людей, розкривають їх зміст, соціальну спрямованість і суперечливість.

Суперечності мають форми функціонування – протилежності, темпи та цикли розвитку [2, с. 88-98]. Існують різні форми розв'язання суперечностей, які визначаються наявною господарською системою. На сучасному етапі цивілізаційного розвитку вони формуються ринковою господарською системою, суть якої розкривається у самоорганізаційних, стихійних (спонтанних) механізмах. Відповідно до ринкового способу господарювання суперечності проходять у своєму розвитку такі етапи, як: тотожність, відмінність, протилежність, конфлікт, антагонізм, революція (як спосіб стихійного розв'язання суперечностей на певному рівні), перехід у нову (вищу або нижчу) форму руху.

Характерною особливістю стихійного розвитку суперечностей є обов'язкова проблема, криза, конфлікт, антагонізм, який свідчить, що суспільний розвиток в наявній парадигмі неможливий, а тому потрібна якісна зміна у взаємодії протилежних

сторін. Суперечності перетворюються в економічні кризи, антагонізми суспільного розвитку, які можуть закінчуватися соціальними революціями. Під час конфлікту, антагонізму кількісні характеристики суперечливих сторін стихійно урівноважуються, утворюється тимчасова видимість, ілюзія зняття суперечностей, суспільний розвиток призупиняється, здійснюється стихійний пошук нових параметрів кількісного співвідношення суперечливих сторін, суспільство втрачає невідтворювані ресурси, гальмується суспільний прогрес, занепадає соціальний капітал [3].

Рушійні сили суспільного розвитку можуть мати стихійну та свідому, цілеспрямовану форми функціонування. Стихійна форма у масштабах суспільства реалізується у такому циклі: суперечності – ризики – проблеми – кризи – антагонізми – революції – нові, інші суперечності. Свідомі, цілеспрямовані форми рушійних сил реалізується у такому циклі: суперечності – ризики – механізми управління ризиками – нові суперечності (на нижчому рівні).

Протилежні сторони суперечностей постійно взаємодіють, перебуваючи у постійному русі. Стихійна взаємодія протилежностей має різні форми взаємодії. У суперечності обов'язково має бути мінімум дві сторони, які характеризують форму та зміст взаємозв'язків. Суперечності мають форми протилежностей, коли вектори інтересів протилежні. Суперечливі сторони явища, процесу можуть певний час ігнорувати одну зі сторін, під час чого накопичуються кількісні характеристики та здійснюється їх перетворення у нову якість. Суперечливі сторони можуть домінувати одна над одною, вступати у боротьбу, руйнувати, знищувати одна одну. Стихійна форма взаємодії протилежних сторін у принципі не знімає суперечностей, а робить їх іншими, зміна насильницьким шляхом яких на певний час утворює ілюзію зняття кількісних та якісних диспропорцій.

Стихійна, силова форма зняття конфлікту, антагонізму хоча й утворює видимість руху вперед, однак не є рушійною силою, тому що на встановлення нової рівноваги ресурсів витрачається більше за отриманий суспільний результат. Так, наприклад, жовтнева соціалістична революція 1917 р., як насильницька форма розв'язання соціальних антагонізмів, тимчасово (на час, який потрібен був для встановлення нової диктатури) утворила ілюзію зняття класового антагонізму, яка через декілька років перетворилася на нові, значно глибші та трагічніші соціальні конфлікти й антагонізми (контрабанди для робітників і селян – активних суб'єктів соціальної революції, носіїв нової соціальної ідеї, заради яких і якими було здійснено революцію).

Кожна суперечність зумовлює різноманітні ризики, які в умовах ринку на макроекономічному рівні діють стихійно. Зміст реалізації (прояви) ризику в умовах стихійної дії ринкових механізмів самоорганізації означає порушення кількісного співвідношення між суперечливими сторонами і перетворення їх на нову якість, яка має руйнуючий характер. Наприклад, економічна ефективність економік високорозвинених країн світу забезпечується такими способами: за рахунок нееквівалентного обміну з країнами більш слабкими та нерозвинутими (високі ціни на технологічні товари та низькі ціни на сировину); за рахунок екології, економії виробничих ресурсів на екології, у результаті чого додатне для проживання людини середовище скорочується. Жодні глобальні обмежувальні механізми поки не забезпечують призупинення глобального забруднення навколишнього середовища, результатом чого є глобальне потепління.

В умовах ринкової системи господарювання суперечності розв'язуються на основі механізмів саморегулювання, тобто спонтанно, стихійно після господарських, економічних, політичних та інших проблем, криз, антагонізмів. Суб'єкти суспільного розвитку ідентифікацію суперечностей здійснюють частково, обмежено, самостійно, без їх превентивної централізованої ідентифікації. У результаті суперечності не потрапляють під суспільну ідентифікацію, ризики розвиваються спонтанно, утворюються кризи, проблеми, антагонізми. Отже, природа суспільних проблем, криз, антагонізмів, революцій – це стихійний розвиток суперечностей та ризиків, які діють поза свідомим макроекономічним управлінням.

Економічні, фінансові, соціальні, екологічні та інші проблеми, кризи, антагонізми (після того, як проявилось порушення суспільних пропорцій розширеного відтворення) потребують втручання держави та на базі економічних, соціальних, фінансових, інвестиційних, інноваційних, політичних, юридичних, ідеологічних інструментів відновлюють стихійно порушені пропорції. Однак таке відновлення відбувається після того, як призводить до конфлікту різноспрямованих сторін суперечностей.

Існуючий стан негативного впливу діяльності людини на навколишнє середовище, експлуатація природних ресурсів, ресурсів слаборозвинутих країн, перехід взаємозалежних глобальних кількісних чинників (кількісні параметри забруднення) у нову якість (екологічна, демографічна та ін. кризи) зумовлюють необхідність докорінної зміни навколишнього середовища, яке має бути сприятливим для проживання людини. Це можливо тільки на базі формування нових рушійних сил суспільного розвитку.

Суспільний розвиток у XXI столітті зумовлює потребу раціонального використання невідтворюваних ресурсів на базі врахування всіх без винятку чинників господарювання, формування досконалих механізмів управління. Управління господарським розвитком у будь-який момент має одночасно такі види: наздоганяльне, в режимі реального часу, превентивне. Наздоганяльне управління спрямовується на розв'язання проблем минулого. Управління в режимі реального часу передбачає розв'язання поточних проблем. Превентивне управління спрямовується на виявлення та ідентифікацію суперечностей, конкретизацію ризиків, розробку механізмів зняття ризиків, формування механізмів управління ними та контролю за їх рухом. У XXI столітті для забезпечення достатньої ефективності суспільного розвитку потрібно здійснити перехід від наздоганяльного до превентивного управління.

Перехід до превентивного управління зумовлює необхідність ідентифікації суперечностей, яка має здійснюватися на базі таких критеріїв: економічних, соціальних, екологічних, політичних, законодавчо-нормативних, національних, етнічних, інформаційних, інноваційних, техніко-технологічних, матеріальних, духовно-моральних. Крім того, слід конкретизувати ризики, які зумовлюються суперечностями. Ризики потребують розробки механізмів управління ними. Механізм управління ризиками має будуватися не на силі, а на віднайденні кількісно-якісних закономірностей взаємодії протилежностей, які передбачають гармонізацію протилежностей та утворення нової якості.

Превентивне управління господарським розвитком зумовлює необхідність аналізу та конкретизації ризиків, які зумовлені суперечностями. Кожен ризик потребує розробки адекватних механізмів їх зняття, управління та контролю.

У місцевому самоврядуванні існують суперечності між центральними органами влади та органами місцевого самоврядування. Це об'єктивні суперечності, зумовлені різними інтересами. Справа в тому, що у суспільстві весь утворений додатковий продукт за рік становить 100%. Цей продукт через різноманітні механізми перерозподіляється у суспільстві, частина коштів від чого іде на прибуток господарюючим суб'єктам, а частина – через різноманітні механізми, зокрема й через податкову систему, – спрямовується до Державного бюджету. Яка сума з утвореного додаткового продукту спрямовується на прибуток, а яка через механізми перерозподілу спрямовується до Державного бюджету, визначається чинними законами, рівнем їх виконання, ефективністю виконання своїх функцій суб'єктами суспільного розвитку.

Розподіл виробленої доданої вартості має здійснюватися за принципами соціальної справедливості та економічної ефективності. Якщо принцип соціальної справедливості ігнорується, а принцип економічної ефективності абсолютизується, то у суспільстві стихійно утворюється невелика кількість надбагатих людей та основна кількість бідних. Середній клас, який у суспільстві є стабілізатором суспільного розвитку, – незначний. У результаті таке суспільство нестабільно розвивається, його переслідують політичні конфлікти, широко порушуються права людини, абсолютизується закон та ігнорується право.

Основним ризиком такої суперечності є ризик паразитизму суб'єктів суспільного господарювання. Ризик паразитизму – основний у системі ризиків, а тому потребує адекватних методів і механізмів управління ним. Ризик паразитизму може стосуватися органів державної влади та місцевого самоврядування. Ризик паразитизму з боку органів державної влади полягає в тому, що органи державної влади під час виконання своїх функцій можуть застосовувати нелегітимні засоби перерозподілу додаткового продукту (наприклад, через встановлення соціально, економічно необґрунтованих пільг для працівників органів законодавчої, виконавчої та судової влади). Крім того, державні працівники, які працюють на високих посадах, можуть використовувати своє службове становище для перерозподілу державної власності і таким чином перехоплювати джерела, які забезпечують виробництво додаткової вартості, та забезпечувати перерозподіл знов утвореної вартості.

Ризик паразитизму за відсутності ефективних механізмів управління може мати різні форми функціонування – тіньову економіку, корупцію, хабарництво, бюрократизм, захоплення державної влади окремою групою осіб для задоволення власних інтересів та ін. Так, влада народу має прямі та опосередковані форми реалізації. Прямі форми реалізації влади народу обмежені, нерозвинуті, нерегулярно застосовуються. Опосередковані реалізуються через законодавчу, виконавчу та судову влади. У результаті виникає ризик узурпації (захоплення держави) окремими особами, політичними партіями, групами, компаніями у державному та приватному секторах для формування законодавчо-нормативної бази, інших інструментів державної політики з метою забезпечення собі переваг у фінансово-господарській діяльності.

Ризик паразитизму в органах самоврядування, особливо в ринковій економіці, стосується місцевих громад, які ще не готові ні психологічно, ні організаційно, ні фінансово перейти до ринкових методів забезпечення перерозподілу знов утвореної вартості. Отже, в суспільних відносинах ще довго можуть бути патерналістські погляди на роль і функції держави у забезпеченні суспільних соціальних потреб.

Суперечності – об'єктивні, але реалізуються через суб'єктивну діяльність суб'єктів суспільного виробництва. Об'єктивність суперечностей свідчить про те, що їх не можна усунути, ліквідувати, знищити, відгородитися від них, перечекати, коли вони самі собою знімуться.

Не можна скасувати жодної сторони протилежностей без негативних наслідків для суспільного розвитку. Суперечності стають прогнозованою та керованою рушійною силою суспільного розвитку тоді, коли вони ідентифікуються, конкретизуються як ризики, що зумовлені суперечностями, розробляються механізми зняття, управління та контролю за ризиками.

Управління ризиками має будуватися на основі пошуку методів і механізмів їх зняття, що потребує постійного макроекономічного контролю за динамікою кількісних та якісних характеристик, розробки превентивних механізмів їх попередження. Механізми гармонізації різних властивостей та протилежностей мають постійно удосконалюватися та у кожній суперечності знаходити свої ідеальні якісно-кількісні механізми поєднання.

Таким чином, для визначення обсягів повноважень і відповідальності між органами державної влади та місцевого самоврядування потрібно здійснити аналіз рушійних сил суспільного розвитку, виявити об'єктивні та суб'єктивні суперечності, конкретизувати ризики, що цими суперечностями зумовлені, та розробити механізми управління ризиками. Такий підхід у розподілі повноважень і відповідальності органів державної влади та органів місцевого самоврядування має врахувати весь комплекс чинників, які забезпечують достойні умови життя громадян шляхом науково обґрунтованої мотивації органів державної влади та місцевого самоврядування. Фіксація розподілу повноважень і відповідальності між органами державної влади та місцевого самоврядування і реалізація їх на практиці має здійснюватися на базі договору між органами державної влади, місцевого самоврядування та іншими суб'єктами господарювання, що має мотивувати діяльність державних і громадських управлінців, на превентивних засадах боротися з ризиками паразитизму на різних рівнях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Швейцер А. Культура и этика / Швейцер А. – М., 1973; Мочерний С. В. Економічна теорія : [навчальний посібник] / Мочерний С. В. – К.: Видавничий центр «Академія», 2005; Иноземцев В. Л. Пределы «догоняющего» развития / В. Л. Иноземцев. – М.: ЗАО «Изд-во «Экономика», 2000; Гегель Г. В. Ф. Энциклопедия философских наук / Гегель Г. В. Ф. – М., 1974. – Т. 1. – С. 280.
2. Запобігання та протидія корупції : [навч. посібн.]. / [А. М. Михненко (кер. авт. кол.), Р. П. Марчук, А. М. Мудров та ін.]; за ред. проф. А. М. Михненка. – К.: НАДУ, 2010. – 360 с.
3. Степула Н. Занепад соціального капіталу – індикатор занепаду України / Степула Н. : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.radiosvoboda.org.

Есимова Ш.А.

ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫЕ АСПЕКТЫ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

Мероприятия первой очереди направлены на создание правовой инфраструктуры влияния общества на систему государственного управления.

1. Создание системы постоянного мониторинга общественного мнения по ключевым проблемам социально-экономического развития страны. На центральном и региональном уровнях должны быть созданы организации для изучения мнения граждан о ситуации в стране или регионе, их потребностей и интересов.

2. Должны быть законодательно разработаны процедуры и критерии обоснования необходимости и общественной полезности принимаемых стратегических государственных решений и программ и формулируемых целей государственного управления, а также решений или программ, связанных со значительными финансовыми затратами.

3. Законодательное закрепление необходимости при принятии важнейших решений проведения общественных консультаций с независимыми экспертами, представителями оппозиционных политических сил, представителями тех слоев общества, чьи интересы могут быть затронуты принимаемыми решениями. Материалы этих консультаций должны быть в свободном доступе, также как и принятые в результате этих консультаций решения.

Мероприятия второй очереди направлены на создание инструментов влияния общества на систему государственного управления.

1. Внедрение целевого подхода в государственном управлении и соответствующая перестройка процедур работы органов государственного управления.

2. Дальнейшее внедрение стандартов качества государственных услуг населению.

3. Принятие законов, обеспечивающих информационную открытость органов государственного управления.

4. Необходимо стандартизировать бизнес-процессы системы государственного управления путем проведения функционального анализа всей системы.

5. Совершенствование организационных структур и деятельности органов государственного управления. Например, происходит дальнейшее разделение функции формирования политики, которая концентрируется в руках нескольких ведущих министерств, и функции ее исполнения, которая возлагается на различные автономные агентства, имеющие четко определенные полномочия и необходимые ресурсы.

В работу госсектора все шире внедряются механизмы рыночных отношений (конкуренция, контрактная система, тендер, рентабельность, маркетинг, реклама и т.д.) и методы менеджмента (тотальное управление качеством, метод лучших показателей, проектное управление, стратегическое управление и др.), используемые в частных компаниях.

В системе государственного управления необходимо применение адаптивных рыночных структур управления (развитие виртуальных, проектных структур управления), которые будут учитывать изменения действующих систем планирования, контроля и распределения ресурсов, а также новые условия материального стимулирования всей системы управления к саморазвитию.

Мероприятия третьей очереди, направленные на повышение кадровой открытости системы государственного управления, на разрушение барьеров между системой государственного управления и обществом.

1. Создание системы мотивации государственных служащих и их ротации внутри данной системы.

2. Создание системы меритократии с помощью послужного электронно-информационного досье системы «e-kyzmet», которая позволит формированию прозрачной и объективной кадровой политики, что приведет к повышению уровня доверия населения к государственной службе и уровень профессионализма госслужащих.

3. Реформирование государственной службы и развитие человеческих ресурсов. Реформирование государственной службы охватывает следующие области: систему оплаты труда и стимулирования государственных служащих (в том числе нематериальное стимулирование, т.е. возможность сочетания личной жизни с работой); систему обучения, повышения квалификации и развития персонала; методы отбора и найма работников; формы аттестации и оценки выполнения обязанностей; пенсионную политику; политику равных возможностей для женщин и национальных меньшинств; формирование службы высших руководителей. Так, если традиционное статусное положение государственных служащих базировалось на гарантированной занятости, пребывании на определенной должности, полном рабочем дне, равной оплате труда работников, занимающих одинаковые должности, четком разграничении методов работы в частном и государственном секторах и проч., то теперь значительное число государственных служащих трудится по системе краткосрочных контрактов, не имеет гарантий на занятие определенной должности или полный рабочий день (т.е. наряду с карьерной системой используется наемная система). Например, по реформированию государственной службы на 10 % может состоять из изменений в области законодательства, на 20 % – из изменений в структуре и функциях органов и на 70 % – из улучшения культуры взаимоотношений, труда, атмосферы, т.е. всего того, что считается культурой в государственных органах.

4. Внедрение новых информационных технологий. Если на первоначальном этапе решалась задача по насыщению органов государственного управления информационной и компьютерной техникой, то сейчас акцент делается на повышении отдачи от инвестиций в информационные технологии, которые увязываются с процессом совершенствования организационных структур и работы госаппарата (развитие информационных сетей, связывающих государственные органы с населением и облегчающих доступ граждан к информационным банкам данных и т.п.).

Лахижа М.І.

ФІНАНСИ ТЕРИТОРІАЛЬНОГО САМОВРЯДУВАННЯ: ДОСВІД РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА

Належне фінансування органів територіального самоврядування віднесено до наріжних завдань забезпечення їх якісної діяльності. Проведений нами аналіз вирішення цієї проблеми у посткомуністичних державах дозволяє зробити висновок, що вона обов'язково має враховуватися під час проведення реформ і залишається постійним завданням розвитку територіального самоврядування. Враховуючи необхідність адміністративно-територіальної реформи в Україні, доцільним видається ґрунтовний аналіз та використання польського досвіду.

Адміністративно-територіальна реформа в Польщі як політиками, так і вченими оцінюється як вдала, а почасти навіть як зразкова. Її підготовка та проведення досліджувалися як польськими (П. Вінчорек, Г. Гожеляк, Я. Гонцяж, Г. Іздебський, М. Кулеша, М. Стець та інші), так і українськими (Н. Гнидюк, В. Гуменюк, В. Лісничий, М. Марчук, І. Нинюк, В. Малиновський, М. Яцків та ін.) вченими. Історію та сучасність публічної адміністрації Республіки Польща відображено також у кількох наших публікаціях.

Економічні та фінансові питання діяльності органів територіального самоврядування висвітлено у публікаціях польських авторів (А. Вілесієвич, Б. Вінарський, З. Гіловська, К.Лотко-Чех, Е. Маліновська, М. Мацієвич, З. Міколаєвич, Є. Регульський, Г. Спихальський та інші), але не знайшли відображення у працях українських вчених.

Слід відзначити, що у Республіці Польща відновлено структуру територіального самоврядування, що діяла у середині ХХ століття і ґрунтувалася переважно на німецькій моделі територіально-адміністративного устрою. 1990 року було утворено самоврядування гмін, а з початку 1999 року впроваджено самоврядування на рівні воєводств і повітів. Спосіб фінансування гмін було урегульовано у грудні 1990 року законом про доходи гмін і засади їх субвенціювання. Проте вже у 1993 році було прийнято новий закон, який повніше враховував потреби гмін (зокрема визначено мінімальний розмір субвенцій – 7,5% від доходів бюджету держави).

Конституція Республіки Польща 1997 року поділила доходи територіального самоврядування на власні (частина податку з фізичних та юридичних осіб, кошти в рамках програм європейського Союзу та інших програм тощо), субвенції та цільові дотації.

У листопаді 1998 року прийнято закон про публічні фінанси, яким збільшено доходи гмін і визначено норми фінансування самоврядування на рівні воєводств і повітів. Прийнятий як тимчасовий, цей закон проте діяв до 2003 року. Основним недоліком нової системи була значна залежність воєводств від дотацій та субвенцій з центру.

З 1 січня 2004 року увійшов в силу закон про доходи, яким збільшено частку власних доходів органів територіального самоврядування. Так, частка гмін з податку на доходи фізичних осіб зросла з 27,6% до 39,34%, а частка з доходу юридичних осіб зросла з 5% до 6,71%. На рівні повіту ця частка зросла відповідно з 1% до 10,25% та з 0% до 1,4%, а на рівні воєводства – 1,5% до 1,6% та з 0,5% до 15,9%. У той же час зменшено цільові дотації з бюджету держави. Відтепер діяльність поліції та

ветеринарної інспекції фінансувалася не з повітового, а з воєводського бюджету. Чіткіше було врегульовано і розмір субвенцій з державного бюджету.

У наступні роки вдосконалення фінансування органів територіального самоврядування здійснювалося відповідно до вимог Європейського Союзу, що сприяло зростанню їх самостійності та стимулювало пошук коштів у рамках європейських програм. Так, здійснено новелізацію закону про публічні фінанси (2006 р.) та закону про доходи органів територіального самоврядування (2007 р.). Внесено зміни й до механізму фінансування та стимулювання регіонального розвитку.

Аналіз доходів органів територіального самоврядування Польщі свідчить, що 1992 року відбувся певний їх спад. Протягом 1993-1997 років спостерігалось повільне зростання доходів. Протягом 1998-2003 років – падіння доходів, яке змінилося стабільним зростанням у подальші роки переважно за рахунок зростання дотацій та субвенцій з державного бюджету і зростання частки в податках до державного бюджету. Проте політика «консолідації публічного бюджету», що проводилася в Польщі, в першу чергу призвела до значного зростання бюджету воєводств, але фінансування органів територіального самоврядування залишається значною проблемою.

На думку польських вчених, вона може бути вирішена шляхом стимулювання економічного розвитку, зростання розміру бюджетних коштів, що спрямовуються на розвиток територій, активізації кредитної політики комерційних банків і збільшення їх оподаткування, спрощення податкової системи, зростання пенсійного віку та його зрівняння для чоловіків і жінок, стимулювання інвестиційних проєктів, ефективніше використання фондів Європейського Союзу тощо. Необхідним видається зростання частки органів територіального самоврядування у доходах бюджету держави, повне фінансування витрат органів територіального самоврядування на виконання делегованих функцій, розширення можливостей залучення зовнішнього фінансування, зокрема шляхом випуску спеціальних облігацій, поглиблення співпраці територіального самоврядування та бізнесу, впровадження організаційно-інституційних змін у секторі публічних фінансів, активізації участі органів територіального самоврядування в урядових та міжнародних програмах.

Маліков В.В.

МІСЦЕ І РОЛЬ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В ЕКОНОМІЧНІЙ ПОЛІТИЦІ

Проблеми місцевого самоврядування в Україні сьогодні торкаються надзвичайно великого спектру питань як економічного, так і соціального, бюджетного, податкового, адміністративного характеру. Враховуючи те, що самоорганізація суспільства є головною складовою громадянського суспільства та соціального добробуту, основною метою функціонування місцевого самоврядування має стати максимальне наближення громадянина до влади та забезпечення можливості його впливу на неї.

Держава, виходячи з національних інтересів, визначає стратегічну мету та поточні пріоритети, створюючи сприятливі умови для розв'язання відповідних соціально-економічних проблем регіону. Стратегічні завдання формування економіки України полягають у тому, щоб:

- виробити соціальну орієнтацію економіки і розв'язати на цій основі комплекс соціально-економічних завдань регіону;
- підвищити рівень внутрішньої збалансованості економіки України за рахунок переорієнтації виробництва, засобів виробництва на задоволення потреб власної міжгалузевої кооперації;
- забезпечити науково-технічну перебудову виробництва в усіх галузях і на всіх рівнях економіки, яка підвищить конкурентоспроможність власного виробництва на світовому ринку, збільшить експортний потенціал держави;
- здійснити переорієнтацію на розвиток наукомістких і високоефективних виробництв та галузей;
- екологізувати народногосподарський комплекс України, виділити в його складі природоохоронні, заповідні та рекреаційні зони, райони для високоінтенсивного розвитку промисловості та сільського господарства, а також найбільш забруднені зони, де необхідно здійснити комплекс природоохоронних заходів.

Регіональна політика держави охоплює економічний, соціальний, демографічний, екологічний та науково-технічний аспекти.

Економічний аспект передбачає забезпечення комплексного і збалансованого розвитку регіонів на основі зростання виробництва товарів (робіт, послуг), раціонального розміщення продуктивних сил з урахуванням наявних ресурсів.

Соціальний аспект вимагає прискореного розвитку соціальної та виробничої інфраструктури в регіонах з низьким рівнем забезпеченості, особливо в сільській місцевості.

Демографічний аспект спрямовано на стимулювання якісних змін у демографічній та соціальній структурі населення, створення сприятливих умов для зростання народжуваності, оздоровлення населення тощо.

Екологічний аспект покликаний урегулювати природогосподарську збалансованість у регіонах і створити сприятливі умови для життєдіяльності населення.

Науково-технічний аспект регіональної політики забезпечує розвиток пріоритетних напрямків наукових досліджень, спрямовує науково-технічний розвиток і потенціал на розробку, освоєння та широке використання нових машин, технологій, матеріалів, конкурентоспроможних на світовому ринку.

Регіональна економічна політика передбачає визначення відповідних пріоритетів, тобто надання переваги на певному етапі розвитку конкретним галузям, видам діяльності, формам господарювання. Залежно від важливості поставленої мети та рівнів управління пріоритети можуть встановлюватися як на державному, так і на місцевому рівнях управління.

У системі державної регіональної політики особливе місце посідає організаційно-економічний механізм регулювання територіального розвитку, який включає широкий спектр економічних важелів: пряме державне інвестування, розробку й фінансування цільових міжрегіональних програм, створення спеціальних фондів, надання субсидій і дотацій, пільгових кредитів тощо.

В умовах перехідного періоду регулювальна роль держави зводиться до створення і забезпечення сприятливих умов для ефективного функціонування територіальних одиниць. Забезпечення територіальної свободи, саморозвитку та самоорганізації господарюючих суб'єктів і створення на цій основі ефективної

регіональної економіки вимагає переведення управління на регіональний рівень. Це стосується розвитку підприємництва, роздержавлення і приватизації комунальної власності, приватизації майна агропромислового комплексу і земельної реформи, соціального захисту населення, формування товарного і фондового ринків, ринку праці та ін.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ефективність державного управління : [монографія] / [Ю. М. Бажан, О. І. Кілієвич, О. В. Метес ; за ред. І. В. Розпутенка. – К.: КІС, 2002. – 420 с.
2. Організація регіональної та місцевої влади: досвід держав – членів Європейського Союзу // Спеціальне доповнене видання Українсько-Європейського Журналу з Міжнародного та Порівняльного Права / Бюро економічного менеджменту та правових досліджень. – Київ: ВСЕОМ, 2007.
3. Швайка Л. А. Державне регулювання економіки : [навчальний посібник] / Швайка Л. А. – К.: Знання, 2009. – 435 с.

Кравченко Т.А.

НАПРЯМКИ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ З ОБ'ЄДНАННЯМИ ГРОМАДЯН У ПРОЦЕСАХ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ

Залучення громадськості до процесів формування та реалізації державної політики є одним із фундаментальних принципів демократії та розвитку громадянського суспільства. В Україні досі поширені відносини патерналістського ставлення влади до громадян та споживацького ставлення громадян до влади. Органи влади переконані в своїй спроможності вирішувати проблеми суспільства без залучення й участі громадськості. Разом з цим низьким залишається ступінь усвідомлення українським соціумом таких базових понять, як «громадянське суспільство», «демократія», «права людини та верховенство закону», «розподіл влади», «узгодження інтересів», «толерантність». Громадянська культура в Україні характеризується недемократичними ознаками минулого. Також у суспільстві існує відчуження влади, підприємницьких кіл та організацій громадянського суспільства. Не сприяє розвитку громадянського суспільства недостатній вплив громадських об'єднань на ухвалення державних рішень, що негативним чином позначається на рівні громадської активності.

На сьогодні в Україні існують такі основні проблеми становлення громадянського суспільства, що перешкоджають повноцінній участі громадськості у процесах формування та реалізації державної політики:

- відсутність державної цільової програми та загальної координації впровадження політики сприяння розвитку громадянського суспільства;
- брак навичок організації взаємодії органів влади з інститутами громадянського суспільства;
- слабка підтримка громадських об'єднань населенням унаслідок тривалого обмеження владою можливостей організацій громадянського суспільства відігравати роль у вирішенні нагальних проблем громадян;
- досить поширена практика фальсифікації громадської діяльності та створення псевдогромадських організацій з цілями, що не мають на меті досягнення суспільного блага.

Однією з головних проблем, яка заважає ефективному здійсненню державного управління в країні, є відсутність оптимальної моделі взаємовідносин держави та громадянського суспільства як рівноправних партнерів у побудові демократичної країни.

З метою організаційного впливу на становлення громадянського суспільства громадські об'єднання України мають створити Всеукраїнський координаційний центр, а також спільну з владними установами та діловими колами Всеукраїнську координаційну комісію. Також з метою подальшого розвитку шляхів ефективної взаємодії органів державної влади з громадськістю доцільно створювати щорічні громадські, державні та громадсько-державні програми дій на національному, регіональному та місцевому рівнях.

Вищевикладені цілі, завдання та бажані результати саморозвитку громадянського суспільства доцільно покласти в основу громадського механізму постійного моніторингу та оцінки процесу становлення українського громадянського суспільства. Методика оцінки та порівняння ступеня розвиненості громадянського суспільства полягає в аналізі та описі соціальної системи громадянського суспільства із застосуванням чотирьох найбільш значущих компонентів: середовища, в якому існує та розвивається громадянське суспільство; структури самих інститутів громадянського суспільства та типів зв'язку між ними; цінностей, властивих громадянській активності у певному суспільстві; впливу, який активність громадян справляє на зміни соціально-політичного середовища.

З метою здійснення громадського моніторингу необхідно створити постійно діючий механізм нагляду у вигляді Форуму українського громадянського суспільства, щорічні засідання якого мають: проводити огляд і давати оцінку досягнутих результатів на попередньому етапі; затверджувати «Плани саморозвитку українського громадянського суспільства» та пропозиції громадянського суспільства до «Національного плану дій щодо сприяння саморозвитку громадянського суспільства в Україні»; делегувати представників громадянського суспільства для переговорів із центральними владними структурами з метою узгодження пропозицій з боку громадянського суспільства та їхнього включення до Національного плану дій та відповідного ресурсного забезпечення Плану дій.

У сучасних умовах державотворення перед органами державної влади постають такі завдання щодо забезпечення повноцінної участі громадськості у процесах формування та реалізації державної політики:

- удосконалення нормативно-правової бази з питань розвитку громадянського суспільства;
- формування громадянської культури суспільства та активної громадянської позиції;
- усвідомлення громадськістю принципів співробітництва з органами державної влади;
- забезпечення проведення громадської експертизи соціально важливих рішень органів влади;
- делегування окремих функцій державних органів неурядовим організаціям.

Підсумовуючи варто зазначити, що сьогодні в країні назріла потреба у виробленні системи заходів і механізмів ефективного партнерства держави та громадянського суспільства на шляху до здійснення демократичних реформ. Проте

становлення дієвого громадянського суспільства в Україні потребує зміни філософії влади. Вона має продемонструвати, що сприймає громадянина та громадянське суспільство як рівноправних державі суб'єктів державотворчого процесу. Разом з тим повноцінна участь громадськості у процесах формування та реалізації державної політики не можлива без активної позиції громадян та громадянської відповідальності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Афонін Е. А. Громадська участь у творенні та здійсненні державної політики / Е. А. Афонін, Л. В. Гонюкова, Р. В. Войтович. – К. : Центр сприяння інституційному розвитку державної служби, 2005. – 250 с.
2. Громадянське суспільство в сучасній Україні: специфіка становлення, тенденції розвитку / [Ф. М. Рудич, Р. В. Балабан та ін.]; за заг. ред. Ф. М. Рудича. – К.: Парлам. вид-во, 2006. – 412 с.
3. Шайгородський Ю. Ж. Влада і суспільство: діалог через громадські ради : [монографія] / Ю. Ж. Шайгородський, Т. С. Андрійчук, А. Я. Дідух. – К. : ПАЛИВОДА, 2011. – 148 с.
4. Як організувати державну політику сприяння розвитку громадянського суспільства / [М. В. Лациба, О. С. Хмара, А. О. Красносільська та ін.]; Укр. незалеж. центр політ. дослідж. – К.: Агентство «Україна», 2011. – 224 с.

Семенченко Ф.Г.

ПОЛІТИЧНІ РІШЕННЯ І ДЕРЖАВНА ВЛАДА: РЕАЛІЗАЦІЯ ПОЛІТИЧНИХ РІШЕНЬ У РОЗПОДІЛІ ВЛАДНИХ РЕСУРСІВ

Сучасний етап розвитку України зумовлюється насамперед потребою в ухваленні та реалізації сукупності політичних рішень, спрямованих на формування політичного курсу країни, внутрішньої та зовнішньої політики, консолідацію українського суспільства, вирішення гострих суперечностей і проблем у соціально-економічній, політичній і духовній сферах. Причому важливо, щоб рішення були не тільки адекватні історичному моменту, який переживає країна, національним і державним інтересам, але й узгоджувалися з нинішнім станом громадянського суспільства, нормами і цінностями Конституції України, враховували менталітет і культуру українського соціуму.

Без перебільшення можна сказати, що від здатності влади розробити, прийняти й реалізувати в найближчі роки систему соціально значущих загальнонаціональних рішень залежить не тільки доля країни, добробут народу, але і доля влади.

Уперше політичні рішення виникають фактично з формуванням політичної організації суспільства, державним будівництвом. Аналіз міфологічної літератури, писаних джерел стародавності дає змогу виокремити певні історичні періоди розвитку поняття «політичні рішення». Як зазначає дослідник Б. Кухта, на першому етапі, що отримав назву традиційного панування, політичні рішення ухвалювали старійшини, виборні суб'єкти політичної влади – вожді, князі, царі. Такі рішення були переважно персоніфіковані. Оскільки політична організація первісних суспільств була військова або напіввійськова, то була відсутня широка диференціація рішень. Тому в суспільній сфері вони також мали переважно військово-політичний характер, економічно-побутовий тощо.

Із розвитком організованості стародавніх суспільств поступово виникають спадкові монархії, що видозмінює і політичні рішення. Так, царства Стародавнього Єгипту будувалися на основі теократичної піраміди влади. На її вершині були фараони,

які ототожнювалися з богами. Характер влади фараонів був суто авторитарним – як і в більшості близькосхідних деспотій.

Іншим був процес ухвалення політичних рішень в античній Греції. Правителі тут обиралися як із найбільш доблесних воїнів, так і із земельної знаті (перші – як спадок епохи військової демократії, другі – як прихід нових людей, мірилом яких уже окрім рис воїна було й багатство). Рішення правителів коригувалися як військовою радою, так і спільною думкою земельної знаті (евпатридів). З них поступово почали обирати царів, суддів, командувачів військ. Вони ж у свою чергу ухвалювали загальні рішення, зверталися від імені вільного населення до богів, приносили жертви тощо. Поступово основну масу населення відтіснили від влади, царювання (грецькою – басілеї) ставало спадковим, і все частіше рішення ухвалювалися одноосібно.

На подальшому етапі, що отримав назву харизматичного панування, змінювалися зміст і форми політичних рішень. З установами афінської демократії верховних суб'єктів рішень уже обирали, що змушувало такого суб'єкта, ухвалюючи рішення, спиратися на волю більшості, самому вирізнятися визначними талантами, бути промовцем, уміти завойовувати симпатії громадян. Політичні рішення таких суб'єктів – це не лише акт їхнього свідомого вольового рішення, а й вираз загальної волі громадянства, яку краще, глибше й зрозуміліше відчував політичний діяч. В афінській демократії рішення про призначення на військові посади ухвалювали звичайним підняттям рук громадянами, судові рішення – вкиданням певного кольору камінців у бронзову амфору.

У Стародавньому Римі рішення ухвалювали виборні царі, народні збори й сенат. Падіння Римської імперії та утворення спадкових монархій у Європі майже на тисячу років утвердили єдиний одноосібний принцип ухвалення політичних рішень. Це пояснювалося тим, що повнота законодавчої, виконавчої та судової влад зосереджувалася у руках монарха, який ухвалював закони або узаконював норми звичаєвого права, ухвалював розпорядчі рішення, був верховним суддею, командувачем армії. Починаючи з XII-XIII ст., у Франції, Англії, Іспанії формуються інститути стримувань і противаг одноосібній монаршій владі – парламенти, ради при королях тощо. Проте священність монаршої влади була незаперечною.

Буржуазні революції, що відбулися на європейському континенті, кардинально змінили порядок, форми та зміст ухвалення політичних рішень. Велика Французька революція (1789-1795) уперше дала народу такі широкі можливості брати участь в ухваленні рішень. XIX століття стало епохою поступового переходу від монаршої влади до влади конституційних монархій, республіканізму, що означало встановлення нового порядку ухвалення політичних рішень верховними суб'єктами влади в європейських державах (за окремими винятками – наприклад, у царській Росії, де подібні процеси відбулися лише на початку XX ст.). Відбувається значне переміщення у політичному житті, коли суб'єктами державної політики стають не дві-три тисячі великих королівських аристократичних родин, а діють кілька десятків масових політичних партій, що замінили спадкову аристократію, а їхні лідери стають якісно новими суб'єктами політичних рішень. Справжній же розквіт народного представництва, участі у великій політиці настав аж у XX ст., в епоху так званого раціонального панування, коли до влади прийшли політики-професіонали, що почали ухвалювати політичні рішення, використовуючи здебільшого раціональне мислення, підпорядковуючи йому емоційні пориви [1].

Сьогодні політичні рішення – це особливого роду технологія перетворення суспільних вимог на загальнообов'язкові та публічні норми, що регулюють взаємостосунки і визначають розподіл владних ресурсів у суспільстві з метою розв'язання політично значущих проблем. Це соціально-політичний механізм, за допомогою якого суспільні проблеми і суперечності перетворюються на цілеспрямовані управлінські дії з метою подолання цих проблем і суперечностей.

Сутнісною ознакою політичного рішення є те, що процес його ухвалення й реалізації пов'язаний з політичною владою. Якщо з'ясування, формулювання й артикулювання суспільних інтересів може здійснюватися і за відсутності суб'єкта політичної влади, то для реалізації цих інтересів потрібні реальні владні повноваження. У свою чергу для того, щоб одержати владні повноваження, політикові доводиться брати активну участь у відносинах з приводу їх завоювання й утвердження.

Характерною ознакою політичного рішення є його публічний характер. Публічність зумовлена масштабністю наслідків і ціною помилки політичних рішень, пов'язаних інколи з долями тисяч і мільйонів людей та значними матеріально-фінансовими ресурсами.

Особливістю політичного рішення є також ресурсний дефіцит і невизначеність. Будь-які політичні рішення ухвалюються в умовах обмеженості інформаційних, фінансових, часових та інших ресурсів, що у свою чергу поглиблюється нестабільністю та мінливістю навколишнього середовища, відсутністю інституціональних або технічних можливостей впливу на значущі для ухвалення та реалізації рішення фактори.

Слід зазначити, що рішення, ухвалене поза політичною сферою, може набути політичного характеру, якщо торкається інтересів великих соціальних груп і верств суспільства. Наприклад, непопулярне рішення у сфері економіки може набути політичного забарвлення, якщо невдоволення цим рішенням викличе соціальний протест і поставить під сумнів легітимність того чи іншого суб'єкта влади, наявну політичну структуру.

Правильним є і те, що політичні рішення містять адміністративний компонент, більшою мірою пов'язаний з механізмом їх реалізації. Тому є підстави для визначення такого виду рішень використовувати поняття «політико-управлінське рішення».

У політичній сфері процес ухвалення рішень пов'язує воедино всі її елементи: органи державної влади, державних службовців – як пред'явників певних інтересів; суспільні і політичні об'єднання – як суб'єкт вибору альтернативи на основі політичних, фінансових, військових та інших ресурсів; ЗМІ та сучасні засоби масової комунікації – як інститут інформаційного забезпечення політичної системи.

Актуальним є питання «Хто готує та ухвалює політичні рішення». Відповідь на нього не завжди може бути дана лише на основі конституції, в якій визначається компетенція різних політичних інститутів, закріплюються основоположні правила, норми, процедури, що стосуються ухвалення рішень. Як показує політична практика, можливі ситуації, за яких політичні інститути, покликані ухвалювати рішення (президент, парламент, кабінет міністрів, регіональні органи державної влади, політичні партії, громадські організації та ін.), перебувають під сильним впливом певних політичних і економічних сил. Останні на різних етапах процесу підготовки і ухвалення рішень можуть контролювати діяльність формальних політичних інститутів

або безпосередньо впливати на них з метою вираження, закріплення і реалізації в рішеннях своїх інтересів.

Тому, щоб визначити, хто фактично у цьому політичному режимі ухвалює рішення, потрібно вивчити взаємостосунки між політичною елітою, лідерами і конкретними особами або групами, які контролюють або впливають на владу, на структури, що ухвалюють рішення. Ними можуть бути індивідууми, наділені державною або юридичною відповідальністю за певні політичні рішення; суб'єкти, які фактично беруть участь у процесі ухвалення рішень; суб'єкти, які подають інформацію для ухвалення рішень; визначають вибір альтернатив; приналежні до найбільш могутніх верств політичної, військової, суспільної еліти тощо.

Політичні рішення суб'єктів політичної діяльності можна класифікувати за відповідними підставами.

За суб'єктами, що ухвалюють рішення, – законодавчі рішення; рішення президента країни (президентські рішення); рішення державних органів виконавчої влади; рішення, що ухвалюються політичними партіями; рішення в системі регіональної та місцевої влади – як інструмент узгодження загальнодержавних і регіональних інтересів.

За рівнем соціальних інтересів – рішення про програми розвитку окремих сфер громадського життя; рішення про проведення виборчої кампанії; рішення про підтримку тих чи інших соціальних груп; рішення про розвиток окремих регіонів, міст тощо.

За рівнем ухвалення і масштабом розрізняють: стратегічні рішення (рішення, що ухвалені на найвищому рівні державного управління та стосуються найважливіших напрямків розвитку суспільства і держави); тактичні рішення (рішення, що ухвалені на середньому рівні державного керування та стосуються конкретних питань діяльності тієї організації чи відомства, керівництво якого їх ухвалює); оперативні рішення (ухвалені на низовому рівні управління з поточних питань, що потребують негайного вирішення).

За ступенем раціоналізації процесу вироблення і прийняття розрізняють: інтуїтивні рішення, ухвалені на підставі суб'єктивного відчуття правильності вибору; рішення, що базуються на судженнях, в основі яких лежать практичний досвід і елементарна логіка прецеденту; раціональні рішення, ухвалені за допомогою об'єктивного аналізу проблеми.

За сферою впливу розрізняють рішення: соціально-політичні, політико-економічні, політико-культурні, військово-політичні, ідеологічні та ін.

За способом узгодження: безкомпромісне рішення – це неузгоджений, однозначний вибір на користь одного з варіантів; компромісне рішення досягається шляхом взаємних поступок; консенсусне рішення ухвалюється за згодою всіх учасників.

За кількістю учасників процесу ухвалення: одноособове рішення, ухвалене політичним керівником, лідером одноосібно; колективне рішення, ухвалене більшістю голосів.

З погляду умов, у яких ухвалюються рішення, розрізняють: рішення, ухвалені в умовах визначеності, коли стан зовнішнього середовища відомий, і наявна впевненість і прораховуваність наслідків ухвалення можливих варіантів рішення; рішення, ухвалені в умовах ризику, коли можливі різні стани зовнішнього середовища, однак є достатньо

даних для встановлення імовірності кожного з цих станів; рішення, ухвалені в умовах невизначеності, коли ймовірні значення основних значущих факторів і можливих станів зовнішнього середовища у певний момент часу не відомі.

За основними типами реалізації – популізм, елітизм, консерватизм, демократизм, радикалізм.

Політичні рішення можна класифікувати за формою ухвалення і функціонування у суспільстві. Основні форми політичних рішень – право (закони, укази, постанови, розпорядження, резолюції); рішення політичних партій; рішення громадських організацій.

Політичні рішення, ухвалені суб'єктами політичної системи, мають різну кількість адресатів, стосовно яких вони ухвалюються. Рішення найвищих органів влади, як правило, визначають зміст дій, норм, правил як щодо самої системи органів влади, так і зовнішнього середовища (елементи суспільного організму, міжнародне співтовариство). Рішення політичних партій, інших суспільно-політичних організацій, рухів можуть стосуватися їхніх дій щодо державних і недержавних структур, окремих елементів соціальної системи.

Різні типи політичних рішень характеризуються різним рівнем інтеграції соціальних інтересів. Так, метою політичних рішень, ухвалених на найвищому рівні державної влади, є узгодження різнорідних інтересів соціальних груп і верств суспільства, консолідація соціального організму країни, захист суспільства від можливих внутрішніх і зовнішніх загроз тощо.

Функція політичних рішень регіонального і місцевого рівня – гармонізація, поєднання локального інтересу із загальносоціальним, оптимальним варіантом функціонування політичних рішень, їх узгодженість, скоординованість як по вертикалі, так і по горизонталі цієї суспільно-політичної системи.

Можна погодитись із П. Кузьмінім [2] у тому, що будь-яке політичне рішення ухвалюється людьми для розв'язання певних соціальних проблем і суперечностей. Інакше кажучи, політичне рішення становить складне переплетення об'єктивного та суб'єктивного. При цьому в того, хто його ухвалює, завжди буде велика спокуса – збільшити частку суб'єктивного в обсязі майбутнього рішення. Однією з умов недопущення такої спокуси, забезпечення високого рівня об'єктивності та реалістичності політичного рішення є дотримання низки принципів у процесі його розробки і ухвалення. До них можна віднести: 1) доцільність ухвалення рішення, що означає усвідомлення об'єктивної необхідності вжиття відповідних заходів і дій для розв'язання проблеми, розуміння мети і змісту майбутнього політичного рішення; 2) своєчасність розробки рішення, під чим слід розуміти, з одного боку, можливість шляхом реалізації цього рішення запобігти (призупинити) небажаному розвитку соціальних процесів, усунути ту шкоду в життєдіяльності суспільства, соціальної групи, якої їм завдано за період від моменту виявлення процесу (ситуації) до ухвалення рішення. З другого боку, своєчасність рішення характеризується співвідношенням тривалості періоду часу, необхідного для здійснення передбачених рішенням заходів для розв'язання проблеми (ситуації), та фактичною тривалістю часу, який мають для виконання рішення його виконавці. Усяке політичне рішення має ухвалюватися і здійснюватися вчасно. Не можна ні забігати вперед, ні спізнюватися; 3) системність у врахуванні факторів, значущих для ухвалення рішення. Цей принцип вимагає від політика і його команди всебічності і повноти аналізу ситуації, використання при

цьому максимально можливої кількості даних, обліку ресурсного забезпечення рішення, передбачення його наслідків для країни, соціальних груп і верств суспільства; 4) відповідність рішення Конституції країни іншим законам і правовим нормам. Дуже важливо, щоб рішення не виходили за межі чинної правової системи, не провокували правовий нігілізм, не викликали прагнення обійти закон; 5) гнучкість у процесі розробки, ухвалення та реалізації рішення. Цей принцип вимагає максимально використовувати надані можливості, вносити за умови зміни обставин корективи як до самого рішення, так і до механізму його реалізації, йти на компроміси тощо; 6) підпорядкованість процесу ухвалення та реалізації рішення вимогам науковості, конструктивності, результативності.

Під час підготовки рішення застосовуються такі методи:

- інтуїтивний, що виражає домінування невідрефлексованих, почуттєвих, гіпотетичних розумінь суб'єкта;
- методи прецеденту (орієнтують суб'єкта на механічне відтворення прийомів минулої діяльності, здійсненої в подібній або зовні схожій ситуації);
- раціонально-універсальний, або всеохоплюючий, або «кореневий» метод (базується на чіткому визначенні кінцевої мети і побудові шляхів її досягнення). Суб'єкт, що ухвалює рішення, при виборі оптимального з наявних варіантів розглядає всі переваги та недоліки кожного з них, формує кілька можливих шляхів і вибирає з них найкращий. Такий підхід до ухвалення рішення є «раціональним», тому що дає можливість раціонального вибору. Водночас він «усеохоплюючий», оскільки дозволяє суб'єктові враховувати всі можливі варіанти.

Вибір методу суб'єктом ухвалення рішення залежить від об'єктивних і суб'єктивних чинників (тип політичного режиму і політичної системи; наявність ресурсів, необхідних для ухвалення і реалізації рішення; стратегічні пріоритети еліти, лідерів, що ухвалюють рішення; рівень професіоналізму, досвідченості осіб, що беруть участь у розробці рішення тощо).

Процес підготовки рішень сам по собі є складним і багатобічним, він включає кілька етапів або фаз, пов'язаних із виконанням різних дій, операцій, оцінку й оптимізацію ризиків під час ухвалення політичних рішень, підтримку законодавчої та виконавчої влади, політичних і громадських організацій, лідерів суспільної думки, рядових громадян.

Політична підтримка – необхідна умова життєздатності рішення як на етапі його ухвалення, так і на етапі реалізації. На етапі ухвалення рішення політична підтримка спрямовується на забезпечення вибору одного з альтернативних варіантів рішення. Фактор політичного вибору характеризує швидкість і легкість проходження альтернативного варіанта з точки А (альтернатива) у точку В (нормативно-правовий акт), де він і стає власне рішенням. Шлях від проекту до рішення може нараховувати безліч проміжних етапів (наприклад, внесення до порядку денного, підготовка й обговорення в профільному комітеті, перше читання, внесення поправок, друге читання тощо), які необхідно успішно подолати. Практика свідчить, що на всьому шляху руху проекту рішення потрібна підтримка, яка залежить від якісного виконання таких завдань, як: виявлення й оцінка ступеня активності суб'єктів, які впливають (позитивно, негативно) на процес ухвалення рішення (висловлення, намір, дія тощо); можливий політичний моніторинг і запобігання найбільш небажаним діям з боку будь-

яких учасників політичних подій щодо рішення, яке готується; виявлення ієрархії дій учасників політичних подій з приводу ухвалення політичного рішення (за схемою «головне – необхідне – другорядне»); оцінка ресурсів акторів (фінансові можливості, організаційні можливості, досвід і уміння впливати на суспільну думку, стійкі зв'язки з офіційними особами, партіями, ЗМІ тощо).

Вирішуючи питання політичного вибору, важливо вдатися до підтримки людей, електорату, переконуючи, що ця пропозиція відображає певною мірою їхні інтереси, є зокрема і їхньою ідеєю.

Рішення, спрямовані на радикальні політичні зміни, вимагають підтримки еліти суспільства. Якщо не подбати про залучення її у тій чи іншій формі до «участі» у виробленні рішення, вона може виступити із запереченнями, навіть не переймаючись змістом цього проекту рішення. Крім того офіційні особи, схильні у своїх судженнях покладатися на думку експертів, можуть не приділити належної уваги пропозиції, щодо якої «профільний» фахівець не висловив своєї думки.

Підвищенню вибору проекту рішення може сприяти також стратегія компромісу, що полягає у виключенні з проекту тих положень, що найбільш неприйнятні для опонентів. Іноді моменти, що викликають неприйняття, можуть бути опущені без серйозних наслідків для основної суті пропозиції. Інший варіант – внесення доповнень, бажаних і привабливих для опонентів або «пакетна» пропозиція.

Підтримка рішення потрібна й на фазі його реалізації. Можна виділити два підходи, що висувають свої пропозиції з питань імплементації рішення, – програмний і адаптивний.

Програмний підхід виходить із припущення, що проблеми імплементації можуть бути спрощені шляхом ретельного передпрограмування процедур імплементації. Цей підхід вимагає ясності, точності, вичерпної повноти вихідних особливостей політичного рішення. Така визначеність передбачається бути досягнутою до остаточного рішення з політичних альтернатив. Запрограмовані процедури імплементації набирають сили водночас з ухваленням рішення.

Проблеми імплементації можуть виникнути з різних причин (неоднозначність політичної мети, викликана нерозумінням або конфліктом цінностей; участь занадто великого числа акторів із пересічними сферами відповідальності; опір імплементаторів, їхній непрофесіоналізм, низька відповідальність).

Так, якщо державні відомства мають пересічні сфери відповідальності, то буває важко знайти бажаного взяти на себе всю повноту відповідальності. Програмний підхід у цьому випадку пропонує як рецепт – чітко визначити межі повноважень (повноваження повинні бути симетричні відповідальності); мінімізувати кількість учасників політичного процесу; звести до мінімуму свободу вибору дій для всіх рівнів виконавців, особливо низового рівня.

Адаптивний підхід виходить з того положення, що проблеми імплементації виникають через надмірну специфікацію і тверду заданість мети, нездатність утягнути значущих акторів у процес ухвалення рішень і надмірного контролю над виконавцями.

Адаптивна імплементація становить процес, що відбувається відповідно до реальних взаємовідносин між цією програмою та її інституціональним середовищем. Програма прагне лише до загальної, можливо нечіткої та навіть неформальної згоди щодо мети, стурбована встановленням правил гри, що дозволяють учасникам вести торг і укладати компроміси у процесі імплементації. Адаптивна імплементація також

припускає активну участь значущих акторів, припускає і заохочує свободу вибору для виконавця у плані ресурсів, легітимності, підтримки вищих інстанцій. Цим самим спонукається ініціатива і творчість виконавців, що зрештою дозволяє виконати рішення ефективнішим способом.

Ухвалення політичних рішень, на думку А. Дехтярьова, становить собою ще і певний вид мистецтва, пов'язаний із творчістю й уявою, з волею і гнучкістю, з талантом і інтуїцією, які повинні супроводжуватися передбачливістю і витримкою, терпінням і наполегливістю, рішучістю і обережністю [3]. Політики постійно натикаються на нестандартні суспільні ситуації, до яких дуже важко, а часом просто неможливо застосувати відому модель. Для цього потрібні творче начало, здатність іти на ризик, моделювати наслідки ухваленого рішення.

Аналіз реальної політики переконує, що для українських політиків характерним є переважно так званий «візантійський» стиль керування, що припускає, як правило, тіньові і напівтіньові способи ухвалення рішень, закулісні методи добору кадрів. Склалося враження, що більшість з діючих у минулі роки політиків не хотіли (навіть якщо могли) відкрито ухвалювати відповідальні, але непопулярні рішення.

Правлячі політичні сили, представлені в гілках влади, ухвалювали рішення без урахування думок громадян, полишаючи їх як завгодно пристосовуватися до нав'язаних згори правил існування суспільства і держави. Більше того, інтереси більшості громадян суспільства ігнорувалися, що не зближало народ і владу, а створювало між ними стіну відчуження і нерозуміння. Сьогодні вже і малодосвідчені в політиці люди з гіркотою переконуються, що багато питань у державі вирішується і справи вершаться в інтересах олігархів та їхніх угруповань.

Особливу небезпеку для української соціальної системи становить корупція, що деформує основну мету політики: замість забезпечення суспільних інтересів політика спрямовується на забезпечення приватного і групового інтересу.

Політичні наслідки корупції виявляються в тому, що вона змінює сутність політичної влади, знижує рівень її легітимності як усередині країни, так і на міжнародній арені; порушує принципи її формування і функціонування; підриває політичну систему; породжує відчуження влади від народу, знижує залежність держави від її громадян; дестабілізує політичну ситуацію; підпорядковує державну владу приватним і корпоративним інтересам, зокрема інтересам корумпованих утворень і кланів [4].

Сьогодні однією з причин збереження в Україні корупції в масштабах, що загрожують її національній безпеці, є недостатня політична воля найвищих посадових осіб держави, незацікавленість деяких груп політиків в ефективній профілактиці корупції та боротьбі з цим явищем. Це виявляється у безсистемному підході до створення законодавчої бази, допущенні недоліків у формуванні і реалізації антикорупційної політики.

Таким чином, політичні рішення будуть досягати мети політичної діяльності тоді, коли боротьба проти корупції буде результативною, якщо політики, насамперед національного рівня, виявлять достатню політичну волю і погодженість дій у виконанні рішень щодо профілактики і боротьби з корупцією, зокрема у виконанні прийнятого 12 травня 2011 року Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення організаційно-правових основ боротьби із злочинністю та корупцією».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кухта Б. Політична влада та її рішення / Кухта Б. – Львів: ЦПД, 2006 – 240 с.
2. Кузьмін П. В. Політична діяльність: теоретичні засади та практика сучасної України : автореферат дис... на здобуття наукового ступеня докторанта політичних наук / Кузьмін П. В. – Одеса, 2008.
3. Дегтярев А. А. Теория принятия политических решений в структуре социальных и управленческих дисциплин / Дегтярев А. А. // Полис. – 2002. – № 2. – С. 123.
4. Мельник М. І. Корупція – корозія влади (соціальна сутність, тенденції та наслідки, заходи, протидії) : [монографія] / Мельник М. І. – К.: Юрид. думка, 2004. – С. 48.
5. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення організаційно-правових основ боротьби із злочинністю та корупцією», прийнятий ВРУ 12 травня 2011 року.
6. Семенченко Ф. Г. Політичні рішення як мета політичної діяльності / Семенченко Ф. Г. // Політологічний вісник : [зб-к наук. праць]. – К.: «ІНТАС», 2011. – Вип. 54. – С. 370-379.

Максимочкіна О.В.

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ЗАГАЛЬНОЛЮДСЬКИХ ТА ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ В ПОЛІТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Успішний розвиток і безпека суспільства сьогодні визначаються можливістю збереження системи культурних і духовних цінностей, що складають ціннісний зміст людського буття, оскільки завдяки відтворенню і трансляції духовних цінностей здійснюється духовний зв'язок поколінь і передається духовний досвід людства. Питання про цінності стає особливо актуальним за умов трансформації суспільства. В умовах кардинальних змін у суспільстві людство не відпрацьовує звичайні стереотипи, традиції та норми, і тоді виникає необхідність в осмисленні цих цінностей, оцінці їх змісту.

Філософський аналіз категорії «цінність» передбачає її загальність. Аристотель підкреслював, що цінності людьми сприймаються по-різному. Наприклад, в оцінці щастя виявляється єдність особливого і загального. Епоха Відродження (М. Кузанський, Є. Роттердамський, М. Рафаель) найвищою цінністю визнала людину, а інші цінності є такими лише остільки, оскільки забезпечують загальний розвиток людства. Філософи епохи Ренесансу вважали, що лише на основі ціннісних орієнтацій справедливого суспільства можна формувати загальні духовні потреби людини і на їх основі – індивідуальні ціннісні судження. Представники німецької філософії (Г. Гегель, І. Кант, Г. Фіхте) стверджували, що моральні, духовні цінності апріорно притаманні внутрішньому світу людини, її душі.

Цінності в політиці – це норми, актуальні стереотипи політичної свідомості, які дозволяють оцінювати політичну ситуацію та орієнтуватися в ній. Політичні цінності входять як складова до набору соціальних цінностей, виражають як їх, так і осмислення політичного досвіду. Цінності входять також до структури ідеології та ментальності. У західній політичній культурі й практиці склалася низка парадигмальних наборів цінностей. До них можна віднести консервативні, ліберальні, комуністичні, соціалістичні, національно-етнічні, пацифістські та інші цінності. Цінності тісно пов'язані зі структурою суспільства, наявним розподілом праці в ньому. У цій системі вони набувають загальнодержавного, класового, корпоративного й особистісного характеру. Між цими цінностями існують як тотожність, збіг, так і відмінності, оскільки ціннісні підґрунтя перетинаються.

Для розуміння зазначеної теми необхідно розглянути співвідношення таких категорій, як політика та мораль. Діалектика політики та моралі – дуже складна проблема філософії політики. І навряд чи коли-небудь буде знайдено достатнє вирішення цієї проблеми, що стосується найважливіших принципів функціонування соціуму.

Політика – це форма суспільної свідомості і діяльності, що має багато вимірів. Не лише теорія політики, що понятійним засобом відобразила багатомірність предмета науки, але й реально використовуваний політичний інструментарій, з допомогою якого політична свідомість втілюється в дійсність, матеріалізується в конкретному виді діяльності (економічна політика, технологічна, національна, екологічна, соціальна, культурна, демографічна та ін.). Одним з найважливіших «вимірів» політики, критерієм її ефективності є мораль.

Мораль – це форма суспільної свідомості та сфера індивідуальної свідомості особи, що становить сукупність висловлених у нормах, принципах, категоріях і ідеалах моральних вимог, на основі яких суспільство і особистість виробляють оцінки людської поведінки, явищ соціального та духовного життя. Будучи формою суспільної та індивідуальної свідомості і видом суспільних відносин, мораль своїми принципами і нормами, ідеалами регулює поведінку людини в її сімейно-побутовій, трудовій, громадянській, політичній життєдіяльності. Етичне поняття – добро, справедливість, обов'язок, честь, совість, шляхетність – не тільки висловлює оцінку політичної діяльності держави, влади, тієї чи іншої політичної партії або політичного руху, але й постає «стимулятором» або ж «регулятором» політики і політиків, що є предметом такої оцінки. Моральна свідомість суспільства тісно взаємодіє та переплітається з політичною свідомістю, санкціонує або ж засуджує мотиви, практичну діяльність і результати політичного курсу, що реалізується, здійснює етичну експертизу політичних програм, висвітлює особисті якості політичних діячів, визначає міру їх моральної та соціальної надійності.

Якщо говорити безпосередньо про зв'язок моралі з політикою, то остання, що не підтримується соціальною та індивідуальною мораллю, приречена на поразку, а безчесний політик, безсовісний політикан, що переслідує не загальнозначиму, а своєкорисну мету, – це фігура, яка швидко покидає політичну арену. Втім, на жаль, це досить часто буває лише для того, щоб звільнити місце іншому політику, який також не відрізняється чистотою і шляхетністю своїх намірів.

Щодо особи політика спочатку слід зазначити, що на відміну від моралі політика виходить не з добра чи зла, не зі справедливості чи несправедливості, не з гуманності чи негуманності, а з інтересів. Політик керується інтересами, і якщо він упевнений в тому, що за цих обставин інтереси його класу або держави потребують ухвалення такого рішення, що суперечить моральним принципам, то він як політик ігнорує ці принципи.

Політик виходить із цілого, тобто він зацікавлений у збереженні цілого і тому жертвує частиною. Справжній політик розуміє, що якщо загине ціле, то загине і частина: якщо загине народ, то загине і людина, що є представником цього народу. Політик як політик не може і не зобов'язаний керуватися моральними нормами і принципами. Проте як людина він повинен бути високоморальним, дотримувати і поважати всі моральні правила, показувати у всьому особистий приклад для своїх громадян. Він зобов'язаний кожний свій неполітичний крок обдумувати з погляду

морального кодексу. Він повинен розуміти, що від його поведінки в приватному житті багато в чому залежить не тільки його політична кар'єра, але й авторитет його держави.

Необхідно звернути увагу також на те, що дослідження політологів, психологів і філософів показують, що українці у своєму виборі стосовно зокрема глави держави, народних депутатів тощо керуються не своїм ставленням до них як до представників певної політичної сили, до їхніх програм, а опираються на своє суб'єктивне враження від особи. Не важливо, чи ця особа одноосібно претендує на владне місце, чи є лідером окремої політичної сили, – більшість українських виборців керується у цьому виборі принципом «подобається – не подобається». Тому, як показують дослідження, більшість політиків у своїй агітації опираються на загальнолюдські цінності, щоб привабити якомога більше електорату. І тому наші політики в своїй більшості перш за все намагаються зіграти саме на суб'єктивному враженні (реклама, промови, зустрічі тощо, які «грають» на почуттях, проблемах, переживаннях пересічного громадянина).

Взагалі ХХ – початок ХХІ століття характеризується величезною кількістю висловлювань, теоретичних досліджень і публіцистичних статей про те, що на першому місці повинні перебувати так звані загальнолюдські цінності, під якими маються на увазі перш за все життя кожної людини, яке розглядається як найвища цінність. З цим не можна не погодитись. До загальнолюдських цінностей відносять дотримання прав і свобод людини, боротьбу з тероризмом тощо. Проте в політиці, як уже раніше зазначалося, є лише інтереси, і якщо їм загрожує яка-небудь небезпека, то політик зобов'язаний їх захищати. З погляду моралі можна говорити про загальнолюдські цінності, хоча вони проявляються через окреме чи одиничне. Іншими словами, поняття загальнолюдських цінностей має абстрактний характер і тільки в конкретній дійсності проявляються будь-які цінності. Крім того, їх варто розглядати діалектично, тобто в розвитку.

Те, що було цінністю для однієї епохи, може не підходити для іншої. Скажімо, рабство в античному світі було нормальним явищем (Аристотель, наприклад, називав раба «знаряддям, що говорить») і ніхто не засуджував його ні морально, ні політично. Тому для жителів грецького полісу було нормальним явищем бачити на ринку рабів, яких продавали, наче худобу. Таке ставлення до людини сьогодні викликало б не просто різкий моральний осуд, але й притягнення до кримінальної відповідальності торговців людьми. Таким чином, політика і мораль є двома автономними сферами суспільного життя. Вони взаємопов'язані, проте виконують різні функції, змішання яких може згубно позначитись як на моралі, так і на політиці. Проте щоб політика сприяла моральному вдосконаленню суспільства, необхідно проводити таку політику, яка б відповідала більшості членів цього суспільства.

Що ж до індивідуальних цінностей в політиці, то, як здається, вони мають бути передусім для політика фактором спонукання. Мається на увазі, що вони становлять собою своєрідний моральний кодекс окремо взятої людини, певний комплекс цінностей, які людина сама для себе визначила як значущі. Серед них найбільш значущим і обов'язково наявним має бути, наприклад, бажання і здатність до самореалізації. Свого часу Ф. Гегель називав самореалізацію всезагальною і абсолютною проблемою: «Хлопчик кидає каміння в річку і захоплюється колами, що розходяться по воді, споглядаючи в цьому власне творіння. Ця потреба проходить через багатоманітні явища аж до тієї форми самовиробництва в зовнішніх речах, яку ми бачимо у творах мистецтва». Таке бажання до самореалізації має спонукати людину до

активних дій задля становлення себе в тій чи іншій сфері діяльності, зокрема і в політиці. Проте індивідуальні цінності в жодному разі не повинні суперечити загальнолюдським чи шкодити їм. Адже політик покликаний реалізувати інтереси свого народу, дозволити йому певним чином брати участь в управлінні державою, а отже передусім політик повинен забезпечити збереження цих цінностей як умови існування повноцінного суспільства.

Утілення загальнолюдських та індивідуальних цінностей в політиці відбувається через політичну ідеологію.

Політична ідеологія – це система концептуально оформлених уявлень, ідей і поглядів на політичне життя, що відображає інтереси, світогляд, ідеали соціальних класів, націй, різних суб'єктів політики. Саме поняття ідеології ввів Анрі Лестют де Грасі, який прагнув знайти у світосприйнятті та явищах свідомості основи етики, моралі, політики – їх логічні та психологічні пояснення. У сучасних умовах ідеологія – це одна з організаційних регулюючих систем, що корегують, спрямовують життя суспільства і людини. Таким чином, ідеологія є своєрідним механізмом втілення цінностей в політиці, оскільки останні виконують саме таку ж функцію. Ідеологія безпосередньо функціонально пов'язана з політичною системою суспільства, політичним режимом держави, політичною етикою. Окрім того, політичні ідеології претендують на пізнання процесів та явищ у суспільстві з позицій певної соціальної спільності, правлячої еліти.

Саме ідеологія, зокрема політична, визначає своєрідний набір цінностей, що реалізуються в політичній діяльності. Вона визначає співвідношення загальнолюдських та індивідуальних цінностей в політиці. Безперечно, що і ті, й інші повинні бути врівноважені між собою. Проте в реальному житті практично це дуже складно. Обов'язково якась ціннісна група буде переважати. У політиці ж загальнолюдські цінності повинні бути пріоритетом. Адже неможливо інтереси та конкретні цінності окремих людей ставити в пріоритетну групу, важливішу за групу загальнолюдських. Усі цінності, завжди мають суб'єктивний характер, а отже для різних людей вони будуть мати різний ефект: для одних вони матимуть позитивний відтінок, а для інших – прямо протилежний негативний. Бо, як кажуть, там де починається свобода одного, закінчується свобода іншого. Те ж саме можна сказати і про цінності.

Стаднік В.М.

МЕХАНІЗМИ ВЗАЄМОВІДНОСИН МІЖ АВТОНОМНИМИ УТВОРЕННЯМИ ТА МІСЦЕВИМ САМОВРЯДУВАННЯМ В АВТОНОМІЯХ ЗА КОРДОНОМ

Як свідчить міжнародний досвід, на відміну від України організація місцевого самоврядування в межах автономій багато в чому покладається на органи автономії. Це, крім іншого, багато в чому є гарантією існування автономії, адже її легітимність забезпечується ефективністю реалізації функцій автономії на територіальному рівні.

У межах Аландських островів існує 16 муніципальних утворень. Відповідно до законодавства Аландів головним органом у муніципалітеті є муніципальна рада, що обирається кожні чотири роки одночасно з виборами до парламенту. Муніципальні збори призначають виконавчий орган для підготовки порядку денного та виконання рішень ради. У межах ради утворюється кілька комітетів за секторами, що є важливими для муніципалітету. Усі партії, що отримали представництво в муніципальній раді,

мають своїх представників залежно від представництва як у виконавчому органі, так й у комітетах ради, що сприяє консенсусному ухваленню рішень цими органами. Деякі члени парламенту, а також міністри та інші урядовці одночасно є членами муніципальних рад Аландських островів.

У муніципалітетах на Аландах не обирається голова адміністрації. Муніципальну адміністрацію очолює професійний муніципальний менеджер, що призначається радою та несе відповідальність перед нею. Менеджер, як й інші фахівці, що працюють в муніципальному управлінні, зберігають свою посаду й після виборів та не залежать від їх результату, що сприяє наступності в діяльності муніципалітету. Аландці віддають перевагу в муніципальному управлінні професіоналізму та компетентності, а не популістським змінам. Муніципальні збори можуть звільнити менеджера з юридичних підстав, але на практиці це відбувається досить нечасто.

Комуни Аландських островів надають населенню досить широкий спектр публічних послуг. До них належать:

- догляд за дітьми дошкільного віку;
- початкова школа та позашкільна освіта;
- догляд за особами похилого віку;
- догляд за інвалідами;
- територіальне планування;
- утримання місцевої інфраструктури та об'єктів благоустрою;
- санітарний стан муніципалітетів;
- водозабезпечення та каналізація;
- швидка та пожежна допомога;
- утримання місцевих об'єктів культури та бібліотек.

Деякі муніципалітети беруть на себе додаткові завдання з соціальних питань, організації дозвілля, утримання житла тощо.

Для ефективного надання послуг муніципалітети Аландів утворили значну кількість асоціацій міжкомунального співробітництва, зокрема: Північно- та Південноаландські шкільні округи, об'єднання з догляду за людьми похилого віку, організація з догляду за інвалідами, організація з утилізації сміття тощо.

Для фінансування зазначених повноважень муніципальні збори ухвалюють місцевий бюджет, а також встановлюють місцеві податки та збори. Зазначені рішення не потребують додаткового схвалення ані автономії, ані держави. Зведений бюджет усіх муніципалітетів Аландів майже дорівнюється власне бюджету Аландів.

Співробітництво між автономією та муніципалітетами в Аландській автономії спостерігається перш за все у фінансовій сфері. Зокрема близько 19% доходів муніципальних бюджетів – субсидії з бюджету Аландів. Субсидії надаються комунам у першу чергу для того, щоб вирівняти прибутки багатих та бідних муніципалітетів. Деякі з найбільш розвинених муніципалітетів субсидій взагалі не отримують. Одночасно в острівних і невеликих за чисельністю муніципалітетах, де витрати досить значні та наявний суттєвий рівень безробіття, обсяг субсидій може перевищувати 50% доходів місцевих бюджетів. Обсяг субсидій обраховується на основі формули та не залежатиме від політичного рішення або суб'єктивної думки уряду. Існує також незначна спеціальна підтримка з боку бюджету Аландів для муніципалітетів, що опинилися у скрутному фінансовому стані.

Крім того, муніципалітети можуть за узгодженням з органами автономії передавати тим деякі власні повноваження.

Багато в чому зазначені принципи взаємовідносин між автономією Аландів і місцевим самоврядуванням реалізуються й у датських автономіях. На Фарерських островах утворюється власна, незалежна від загальнодатської система місцевого самоврядування, що регулюється законами Фарер. До складу автономії входить 30 муніципалітетів, що у свою чергу входять до шести географічних регіонів (острівних груп). Слід відзначити стійку тенденцію до скорочення кількості муніципалітетів на Фарерських островах. За прогнозами Міністерства внутрішніх справ Фарерських островів, їх кількість до 2015 р. має скоротитися до 10, хоча на відміну від територіальної реформи Данії 2007 р. об'єднання муніципалітетів здійснюється на островах через систему стимулів і заохочень на добровільній основі.

До основних завдань муніципалітетів належить:

- початкова освіта;
- дошкільні дитячі заклади;
- допомога особам похилого віку, будинки для їх утримання;
- первинна медична допомога;
- комунальні послуги (водо- та енергопостачання);
- зайнятість (особливо щодо безробітних, які не застраховані);
- планування та місцевий розвиток (спільно з органами автономії);
- охорона довкілля (спільно з органами автономії);
- дозвілля, спортивні та культурні заходи;
- частина питань щодо доріг і громадського транспорту.

Передбачене об'єднання муніципалітетів також може призвести до передачі на цей рівень питань утримання лікарень і страхування на випадок хвороби, середньої освіти, утримання спеціалізованих закладів для осіб з обмеженими можливостями та закладів для безпритульних людей, питання охорони довкілля, частину питань щодо доріг і громадського транспорту, питання культурного розвитку.

Головним органом місцевого самоврядування є рада муніципалітету. Виконавчі функції здійснюють постійні комітети, що несуть первинну відповідальність за адміністрування муніципальних завдань. Перелік комітетів встановлюється відповідною радою. При цьому кожна рада має утворити комітет з фінансових питань. Ці комітети здійснюють роботу з вирішення різноманітних питань і відповідальні за виконання повноважень ради у відповідній сфері. Кожна рада муніципалітету обирає зі своїх депутатів мера, який головує на засіданні ради, забезпечує підготовку засідань ради та головує на них, є керівником адміністрації. Окрім мера, рада можуть обрати одного або двох його заступників. Другим за статусом посадовцем муніципалітету є керуючий справами, який підзвітний меру. Цю посаду заміщує один з депутатів ради. Адміністрацію рада муніципалітету формує самостійно. При цьому структура департаментів, як правило, відповідає структурі комітетів, а до кожного департаменту прикріплюються відповідні установи. Департаменти готують справи для їх розгляду в комітетах відповідно до інструкцій мера або голови департаменту.

У системі взаємовідносин між органами влади автономії та муніципалітетами найголовніше місце займають фінансові питання. Незважаючи на те, що муніципалітети можуть встановлювати власні податки та їх розміри (основний –

податок на нерухомість), цільові та інші субсидії з бюджету Фарер займають складають частину місцевих бюджетів.

Органи влади Фарерських островів здійснюють нагляд за діяльністю органів місцевого самоврядування через шерифів, що прив'язуються до географічних регіонів. Вони здійснюють легальний контроль за діяльністю муніципалітетів, але не можуть втручатися у сферу самоврядних повноважень. Ця контрольна діяльність передбачає скасування незаконних рішень органів місцевого самоврядування, тимчасове припинення виконання ухвалених рішень, встановлення штрафних санкцій щодо відповідальних представників органів місцевого самоврядування, які не забезпечили виконання законів.

Після проведення у 2008 р. територіальної реформи Гренландія (ще одна автономія у складі Данії) була розділена на чотири муніципальних утворення, причому значна частина Гренландії – Північно-Східний національний парк і військова база в Туле не є частиною того чи іншого муніципалітету. Значну роль в муніципальному житті також відіграє співробітництво гренландських муніципалітетів.

Компетенція та організаційна модель гренландських муніципалітетів майже не відрізняється від компетенції інших муніципалітетів Данії та Фарер, хоча й регулюється власним гренландським законодавством. Вибори до місцевих рад здійснюються кожні чотири роки та не збігаються в часі з виборами до парламенту Гренландії.

У зв'язку з природно-географічними умовами жоден із гренландських муніципалітетів не є самодостатнім, що обумовлює значні трансферти з бюджету Гренландії до муніципальних бюджетів. Власні надходження муніципалітетів складають не більш як 30% місцевих бюджетів. Також, на відміну від інших частин Данії, вирішення значної кількості суто місцевих питань (зокрема теплопостачання, будівля доріг тощо) покладено на органи автономії.

Ураховуючи, що у складі територіальної організації влади України представлена Автономна Республіка Крим, вважаємо, що з урахуванням зарубіжного досвіду її повноваження може бути розширено в напрямку нормативного регулювання місцевого самоврядування в АРК

Момоток О.М.

ПРЕОДОЛЕНИЯ БЕДНОСТИ В УКРАИНЕ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

Современная экономика Украины находится на качественно новом витке своего развития, однако это не уменьшает остроту социальных проблем, особую актуальность получает проблема бедности.

Бедными у нас официально считаются те жители страны, которые получают доход ниже прожиточного минимума. Этот прожиточный минимум фиксируется государственными органами, и он различен для разных регионов. Такая бедность называется абсолютной [4].

Бедность измеряется и относительно среднего уровня доходов населения: бедными считаются те, чей доход ниже половины или даже двух третей среднего дохода. Такая бедность называется относительной [4].

В отличие от абсолютной бедности, борьба с которой в развитых странах велась весьма успешно, относительная бедность и неравенство доходов – явления устойчивые.

Их устранение практически не реально, но противодействие их нарастанию и по возможности даже уменьшение становятся все более актуальными.

Для нашей страны всегда была характерна прежде всего региональная бедность. Понятие региональной бедности и стратегия её преодоления – одна из острых проблем национальной экономики.

Одна из острых проблем Украины – высокая неравномерность развития регионов. Это проявляется не только в концентрации населения в отдельно взятых (как правило, с более высоким показателем экономического развития) регионах, но и в показателях доходов населения.

В течение последних лет происходит усиление региональной дифференциации доходов и уровня жизни населения, причем пропасть между областями по части доходов их жителей углубляется гораздо быстрее, чем разрыв в экономическом потенциале [3].

Уровень бедности в 2009 году составлял 26,4% (12,5 млн. человек). Каждый из восьми граждан страны в 2009 году попал в категорию крайней бедности – уровень нищеты составлял 13%. Предусмотренного к 2010 году сокращения уровня бедности (до 21,5%) и уровня крайней бедности (до 3%) не произошло.

Больше всего подвержены бедности семьи, имеющие детей (33,1%), многодетные семьи (76,4%), семьи с двойной нагрузкой, где есть дети и безработные, 26,4% – семьи, в которых есть и безработные, и трудоспособные лица.

Количество бедных семей в сельской местности превышает аналогичный показатель в городах.

Важнейшим фактором, определяющим бедность, является зарплата. Особенность украинской экономики и бедности состоит в том, что среди бедного населения, наряду с безработными, пенсионерами и многодетными семьями, широко представлены работающие.

Одним из наиболее важных показателей уровня социально-экономического развития является показатель среднемесячной заработной платы. Именно он определяет структуру потребления населения регионов, отражает количественную характеристику благосостояния в целом. Неравномерность количественных показателей среднемесячной заработной платы в Украине особенно наблюдается в региональном разрезе. Самый низкий уровень заработной платы – в регионах с наиболее высокой долей сельского населения и занятых в сельском хозяйстве. В 2009 году бедность углубилась в 11 областях Украины. Отметку в 40% перешли четыре области: Волынская, Кировоградская, Сумская и Херсонская, в двух последних за чертой бедности живет почти половина населения [7].

Одной из причин диспропорции между городом и деревней стала стратегия роста, в соответствии с которой акцент был сделан на наиболее динамичных секторах экономики – городах, добывающей промышленности, строительстве.

Неравномерность качества образования в городских поселениях и сельской местности – один из факторов, определяющих бедность в регионах. У сельских жителей, по сравнению с городскими, более низкий образовательный уровень, узкая квалификация. Многие сельские районы не охвачены медицинской помощью. Село, как и город, охвачено безработицей. Среди основных причин своей бедности 29% сельских семей назвали низкий уровень оплаты труда, 27% – отсутствие любой работы, 25% – отсутствие постоянной работы по месту жительства.

Ещё один фактор, который усиливает диспропорцию в доходах между городом и селом, – это неравномерность цен на промышленную и сельскохозяйственную продукцию. В результате диспропорции цен уменьшается потенциально возможный вклад сельскохозяйственного сектора в экономику страны. В Украине даже в период наивысшего экономического роста (начиная с 2000 года) разница в уровне жизни между городом и селом продолжала расти. Половина сельских жилых домов не обеспечены такими удобствами, как водопровод и канализация, центральное отопление и газ, по сравнению с 15% городских жилищ. 40% сельских домохозяйств не имеют телефона, у трети отсутствуют медицинские учреждения и общественный транспорт [7].

Кроме того, случаи бедности встречаются также и в маленьких городах, указывая на проблемное наследие моноструктурного промышленного планирования в советские времена, что привело к массовой безработице в переходный период, в то время как реструктуризация затруднялась отсутствием капитала и недостаточной инфраструктурой.

Исходя из вышесказанного, можно указать основные направления сокращения бедности в регионах:

1. Поддержка перерабатывающих отраслей и агропромышленного комплекса. Устойчивый экономический рост является необходимым условием для создания высокой занятости и борьбы с нищетой и социальной изоляцией [2].

2. В каждом регионе необходимо разрабатывать и реализовывать программу борьбы с бедностью или программу повышения уровня жизни населения. Главным приоритетом социальной политики государства в условиях резкой дифференциации уровня развития регионов должно стать создание необходимых минимальных социальных гарантий населению.

3. Основой мер для снижения уровня бедности в регионах должно стать создание моральных, материальных условий для получения молодежью качественного общего и профессионального образования, самореализации в хорошо оплачиваемой работе. Необходимо принять меры по улучшению доступа к образованию сельских жителей [6].

4. Сложность решения проблемы бедности в регионах заключается не только в нехватке инвестиционных ресурсов, но и в необходимости определения степени нуждаемости того или иного региона в социальной помощи из средств государственного бюджета. Основной целью оказания финансовой помощи регионам является создание условий для эффективного использования специфических природно-географических социально-экономических особенностей территории.

5. Разграничение доходов и компетенции бюджетов различных уровней для обеспечения самостоятельности местных властей в проведении социальной политики;

6. Достижение большей адресности в распределении финансовых средств, направленных на социальные нужды. Здесь имеется в виду оказание помощи конкретной семье, конкретному человеку, а не социальной группе или организации в целом. Службы социальной помощи и социального обслуживания нуждаются в развитии, поскольку уязвимые группы не поддерживаются должным образом; отсутствует стратегия по уменьшению региональных различий [5].

Стратегия преодоления бедности в Украине может быть реализована только тогда, когда она будет тщательно проработана в региональном аспекте. Выравнивание

баланса необходимых пропорций в экономике, недопущение чрезмерной внутрирегиональной социально-экономической дифференциации, обеспечение эффективного функционирования конкурентоспособного рынка на всей территории государства должны стать важнейшими элементами ее устойчивого развития.

СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННЫХ ИСТОЧНИКОВ

1. Алексей Шевяков. Неравенство и бедность: причины и пути преодоления существующих диспропорций / А. Шевяков : [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.index.org.ru/journal/21/shev21.html>
2. Проблема бедности в депрессивных регионах и пути ее преодоления // Научный вестник УРАГС : [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://vestnik.uara.ru/issue/2008/04/09/>
3. Либанова Э. Бедность в Украине: диагноз поставлен – будем лечить? / Либанова Э. // Зеркало недели. – №13, 31 марта 2001.
4. Иванов Н. Глобализация и бедность / Иванов Н., Гоффе Н., Монусова Г. // Мировая экономика и международные отношения. – 2010. – №9. – С. 29-42.
5. Полюбина И. Б. Бедность как феномен: причины, стратегия преодоления / Полюбина И. Б. : [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://viperson.ru/wind.php?ID=637994&soch=1>
6. Рузманова А. В. Бедность как барьер для вхождения Украины в европейское сообщество / Рузманова А. В., Чернеча О. Б.: [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.rusnauka.com/7_dn_2007/politologia/20722.doc.htm
7. Социальная защита и социальная интеграция в Беларуси, Молдове и Украине : обзорный доклад. Вена, июнь 2010. Подготовлено венским институтом международных экономических Исследований (the vienna institute for international economic studies (wiiw)): [Электронный ресурс]. – Режим доступа : website: www.wiiw.ac.at
8. Экономический рост, распределение доходов и политика государства // Наука и жизнь. – 2005. – №2.

Бондарева Л.В.

РОЛЬ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У РЕСУРСНОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ДОСТУПНОСТІ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ

Одним зі складових елементів сталого розвитку сучасної розвиненої та соціально-орієнтованої держави, якою намагається стати й Україна, є ефективно функціонуюча система охорони здоров'я. Кінцевою метою державного управління у сфері охорони здоров'я є підтримка та зміцнення здоров'я населення. При цьому слід зазначити, що ефективність функціонування системи забезпечується створенням балансу між задоволенням існуючих вимог громадян у наданні якісних і доступних медичних послуг та можливостями самої системи охорони здоров'я щодо їх забезпечення.

У статті 49 Конституції України задекларовано таке: держава визначає і формує політику охорони здоров'я, забезпечує її реалізацію, гарантує громадянам отримання доступної та якісної медичної допомоги. Разом з тим воно не може бути вирішене без залучення самого населення, територіальних громад і органів місцевого самоврядування [3, с. 11-12].

У Положенні про доступність медичної допомоги це багатомірне поняття, яке включає баланс багатьох факторів (кадри, фінансування, транспортні засоби, свободу вибору, громадську грамотність населення, якість і розподіл технічних ресурсів) у межах жорстких практичних обмежень, обумовлених ресурсами і можливостями держави [2].

Організація якісної та доступної медичної допомоги населенню, що проживає на відповідній території, передбачає виконання органами місцевого самоврядування широких повноважень [4]. Так, статтею 27 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» власними повноваженнями виконавчих органів сільських, селищних, міських рад із забезпечення доступності медичної допомоги у сфері соціально-економічного розвитку є підготовка програм соціально-економічного розвитку сіл, селищ, міст і подання пропозицій до районних та обласних рад з питань, пов'язаних із задоволенням потреб населення у медичній допомозі [1]. Комплексні міжгалузеві програми соціально-економічного розвитку та галузеві програми розвитку охорони здоров'я, що розробляються та впроваджуються органами місцевого самоврядування, є однією з дієвих сучасних форм інтеграції політичного, організаційного, соціального та економічного механізмів управління охороною, зокрема і щодо забезпечення доступності медичної допомоги.

Статтею 30 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» власними повноваженнями органів місцевого самоврядування визначено забезпечення соціально-культурних закладів, які належать до комунальної власності відповідних територіальних громад, паливом, електроенергією, газом та іншими енергоносіями, вирішення питання водопостачання та водовідведення; затвердження маршрутів і графіків руху місцевого пасажирського транспорту [1], тобто забезпечення належного функціонування закладів охорони здоров'я та транспортного доступу.

Статтею 32 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» визначається, що до відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад входить управління закладами охорони здоров'я та організація їх матеріально-технічного і фінансового забезпечення (тобто ресурсного забезпечення).

Органи місцевого самоврядування забезпечують у межах наданих їм повноважень доступність і безоплатність медичного обслуговування на відповідній території. Крім того вони визначають потребу та формують замовлення на кадри для сільських закладів охорони здоров'я, укладають договори на підготовку спеціалістів, організовують роботу з удосконалення кваліфікації кадрів; забезпечують відповідно до законодавства пільгові категорії населення лікарськими засобами та виробами медичного призначення [1].

Виходячи з наведеного зазначаємо, що органам місцевого самоврядування відведено провідну роль у ресурсному забезпеченні доступності медичної допомоги. В умовах чинного законодавства України саме органи місцевого самоврядування можуть ухвалити всі ключові рішення, необхідні для забезпечення доступності медичної допомоги населенню.

Проте потребують удосконалення механізми управління на рівні окремих адміністративних територій із забезпечення суспільних потреб щодо доступності медичних послуг мешканцям територіальної громади.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» № 280/97 - ВР від 21.05.97 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=280%2F97-%E2%F0>
2. Положение о доступности медицинской помощи : [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nred=990_030

3. Рожкова І. В. Децентралізація управління у сфері охорони здоров'я на місцевому рівні : [монографія] / І. В. Рожкова, І. М. Солоненко. – К. : Фенікс, 2008. – 160 с.
4. Шипко А. Модернізація функцій суб'єктів управління охороною здоров'я на місцевому рівні в умовах реструктуризації галузі / А. Шипко // Державне управління та місцеве самоврядування : [зб. наук. пр.]. / редкол. : С. М. Серьогін (голов. ред.) та ін. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2009. – Вип. 3 (3). – С. 254-261.

Вуколов В.В.

МОНІТОРИНГ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ У СИСТЕМІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Розвиток місцевого самоврядування в Україні потребує вирішення багатьох проблем. Однією з проблем сьогодення є створення дієвої системи моніторингу соціально-економічних процесів у системі місцевого самоврядування.

Сьогодні під моніторингом більшістю вчених розуміється постійне спостереження за будь-яким процесом з метою виявлення його відповідності очікуваному результату. Під моніторингом соціально-економічних і політичних процесів слід розуміти постійне, систематичне збирання інформації з метою спостереження і контролю за розвитком певного соціально-політичного явища чи процесу, а також його прогнозування [1].

Головною метою моніторингу в системі місцевого самоврядування є збирання, вивчення та підготовка інформації для ухвалення й аналізу управлінських рішень на різних рівнях системи. Це обумовлює дві особливості, яким має відповідати моніторинг як система збору та обробки інформації, – цільову спрямованість інформаційних процесів і максимальну об'єктивність одержуваних висновків на кожній стадії переробки даних.

Дієвій системі моніторингу притаманні такі завдання:

- організація спостереження, отримання достовірної та об'єктивної інформації про перебіг соціально-економічних процесів на теренах територіальної громади;
- оцінка та системний аналіз одержуваної інформації, виявлення причин, які викликають той чи інший характер процесів;
- виявлення чинників, які викликають економічні та соціальні загрози в цей час і на перспективу;
- забезпечення органів місцевого самоврядування інформацією, отриманою під час здійснення моніторингу;
- розробка прогнозів розвитку соціально-економічної ситуації;
- підготовка рекомендацій, спрямованих на подолання негативних і підтримку позитивних тенденцій, доведення їх до керуючих органів.

У зв'язку зі складністю самої системи місцевого самоврядування, а також внутрішніх процесів управління. Створення такої системи вимагає додаткових вимог:

- достовірність моніторингу – використання даних і моніторингових показників (індикаторів), які найбільш повно і достовірно характеризують досліджуване явище;
- адаптивність – орієнтація на скорочення збору та обробки інформації з метою можливості ухвалення екстрених управлінських рішень;

- систематичність – здійснення моніторингу протягом більш-менш тривалого терміну з певними інтервалами збору інформації;
- комплексність – одночасне відстеження динаміки показників, що характеризують різні аспекти розвитку (інтегральний показник, що дозволяє судити про процес у цілому), незалежність та об'єктивність.

Отже, моніторинг є складовою частиною системи управління і створює умови для якісного контролю та прогнозування соціально-економічних процесів у системі місцевого самоврядування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Енциклопедичний словник з державного управління / [Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін.]; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, Ю. П. Сурміна. – К. : НАДУ, 2010. – 820 с.

Пастух С.С.

ІНОЗЕМНИЙ ДОСВІД АНТИКРИЗОВИХ ЗАХОДІВ У ФІНАНСОВИХ СИСТЕМАХ

В умовах глобалізації суспільства, економіки фінансові сектори держав перебувають у досить суттєвій залежності один від одного. Це спричиняє їх вразливість до зовнішніх змін, зокрема і до фінансових криз. Тому вивчення засобів боротьби різних країн з кризовими явищами є актуальним питанням сьогодення.

На актуальність систематизації та аналізу іноземного досвіду боротьби з фінансовими негараздами вказує значна кількість науковців, серед яких необхідно виділити А. Вожжова [2], Ю. Уманціва [3] та У. Боннера [1].

Тому метою цієї статті є систематизація досвіду боротьби урядів іноземних держав з фінансово-економічною кризою 2008-2009 рр.

Проблематика статті ґрунтується на низці відповідних понять.

Глобалізація світового господарства – це процес посилення взаємозв'язку національних економік країн світу, що знаходить своє вираження в утворенні світового ринку товарів і послуг, фінансів [1].

Фінансова глобалізація є ідеологією, політикою та практикою об'єднання національних грошових систем шляхом їх заміщення «світовими грошима», функції яких беруть на себе гроші США, об'єднаної Європи та Японії [2].

Глобальна світова фінансова криза 2008-2009 рр. – це глибока фінансова криза, яка, розпочавшись з банкрутства великих фінансових установ у США, швидко розрослась у глобальну кризу, призвела до банкрутства декількох великих європейських банків, падіння різних біржових індексів та значного падіння вартості акцій і товарів по всьому світу [4].

Можна простежити за діями урядів іноземних держав для боротьби з фінансовою кризою:

1) застосування традиційних монетарних заходів відбувалося в різних країнах різним шляхом. Так, США, Велика Британія, ЄС, Швейцарія, Індія, Китай, Японія, Канада, Швеція, Австралія застосовували зниження облікової та ставки рефінансування Центральним банком. Російська Федерація, Угорщина, Данія навпаки – підвищували значення цих фінансових інструментів;

2) у розрізі підтримки ринку житла та іпотеки США, Російська Федерація, Японія, Австралія, Швеція запроваджували програми допомоги позичальникам на ринку іпотеки (рефінансування або гарантування);

3) серед заходів допомоги фінансовим установам вирізняли рефінансування або гарантування банківських боргів за рахунок державних коштів (Франція, Російська Федерація, Велика Британія, США, Південна Корея, Швеція), зниження нормативів резервування (Російська Федерація, Китай, Індія), кредитування банків й інших фінансових установ (Франція, США, Російська Федерація, Німеччина), кредитування під заставу надійних комерційних паперів (США), викуп акцій фінансових установ державою (Велика Британія, Японія, Російська Федерація, Нідерланди, Бельгія, Німеччина, Португалія) та викуп проблемних («токсичних») активів (США, Велика Британія, Франція);

4) під час кризи уряди іноземних країн підвищували контроль за грошовими коштами банків. До основних напрямків цього заходу відносили обмеження грошової винагороди топ-менеджменту (США, Велика Британія), створення спеціального інституту регулювання фінансових ринків в цілому (Франція, США, Китай) та пом'якшення регулювання банківських нормативів (Китай).

5) для фінансової допомоги реальному сектору включали капіталізацію галузевих фінансових установ (Японія, Китай), податкові пільги окремим галузям (США, Японія, Російська Федерація, Китай), державне кредитування (США, Велика Британія, Китай), гарантії за банківськими кредитами (Франція, Велика Британія, Японія), компенсацію відсотків за банківськими кредитами (Російська Федерація, Китай).

Отже, більшість країн світу з високим розвитком економіки вдало подолали перші хвилі фінансово-економічної кризи. При цьому вони використовували як традиційні засоби боротьби, так і специфічні, які були доцільними в індивідуальній ситуації кожної з країн.

Основними напрямками такого регулювання стали основні монетарні заходи управління процентними ставками, жорсткий контроль за діяльністю банківських установ, забезпечення виконання зобов'язань перед клієнтами, викуп «проблемних» активів банків, масштабне державне фінансування та заходи пом'якшення економічного спаду, що безпосередньо пов'язаний з фінансовим дефолтом.

Систематизація цих дій є основним способом вироблення української моделі подолання кризових явищ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Боннер Уильям. Судный день американских финансов. Мягкая депрессия XXI в. / У. Боннер, Э. Уиггин; [пер. с англ. Б. С. Пинскер ; науч. ред. Ю. В. Кузнецов]. – Челябинск: Социум, 2008.
2. Вожжов А. П. Про причини створення регіональних резервних валют і зміни у світовій валютній системі // журнал Міністерства фінансів України «Фінанси України». – 2009. – №3.
3. Уманців Ю. М. Глобальні фінансові виклики: світовий досвід та українські реалії / Уманців Ю. М. // Фінанси України : [журнал Міністерства фінансів України]. – 2009. – №1.
4. Financial Stability Plan : [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: [http://www. financialstability. gov/docs/fact-sheet.pdf](http://www.financialstability.gov/docs/fact-sheet.pdf).

Проніна О.В.

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗДІЙСНЕННЯ ОРГАНАМИ МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ ПОВНОВАЖЕНЬ ЩОДО ЗЕМЕЛЬНИХ ПИТАНЬ

За період здійснення земельної реформи в Україні пройдено складний шлях від інвентаризації та перерозподілу державних земель до реформування земельних відносин, реструктуризації на засадах приватної власності. В результаті змінилися умови, що визначають форму і зміст землевпорядних дій: ліквідовано монополію державної власності на землю, а процес реформування охопив землекористування в усіх галузях економіки та суспільного життя. Нова система земельних відносин забезпечує рівність прав власності на землю громадян, юридичних осіб, територіальних громад і держави відповідно до Конституції України. Найважливішим при цьому є юридичне закріплення прав на землю – забезпечення видачі селянам державних актів на право власності на землю. Поява ефективного власника землі, поєднання земельних відносин із фінансовими та розвиток на цій основі інвестиційно-інноваційних процесів сприятимуть значно кращому використанню земельно-ресурсного потенціалу України.

Основний Закон вперше за всю історію нашої держави визнав землю основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави, а земля відповідно до Конституції є основною матеріальною та фінансовою базою розвитку суспільства.

Радикальні зміни, що відбулися в аграрному секторі за роки реформи, закріплено Земельним кодексом України, прийнятим Верховною Радою 25 жовтня 2001 року. Він став принципово новим правовим актом, який врегулював такі фундаментальні питання земельного законодавства, як право власності та інші права на землю, межі й гарантії таких прав, їх обмеження й обтяження, а також роль держави та органів місцевого самоврядування у регулюванні земельних відносин.

З часу вступу в дію Земельного кодексу України визначилася земельна політика держави, яка і в подальшому повинна концентруватися на остаточному розв'язанні проблем розвитку відносин власності на землю, формуванні цивілізованого ринку земель, розвитку іпотечного кредитування, на вдосконаленні системи земельних платежів, підвищенні ефективності державного управління земельними ресурсами, поліпшенні організації державного контролю за використанням і охороною земель.

Земельним кодексом передбачено, що розпорядження землями державної власності може здійснювати Кабінет Міністрів України (стаття 13), Рада міністрів Автономної Республіки Крим (стаття 16) та місцеві державні адміністрації (стаття 17). Разом з тим Верховною Радою Автономної Республіки Крим, обласними, міськими Києва та Севастополя, районними, сільськими, селищними, міськими радами здійснюється не лише розпорядження землями, що перебувають у власності територіальних громад, але й земельними ділянками державної власності, які розташовані в межах населених пунктів. Крім того ці ж органи місцевого самоврядування готують висновки щодо вилучення (викупу) та надання земельних ділянок із земель державної власності, що здійснюється органами виконавчої влади. Таким чином, у державі законодавством не визначено конкретного відповідального органу за стан і ефективне використання земель державної власності з наданням йому відповідних повноважень.

Постає питання про необхідність удосконалити норми Земельного кодексу щодо посилення механізмів управління землями державної власності, контролю за їх

охороною та використанням, посилення ролі органів місцевого самоврядування базового рівня у розпорядженні землями комунальної власності, спрощення порядку вилучення і надання земельних ділянок державної та комунальної власності тощо.

Дублювання повноважень органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, багатостороння координація діяльності місцевих органів земельних ресурсів, неврегульованість на законодавчому рівні окремих норм, які стосуються порядку здійснення державного, самоврядного та громадського контролю, не сприяє належній охороні та раціональному використанню земельних ресурсів. Аналіз виявлених порушень земельного законодавства свідчить, що основною причиною їх виникнення є неналежне виконання органами місцевого самоврядування та виконавчої влади повноважень щодо розпорядження земельними ресурсами, їхні рішення, що ухвалюються з порушенням чинного законодавства, породжують недовіру до органів державної влади, створюють напруженість у суспільстві. Строкатість і неконкретність норм законодавства дозволяє зазначеним органам прикриватися колегіальним рішенням, здійснювати регулювання земельних відносин в обхід інтересів держави та громадян.

Відомо, що існуючий адміністративно-територіальний устрій України сформувався на початку 30-х років минулого століття і був зорієнтований на радянську адміністративну модель управління народним господарством. Без сумніву, він потребує змін у нових економічних і соціально-політичних умовах. Уже більше десяти років ведеться пошук нової моделі адміністративно-територіального устрою, яка б відповідала сучасним реаліям та історичним традиціям, була б найбільш раціональною. Процес реформування невиправдано затягнувся, і таке становище істотно гальмує розвиток України, інтеграцію її до європейської спільноти.

Невідповідність деяких положень чинних законодавчих актів України наявному адміністративно-територіальному устрою породжує чимало проблем у правозастосуванні. На жаль, ці проблеми тривалий час не вирішуються ні на законодавчому рівні, ні центральними органами виконавчої влади.

Згідно з Положенням про порядок вирішення питань адміністративно-територіального устрою Української РСР, затвердженим Указом Президії Верховної Ради Української РСР від 12.03.1981 р. № 1654-X, адміністративно-територіальними одиницями визначались область, район, місто, район у місті, селище міського типу, сільрада, село і селище [1]. Усі населені пункти поділялись на два типи: міські та сільські. До міських населених пунктів належали міста республіканського, обласного, районного підпорядкування і селища міського типу, а до сільських – села і селища незалежно від їх адміністративної підпорядкованості.

До 1996 р. норми земельного законодавства головним чином узгоджувалися з адміністративно-територіальним устроєм. Але після прийняття Конституції України в державі фактично було запроваджено нову систему адміністративно-територіального устрою, яка повинна була бути закріплена у спеціальному законі. Спроби прийняти відповідний закон, як відомо, не мали успіху. Отже на цей час згідно зі статтею 133 Конституції України існують лише три типи населених пунктів – місто, селище, село [2]. Такого населеного пункту, як селище міського типу, Конституція України не визначає. Це породжує низку проблем у правозастосуванні, зокрема під час визначення розмірів земельних ділянок, які передаються у власність.

Так, пунктом «г» частини першої статті 121 Земельного кодексу України встановлено норми безоплатної передачі земельних ділянок громадянам для будівництва й обслуговування жилого будинку, господарських будівель і споруд у селах – не більше 0,25 гектара, а в селищах – не більше 0,15 гектара [3]. Виникає питання: яка норма має бути застосована для громадян, які є мешканцями селища міського типу? Можна погодитися з раніше висловленою думкою, що, виходячи з принципу рівності прав, передбачених статтями 21 та 22 Конституції України, для вирішення питання визначення норми безоплатної передачі земельної ділянки слід виходити з того, до міського чи сільського типу належав населений пункт на момент прийняття Конституції України, тобто на 28.06.1996 р. [4]. Для селищ міського типу ця норма має складати 0,15 гектара, а для селищ сільського типу – 0,25 гектара.

Також на цей час гострим є питання розмежування повноважень між органами державної влади та органами місцевого самоврядування щодо розпорядження земельними ділянками. Відповідно до пункту 12 Розділу X «Перехідні положення» Земельного кодексу України до розмежування земель державної та комунальної власності повноваження щодо розпорядження землями в межах населених пунктів (крім земель, переданих у приватну власність, і земель, зазначених в абзаці третьому цього пункту) в межах населених пунктів здійснюють відповідні сільські, селищні, міські ради, а за межами населених пунктів – відповідні органи виконавчої влади. Формулювання цього пункту в редакції Закону України від 03.06.2008 р. № 309-VI остаточно заплутало ситуацію з розмежуванням повноважень органів державної влади та органів місцевого самоврядування щодо розпорядження земельними ділянками. До двох згаданих суб'єктів, уповноважених розпоряджатися землею, додано ще один – державний орган приватизації.

Абзацом другим пункту 12 Розділу X «Перехідні положення» Земельного кодексу України державні органи приватизації наділено повноваженнями щодо розпорядження (крім відчуження земель, на яких розташовано об'єкти, що не підлягають приватизації) землями, на яких розташовані державні, зокрема казенні, підприємства, господарські товариства, у статутних фондах яких державі належать частки (акції, паї), об'єкти незавершеного будівництва та законсервовані об'єкти, а також щодо продажу земельних ділянок, на яких розташовано об'єкти, що підлягають приватизації.

Відповідні зміни торкнулися і статті 84 Земельного кодексу України, якою визначається право власності на землю держави. Відповідно до частини другої цієї статті право державної власності на землю набувається і реалізується державою в особі Кабінету Міністрів України, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських, районних державних адміністрацій, державних органів приватизації відповідно до закону. Одночасно Земельний кодекс України було доповнено статтею 171, якою визначено повноваження державних органів приватизації в галузі земельних відносин: «Державні органи приватизації здійснюють продаж земельних ділянок, на яких розташовані об'єкти, які підлягають приватизації». У зв'язку з цим фактично виникла колізія між нормами Земельного кодексу України в частині розпорядження земельними ділянками, на яких розташовано державні, зокрема казенні, підприємства, господарські товариства, в статутних фондах яких державі належать частки (акції, паї), об'єкти незавершеного будівництва та законсервовані об'єкти. Органи приватизації відмовляються укладати договори оренди таких

земельних ділянок, оформлювати право постійного користування та право власності на них, посилаючись на статтю 171 Земельного кодексу України, якою визначено лише право їх продажу в порядку приватизації. Місцеві державні адміністрації обґрунтовано стверджують, що Законом України від 03.06.2008 р. № 309-VI їх було позбавлено права розпоряджатися такими земельними ділянками і на цей час вони здійснюють розпорядження лише ділянками, розташованими за межами населених пунктів.

Вирішити це питання слід було б шляхом внесення відповідного уточнення до Земельного кодексу України. До його врегулювання на законодавчому рівні доцільно звернутися до системного тлумачення норм Земельного кодексу України в сукупності з іншими законами України. Так, частиною третьою статті 7 Закону України «Про приватизацію державного майна» визначено, що державні органи приватизації в межах своєї компетенції здійснюють продаж земельних ділянок, на яких розташовано об'єкти, які підлягають приватизації, є орендодавцем майна, що перебуває у державній власності [5]. Повноваженнями щодо надання земельних ділянок, на яких розташовані державні підприємства, у постійне користування, органи приватизації не наділені.

Згідно з Тимчасовим положенням про Фонд державного майна України, затвердженим Постановою Верховної Ради України від 07.07.1992 р. № 2558-XII, Фонд державного майна України є державним органом, який здійснює державну політику в сфері приватизації державного майна, постає орендодавцем майнових комплексів, що є загальнодержавною власністю [6].

У той же час згідно з частиною першою статті 123 Земельного кодексу України надання земельних ділянок державної або комунальної власності у користування здійснюється на підставі рішень органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування. А частиною першою статті 124 Земельного кодексу України визначено, що передача в оренду земельних ділянок, що перебувають у державній або комунальній власності, здійснюється на підставі рішення відповідного органу виконавчої влади або органу місцевого самоврядування чи договору купівлі-продажу права оренди земельної ділянки (у разі продажу права оренди) шляхом укладення договору оренди земельної ділянки.

Виходячи з цього доходимо висновку, що місцеві держадміністрації на цей час можуть реалізувати своє право надання у постійне користування та оренду земельних ділянок, на яких розташовано державні, зокрема казенні, підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 р. № 2768-III.
2. Закони України від 22 травня 2003 року № 858-IV «Про землеустрій».
3. Закон України «Про охорону земель».
4. Указ Президента України від 10 листопада 1994 р. №666 «Про невідкладні заходи щодо прискорення земельної реформи у сфері сільськогосподарського виробництва».
5. Державна програма розвитку земельних відносин в Україні на 2006-2015 роки : [проект] / [Добряк Д. С., Мартин А. Г., Канаш О. П. та ін.] // Землеустрій і кадастр. – 2006. – №1. – С. 100-128.
6. Добряк Д. С. Актуальні проблеми законодавчого забезпечення розвитку ринку земель в Україні / Добряк Д. С., Мартин А. Г., Паламарчук Л. В. // Землеустрій і кадастр. – 2006. – №1. – С. 3-7.
7. Кривов В. М. Актуальні питання управління земельними ресурсами та їх охорони / Кривов В. М. // Землепорядний вісник. – 2006. – №1. – С. 70-72.

8. Сайко В. Ф. Рациональное использование земельного фонда Украины. / Сайко В. Ф. // Аграрна наука. – 1997. – № 3. – С. 18-20.

МЕХАНІЗМИ ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЇ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Маматова Т.В.

УПРОВАДЖЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЗНАННЯМИ ЯК СКЛADOVA ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЇ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Управління знаннями (Knowledge Management) як наука та концепт залишаються маловідомими поняттями в Україні. Як міждисциплінарна навчальна дисципліна «Управління знаннями» перебуває на початку свого становлення, проте вже викладається для приватного сектора у багатьох навчальних закладах західних країн, у програмах MBA з дистанційною формою навчання. Вивчення цієї дисципліни передбачає ознайомлення з теорією управління, стратегічним менеджментом, інноваційним менеджментом, управління як людськими ресурсами, так й інформаційною системою організації. Багато країн працюють у напрямку впровадження управління знаннями в публічному секторі [3].

За К. Коллісоном, «Управління знаннями – оксюморон, тому що ніхто не може реально управляти активом, що міститься у головах співробітників і передається головним чином через спілкування. Але ви можете зробити таке: управляти середовищем, в якому знання можна створювати, відкривати, фіксувати, обмінювати, видобувати, підтверджувати, передавати, приймати, адаптувати й застосовувати. З метою створення цінності для справи» [1].

Упровадження управління знаннями як складова професіоналізації органів місцевого самоврядування має забезпечити (за матеріалами [3]):

- підвищення ефективності комунікацій між органами влади всіх рівнів;
- налагодження ефективного діалогу влади з громадськістю;
- формування та функціонування віртуальних спільнот професіоналів («спільноти практики» – community of practice);
- проведення дистанційного навчання та консультування на робочому місці посадових осіб органів місцевого самоврядування, державних службовців і депутатів місцевих рад.

У межах «Дослідження попиту на знання та існуючих практик задоволення цього попиту у системі органів місцевої влади» Фондом «Інтелектуальна перспектива» у співпраці з Інститутом соціології Національної академії наук України на замовлення Швейцарсько-українського проекту «Підтримка децентралізації в Україні» впродовж вересня-листопада 2010 р. було проведене комплексне соціологічне дослідження з метою виявлення та аналізу проблем, пов'язаних з рівнем кадрового забезпечення органів місцевого самоврядування та потребами у знаннях [2]. Серед завдань дослідження були:

- оцінка чинної системи управління знаннями (УЗ) у районних державних адміністраціях та органах місцевого самоврядування;
- визначення фактичного стану та перспектив впровадження концепції УЗ у практику виконавчої влади та місцевого самоврядування.

За результатами дослідження було визначено, що переважна більшість учасників дослідження (65 %) не знайома з концептом Управління знаннями (УЗ), 19 % опитаних частково знайомі, і лише 16 % повідомили, що знайомі з концептом та/чи поняттям УЗ в силу їх професійної діяльності. Поліпшення якості надання послуг (56 %) і підвищення ефективності роботи органів місцевого самоврядування (52 %) були визначені основними причинами, що можуть спонукати до реалізації ініціатив з УЗ, тоді як подолання негативних наслідків швидкої плинності кадрів (20 %) та поліпшення доступу до інформації/систематизованих баз даних (19 %) отримали найнижчу пріоритетність [2].

Одним із напрямків формування у посадових осіб місцевого самоврядування в Україні культури управління знаннями вважаємо створення спеціалізованого «Порталу знань». Основні напрямки діяльності «спільноти практики» з розвитку цього спеціалізованого «Порталу знань» мають стати:

- створення віртуальної експертної мережі;
- змістовне наповнення розділу «Обмін практиками» – підготовка відповідних «кейсів»;
- змістовне наповнення розділу «E-learning» – підготовка навчальних «юнітів» (невеличких модулів), вивчення яких сприятиме розвиненню у «передових» керівників органів публічного управління компетентності з управління знаннями.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Обучение, фиксирование, обмен и использование знания, опыта и ценных практик. Объяснение Knowledge management (управление знаниями) Collison и Parcell : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.12manage.com/methods_collison_knowledge_management_ru.html
2. Резюме дослідження попиту на знання та існуючих практик задоволення цього попиту у системі органів місцевої влади / DESPRO ; Skat ; Swiss Cooperation Office Ukraine: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://despro.org.ua/media/articles/popit_na_znannya_rezюме_doclidzhennya.pdf.
3. Управление знаниями // Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні» DESPRO: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://mx.despro.org.ua/km>.

Приходченко Л.Л., Гордєєв О.К.

МІЖСЕКТОРНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК МЕХАНІЗМ МІСЦЕВОГО РОЗВИТКУ

Серед механізмів місцевого розвитку міжсекторне партнерство займає особливу нішу. По суті воно є системою взаємодії, представників місцевої влади, бізнесу і громадських організацій/місцевого населення, що є активними суб'єктами соціально-економічних відносин. Ефективність такої взаємодії відіграє визначальну роль у процесі розвитку цивілізованих виробничих відносин, формування соціально-орієнтованої ринкової економіки.

Основні принципи переходу країн Європи до нової парадигми управління єдиною Європою на принципах демократичного врядування викладено в документі «European Governance. A WhitePaper» (2001 р.) [2, с. 10-14]. Ключові ідеї концепції – governance, good governance (дієздатне врядування, належне врядування) – з урахуванням специфіки функціонування органів публічної влади (на вітчизняному

грунті) набувають інтерпретації у вигляді концепції демократичного врядування. Це в свою чергу потребує їх певної інтерпретації, а саме доцільності включення до принципів публічного управління [1] принципу партнерства, який є найкращим і чи не єдиним засобом урахування інтересів різних сегментів суспільства.

Сутність міжсекторного партнерства полягає в тому, що органи публічної влади, бізнес, громадські організації об'єднують зусилля для вирішення актуальних проблем суспільного розвитку:

- публічна влада створює сприятливі політико-правові умови;
- приватний сектор генерує робочі місця й доходи;
- громадянське суспільство посилює політичну та соціальну взаємодію.

Відтак у процесі міжсекторної взаємодії таких різних партнерів відбувається складний взаємовплив полів і потенціалів, що виникає через відмінності та різноманіття можливостей кожної зі сторін і є віддзеркаленням специфіки їх структур, ресурсів, правил діяльності та норм поведінки.

З метою створення сприятливого середовища для сталого соціально-економічного розвитку на місцевому рівні шляхом залучення різних секторів (за участю зарубіжних партнерів) розробляються та запроваджуються різні проекти. Зокрема в усіх областях України та Автономній Республіці Крим з 2007 року реалізується проект Європейського Союзу та Програми розвитку ООН «Місцевий розвиток орієнтований на громаду» [3]. Він передбачає, що місцеві громади, органи публічної влади отримують можливість мобілізуватися, спільно визначати пріоритетні напрямки свого розвитку, плануватимуть та реалізовуватимуть заходи для забезпечення сталого розвитку громади. У цілому буде надана можливість кожному громадянину брати участь у вирішенні питань місцевого значення.

Серед цілей проекту:

- підвищення рівня життя в сільських, селищних та міських громадах із населенням до 10 тис. осіб;
- демонстрація ефективності підходу до місцевого розвитку, орієнтованого на громаду;
- поліпшення професійних навичок і знань місцевих активістів – лідерів організацій громад;
- посилення інституційної спроможності місцевих органів влади.

Реалізація проекту протягом трьох років показала, що громадам надається реальна допомога в самоорганізації, розбудові їх потенціалу та впровадження невеликих за обсягом громадських ініціатив (мініпроектів) у таких сферах, як: охорона здоров'я, навколишнє природне середовище, енергозбереження; водопостачання, місцевий транспорт.

Проект сприяє місцевому розвитку, пропонуючи місцевій владі та громадам інструменти та інституційні механізми, що дозволяють їм об'єднувати зусилля і співпрацювати для підвищення якості життя. Мережевий підхід застосовується для об'єднань громад, місцевих органів влади, приватного сектора та громадських організацій з тим, щоб налагодити регулярні діалоги з питань визначення напрямків місцевого розвитку. Крім того розробляються плани розвитку громад, які включаються до планів розвитку сіл, селищ і міст. Для цього запроваджується усталена практика створення форумів місцевого розвитку й обласних координаційних рад, що забезпечує

продуктивне середовище для взаємодії між громадами, органами влади, представниками приватного сектора та Проекту.

Завдяки участі у Проекті місцеві громади навчилися консолідувати бюджетні та інші кошти, направляти їх на вирішення актуальних для громад соціальних проблем і спрямовувати свій потенціал на широку співпрацю з усіма зацікавленими сторонами в усіх секторах суспільства для зміцнення місцевого самоврядування, що в кінцевому результаті призведе до забезпечення сталого соціально-економічного розвитку.

Таким чином, міжсекторне партнерство є одним із найдієвіших механізмів місцевого розвитку, задіяння якого надає змогу залучати органам публічної влади фінансові ресурси й управлінські навички ведення бізнесу для надання громадських послуг населенню та розвитку інфраструктури (причому без втрати власності та контролю за цими процесами).

Необхідність забезпечення двостороннього діалогу та реальної співпраці органів державної влади з громадськістю, нагляд і контроль суспільства за владно-державними органами в поєднанні з широким використанням громадської думки (ознайомлення та врахування) сприяє наближенню до реальних потреб громадян, а також зростання довіри до діяльності органів публічної влади, що відповідно надає їй легітимності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Надолішній П. І. Концепція демократичного урядування: сутність і проблеми формування та реалізації / П. І. Надолішній // Актуальні проблеми державного управління : [зб. наук. праць]. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2007. – Вип. 2 (30). – С.46-55.
2. European Governance. A WhitePaper. – Brussels : Commission of the European Communities, 2001. – 35 p.
3. [Www.cbaq.org.ua](http://www.cbaq.org.ua)

Іваницька О.М.

КРЕДИТНІ СПІЛКИ В СИСТЕМІ РОЗВИТКУ МІСЦЕВИХ ГРОМАД УКРАЇНИ

Сьогодні в Україні назріла нагальна потреба в апробації нових форм розвитку фінансового сектора, які б ураховували потреби широкого кола суб'єктів господарювання. Якщо великі промислові об'єкти більшою мірою не відчують ускладнень у кредитуванні, то малі та середні підприємства, особливо ті, які працюють у сільській місцевості, страждають від нестачі кредитних ресурсів. Частково доступ до кредиту для них обмежений внаслідок браку значних активів, що можуть бути дані під заставу, низької спроможності щодо обслуговування кредиту тощо. Відсутність адекватних державних рішень щодо формування стабільних джерел фінансування суб'єктів підприємництва на рівні невеликих міст, сіл і селищ породжує проблеми недостатньо високого рівня розвитку підприємництва, зменшення платежів до бюджету, послаблення бази фінансового забезпечення соціально-економічного розвитку регіонів країни. Вирішення більшості із зазначених проблем лежить у площині розвитку різних форм і механізмів кредитної кооперації та локальних банків.

Питанням розвитку кредитної кооперації присвячували наукові праці такі науковці, як В. Гончаренко [1], О. Карасик, М. Малік, Однак ця проблематика настільки складна та динамічна, що потребує перманентної ревізії усталених положень й інституціональних норм. Це було заявлено і на черговому форумі Всесвітньої ради

кредитних спілок (WOCCU), який проводився в липні 2008 року в Гонконзі, де Україну було визнано однією з найактивніших країн в аспекті розвитку кредитної кооперації.

Метою цієї публікації є окреслення деяких напрямків застосування потенціалу кредитних спілок для розвитку місцевих громад України.

Під час зміни принципів і форм кредитування локальних суб'єктів підприємництва має бути враховано сучасні світові тенденції розвитку процесів надання фінансових послуг. Досвід інших країн (Канади, Нідерландів, Литви) показує, що найефективнішим джерелом забезпечення МСП кредитними ресурсами може бути кооперативна банківська система. Основний принцип, який при цьому може бути використано, є таким: кожна окрема кредитна спілка обмежена у фінансових ресурсах і не може самостійно задовольнити зростаючі фінансові потреби своїх членів, а створення кредитними спілками місцевого (локального) кооперативного банку надає можливості для їх взаємокредитування. Такий кооперативний банк постає у ролі «банку банків» і може сприяти підвищенню ефективності роботи кредитних спілок і тих суб'єктів господарювання, що є одночасно їх клієнтами та учасниками. Формування такої кредитної структури в невеликих містах і селах підштовхне процеси поживлення інвестиційної діяльності на цьому рівні, розвитку місцевої громади. Значною перевагою при цьому буде зменшення кредитного ризику (ризик не повернення кредиту) та ризику контрагенту (шахрайство з боку однієї зі сторін), оскільки більш тісна співпраця суб'єктів підприємництва в межах однієї спільноти робить надійнішими процеси кредитування бізнесу.

Кредитні спілки у системі фінансового посередництва України за обсягами активів займають третю сходинку (див. таблицю). Їх активи протягом періоду 2006-2010 рр. та початку 2011 р. більш ніж у 100-200 разів були менші за активи банків і в 7-12 разів менші за активи страхових компаній. Причому розрив між цими групами інституцій стає дедалі більшим, що свідчить про активізацію роботи банків і страхових компаній та досить помірні темпи еволюції кредитних спілок. Водночас в інших країнах світу, зокрема в Німеччині, кооперативні фінансові установи, які, окрім ощадних кас і комерційних банків, є третім стовпом німецької фінансової системи, в умовах кризи виявилися найнадійнішою структурою. Під час кризи спостерігалось різке збільшення внесків/депозитів їх членів. Кооперативні фінансові установи були по суті єдиними організаціями, які не призупинили кредитування менш забезпеченого прошарку населення, а також малого й середнього бізнесу [2].

Неабияку негативну роль відіграла слабка нормативно-правова база, що регулює процеси формування кооперативних фінансових інституцій. Зазначимо, що необхідність формування нової інституціональної бази регулювання роботи установ кредитної кооперації усвідомлена на багатьох рівнях управління. Сьогодні процес створення цивілізованого руху кредитної кооперації сьогодні переживає революцію в правовому полі. Про це свідчать численні законопроекти, розпорядження та інші нормативні акти, що внесені на розгляд уповноважених органів управління. Зокрема слід згадати такі, як проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань діяльності системи кредитної кооперації» (№ 2256 від 20.03.2008); проект Закону України «Про фонд гарантування вкладів членів кредитних спілок» (№ 3265 від 08.10.2008 р.); проект Закону України «Про внесення змін та доповнень до Закону України «Про кредитні спілки» (щодо створення

саморегулювальних організації кредитних спілок)» (№ 6010 від 28.01.2010 р.); проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2011 рік» (щодо забезпечення державної підтримки оздоровлення кредитної кооперації) (№ 8628 від 3.06.2011); проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо примусової санації або ліквідації неплатоспроможних кредитних спілок» (№580-р від 22.06.2011 р.); проект Закону України «Про внесення змін до деяких Законів України щодо запровадження ефективних механізмів попередження фактів поширення недобросовісної реклами на ринках фінансових послуг» (№580-р від 22.06.2011 р.); проект Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до Концепції розвитку системи кредитної кооперації» (№580-р від 22.06.2011 р.); нормативні акти щодо запровадження процедури ідентифікації Держфінпослуг із залученням можливостей органів внутрішніх справ осіб, що входять до складу органів управління кредитних спілок, головних бухгалтерів кредитних спілок під час призначення їх на посади та ін.

Таблиця 1

**Активи основних фінансових посередників України
(станом на 1 січня, млрд. грн.)**

	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.	1 кв. 2011 р.
Банківські установи	340,2	599,4	927,2	926,1	880,3	875,3
Страхові компанії	21,0	24,0	32,2	42,0	42,0	41,3
Кредитні спілки	3,2	5,3	6,1	4,7	4,2	3,0
Недержавні пенсійні фонди	0,1	0,3	0,6	0,7	0,9	0,9

Джерело: www.dfp.gov.ua/fi_leadadmin/downloads/dpn

Не оцінюючи окремо кожний із зазначених законодавчо-нормативних актів, відзначимо загалом притаманний більшості з них фрагментарний, багато в чому суперечливий характер, що вносить дисбаланс у розвиток інституціонального середовища кредитної кооперації.

Серед означених нормативно-законодавчих актів інтегруючим нормативним документом, майже позбавленим фрагментарності та суперечностей, є законопроект «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань діяльності системи кредитної кооперації» (реєстраційний номер 2256), який пройшов перше читання у Верховній Раді України.

Законопроектом передбачено внесення змін до Господарського, Земельного кодексів України, Декрету Кабінету Міністрів України «Про систему валютного регулювання і валютного контролю», а також до низки законів України, зокрема «Про Національний банк України», «Про банки і банківську діяльність», «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні», «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг», «Про кредитні спілки», «Про кооперацію». У ньому ідеться про формування цілісного нормативно-законодавчого поля роботи кількох інституцій, зокрема кредитних спілок, об'єднаних кредитних спілок, кооперативних банків (регіональних, міжрегіональних і центральних), асоціацій кредитних спілок, інституцій гарантування внесків (вкладів) членів кредитних спілок тощо.

Безперечною цінністю документа є розширення кола операцій, які можуть виконуватись кредитними спілками та кооперативними банками, а також включення до системи кредитної кооперації об'єктів фінансової інфраструктури.

Водночас з метою вдосконалення інституціональної бази розвитку кредитної кооперації в Україні законопроект потребує доопрацювання шляхом внесення певних змін і доповнень. Так, потребує конкретизації перелік функцій кооперативного банку. Варто зазначити, що через кооперативні банки можуть здійснюватися фінансування, рефінансування, організація розрахунків і доступ до міжбанківської системи розрахунків, забезпечення переказу коштів та інші операції, не заборонені законодавством. Також вважаємо недоцільним надати можливість кредитній спілці бути засновником спеціалізованої іпотечної установи або бюро кредитних історій, оскільки кредитна спілка має зосереджуватися на основній діяльності, пов'язаній з кредитуванням розвитку місцевої громади. Незрозумілими є також деякі визначення, що застосовуються авторами законопроекту, зокрема: що собою становить системна інтеграція кредитних спілок, які елементи включає сервісна інфраструктура.

Отже, певні кроки до ухвалення відповідних законодавчих документів є необхідним актом затвердження засад формування правової основи розвитку руху кредитної кооперації в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гончаренко В. В. Кредитна кооперація. Форми економічної самопомоги сільського і міського населення у світі та в Україні (теорія, методологія, практика) / Гончаренко В. В. – К.: Глобус, 1998. – 330 с.
2. Річний звіт про діяльність Всеукраїнської асоціації кредитних спілок (червень 2008 року – травень 2009 року) VIII чергова конференція 4 червня 2009 року, м. Київ : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.vaks.org.ua/images/files/docs/zvit_vaks_2009.pdf

Чикаренко І.А. МЕТОДИ ТА ІНСТРУМЕНТИ ДІАГНОСТИКИ КРИЗИ НА МУНІЦИПАЛЬНОМУ РІВНІ

Діагностика кризи на муніципальному рівні – це сукупність підходів і методів, спрямованих на виявлення актуальних проблем розвитку міста та слабких і «вузьких» місць у системі управління ним, які є причинами незадовільного соціально-економічного стану життя громади та погіршення кількісних і якісних показників її розвитку. Діагностика кризи на муніципальному рівні дозволяє виявити «критичні» (проблемні) сфери забезпечення життєдіяльності громади, які можуть бути різними залежно від природних, територіально-галузових, етнічних та інших особливостей і специфіки певного муніципального утворення.

Під час діагностики кризи на муніципальному рівні необхідно враховувати, що муніципальне утворення є складною соціально-економічною системою, яка перебуває під постійним впливом зовнішніх і внутрішніх чинників. Залежно від них кризи на муніципальному рівні можуть виникати в результаті впливу як зовнішнього середовища, так і внутрішнього, і як правило – через неефективне управління. Саме тому в контексті прогнозування та подолання кризових явищ на муніципальному рівні особливе місце відводиться муніципальному менеджменту – якісно новому типу управління, орієнтованому на керований розвиток, передові управлінські підходи й

технології, соціально-визначений результат і партнерський стиль взаємовідносин місцевої влади, бізнесу, громади [4].

У муніципальному утворенні можна діагностувати різні види криз: економічні (неефективне використання трудових, природних, земельних ресурсів, виробничого потенціалу, муніципальній власності); фінансові (незбалансована бюджетна політика, невчасне або неповне надходження податків та інших обов'язкових платежів, порушення фінансової дисципліни); політичні (незбалансованість політики уряду, конфлікти між органами управління на місцевому, районному та регіональному рівнях, відсутність підтримки діяльності місцевої влади з боку громади); соціальні (кризи в освіті, медичному забезпеченні, житлово-комунальних послуг, комунікаційно-транспортної інфраструктури (дороги, транспорт, зв'язок), екологічної безпеки, культури й дозвілля тощо); кризи, що виникають унаслідок стихійних лих, природних і техногенних катастроф; криза самого муніципального управління тощо [1; 3; 6].

Для діагностики кризових явищ на муніципальному рівні пропонується застосовувати менеджмент-орієнтовані підходи [4; 5], зокрема сценарний, стратегічний, проектний та кластерний, які дозволяють своєчасно ідентифікувати проблеми та загрози, передбачити фактори виникнення ризиків, оцінити ймовірний їх вплив на ситуацію, розробити систему управління ними. Базою для їх застосування є муніципальний маркетинг, під яким розуміється, з одного боку, інформаційно-аналітичне забезпечення розробки стратегії розвитку муніципального утворення, а з іншого – потребо-орієнтоване муніципальне управління потенціалом розвитку території муніципального утворення [2].

Також важливими інструментами діагностики соціально-політичної ситуації у місті є бенчмаркінг, за допомогою якого можна виявляти проблеми розвитку та оцінити результативність управлінської діяльності на території муніципального утворення шляхом порівняння її з прогресивними аналогами; різноманітні методи оцінювання, зокрема експертне опитування й анкетування населення, за результатами якого можна виявити найбільш гострі проблеми та потреби територіальної громади та побудувати «зони стратегічної відповідальності» [7], які повинні визначати вектори діяльності органу муніципального управління; класичний SWOT-аналіз, який є одним із найпопулярніших інструментів стратегічного управління і дозволяє проаналізувати слабкі та сильні сторони міста, його можливості та загрози, побудувати локальні стратегії діяльності (стратегії поведінки) органів влади й бізнесу в умовах ринкового середовища, сформулювати систему сценаріїв та визначити «стратегічний баланс».

Окремо можна виділити аудит фінансово-економічного стану найбільш впливових у місті суб'єктів господарювання (бюджетоутворювальних підприємств), зокрема кластерів. Для здійснення такого аудиту використовуються сучасні інструменти фінансового аналізу: горизонтальний і вертикальний види аналізу, розрахунок фінансових коефіцієнтів, аналіз ліквідності балансу, експрес-аналіз загальної спрямованості фінансово-господарській діяльності, оцінювання економічного потенціалу суб'єкта господарювання тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Илларионов А. Е. Антикризисное управление муниципальным образованием как хозяйственно-территориальным комплексом / А. Е. Илларионов // Экономика региона. – 2006. – № 8.

2. Лашенко О. Муніципальний маркетинг в системі муніципального управління / Оксана Лашенко, Юрій Шаров // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2005. – Вип. 1 (19). – С. 236-245.
3. Мельник А. Ф. Управління розвитком муніципальних утворень: теорія, методологія, практика : монографія / А. Ф. Мельник, Г. Л. Монастирський. – Тернопіль : Економічна думка, 2007. – 476 с.
4. Муніципальний менеджмент : [навч. посіб.] / [Ю. П. Шаров, І. А. Чикаренко, О. Ю. Бобровська та ін.]; за ред. Ю. П. Шарова. – К. : Атіка, 2009. – 404 с.
5. Чикаренко І. Імплементация сучасних менеджмент-орієнтованих підходів у реалізацію концепції кластеризації економіки міста / Ірина Чикаренко // Публічне адміністрування: теорія та практика : [електр. збірн. наук. праць]. – 2010. – № 2(4): [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2010-04/index.html>
6. Шарков Д. Антикризисное управление муниципальными образованиями Ростовской области: проблемы и необходимость / Д. Е. Шарков, А. В. Буров, Д. А. Корсунов // Местное самоуправление в Российской Федерации. – 2010. – № 1-3.
7. Шаров Ю. Стратегічне планування в муніципальному менеджменті: концептуальні аспекти : [монографія] / Ю. П. Шаров. – К. : Вид-во УАДУ, 2001. – 302 с.

Кияновський А.О.

ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ З ОРГАНАМИ УПРАВЛІННЯ

Сучасну цивілізовану демократичну державу неможливо уявити без повноцінної та дієвої системи місцевого самоврядування. Якою досконалою не була б державна влада в центрі, вона ніколи не стане життєздатною та ефективною, якщо не буде належного самоврядування на місцях.

Теоретична розробка, обґрунтування процесів становлення та розвитку конституційних інститутів, що постають формотворчими елементами громадянського суспільства, є актуальним завданням науки конституційного права. Це безпосередньо стосується інституту органів самоорганізації населення як форми локальної демократії, що знайшов своє віддзеркалення в частині шостій статті 140 Конституції України та низці нормативних положень законів України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про органи самоорганізації населення» тощо.

Відповідно до статті 1 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» органи самоорганізації населення – це представницькі органи, що створюються частиною жителів, які тимчасово або постійно проживають на відповідній території в межах села, селища, міста [2]. Аналогічне визначення органів самоорганізації населення міститься і в статті 2 Закону України «Про органи самоорганізації населення» [3].

Проте законодавство України не в змозі повною мірою врегулювати наявні проблеми, які існують на практиці щодо питань створення, діяльності та ліквідації органів самоорганізації населення.

Досвід європейських країн показує, що особлива роль у розвитку місцевого самоврядування відводиться саме цим органам. Вони дозволяють мобілізувати ресурси, закладені в знаннях і досвіді громадян, які проживають на території місцевих громад.

Сьогодні навряд чи знайдеться людина, яка б не знала про існування вуличних, квартальних комітетів, самоврядування житлових комплексів, селищ, мікрорайонів та інших подібних структур, що відповідно до Конституції [1] і Закону України «Про

місцеве самоврядування в Україні» [2] називаються органами самоорганізації населення. Разом з тим виникає питання про те, наскільки ефективно ці структури працюють. Одним із важливих чинників розвитку локальної демократії, провідним елементом якої можна вважати органи самоорганізації населення, є потреба прийняття статуту територіальної громади, оскільки централізований підхід не надасть можливості запропонувати нові ідеї та шляхи вирішення проблем для конкретної громади, що формує своє середовище.

Розвиваючи громадські ініціативи, жителі сіл, селищ і міст через створювані ними органи самоорганізації населення зміцнюють свої позиції у відносинах з виконавчими органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади, а якщо потрібно, то й чинять опір тиску з боку владних і державних структур.

Сьогодні важливо навести повний комплекс питань, вирішення яких слід передати до віддання органів самоорганізації. Уявляється, що вони повинні стосуватися насамперед проблем соціального розвитку території, санітарного стану, зовнішнього вигляду будинків і вулиць, благоустрою дворів, місць відпочинку. Очевидно, що у вирішенні загальних проблем думка органів самоорганізації населення також повинна мати істотну вагу. Компетенція органів самоорганізації має визначатися їх Положенням з урахуванням повноважень, переданих їм місцевими радами. Водночас місцеві ради можуть встановлювати межі спільної компетенції з органами самоорганізації населення за місцем проживання, за згодою.

Однією з головних проблем як представників органів самоорганізації населення, так і місцевої влади є вкрай низька обізнаність щодо положень чинного законодавства у сфері громадських формувань.

Недостатність і невдосконаленість необхідної законодавчої бази, наявність норм, що не відповідають потребам сьогодення, наявні суперечності на політичній арені не сприяють створенню належних умов для існування цієї складової системи місцевого самоврядування. Усе це призводить до формування в людей стійкої зневіри у перспективу органів самоорганізації населення. Тому питання про належне нормативне забезпечення їх діяльності треба починати саме з позиції загальнодержавного рівня і вироблення чіткого розуміння місця та ролі цих органів серед інших елементів місцевого самоврядування.

Слід навести всі чинні нормативно-правові акти України відповідно до Конституції України шляхом уживання в них єдиного терміна – *органи самоорганізації населення* – щодо визначення цієї форми представницької демократії. Крім того у науці, законодавстві та правозастосуванні органи самоорганізації населення доцільно розуміти саме як самостійну складову поняття «громадські формування» поряд із громадськими організаціями, політичними партіями тощо.

Слід також чітко визначити органи самоорганізації населення як самостійний суб'єкт системи місцевого самоврядування, а не специфічний різновид громадської організації, з визначенням їх як таких, що не підпорядковані місцевим радам та їх виконавчим органам.

Таким чином, важливим питанням сьогодення є підвищення ролі органів самоорганізації населення, що дозволить набагато ефективніше вирішувати чимало проблем місцевого характеру – за рахунок ініціативи, кооперації зусиль і безпосереднього контролю населення за діями органів управління.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 г. // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 24. – Ст. 170.
3. Про органи самоорганізації населення. Закон України №2625-III від 11.07.2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 48. – Ст. 254.

Топалова Е.Х.

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ СОЦІАЛЬНОГО МАРКЕТИНГУ В ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Застосування маркетингових підходів у діяльності різних органів державного управління та місцевого самоврядування набуло широкого поширення в багатьох країнах, починаючи з 80-х років ХХ сторіччя. Пов'язано це було з двома тенденціями. По-перше, це поява нових моделей державного управління, що отримали узагальнюючу назву «новий публічний менеджмент», а також тих, які приходять їм на зміну. По-друге, це розвиток самого маркетингу, що дозволив використовувати його підходи й інструменти в органах влади, які, поза сумнівом, відрізняються від приватних організацій.

В умовах пошуку оптимальних варіантів розвитку муніципальних утворень особливу актуальність отримує розробка інноваційних підходів до місцевого самоврядування. Ефективним механізмом коригування загальної стратегії економічних і соціальних реформ, заснованих на інноваційних методах і технологіях, є широке використання маркетингових підходів. Розширення, поглиблення й активне впровадження маркетингових технологій у напрямку реформування соціальної сфери на сучасному етапі дозволяє ввести поняття «соціальний маркетинг в муніципальній сфері».

Під соціальним маркетингом у муніципальній сфері розуміється єдність наукової концепції та цілісної системи управління і технології роботи на муніципальному ринку з метою реалізації соціальних потреб населення території на основі створення, пропозиції, доведення або трансферту товарів, послуг тощо [1, с.67].

Муніципальна діяльність реалізується завдяки системі соціальних послуг, надання яких забезпечує складові якості життя і є важливою складовою частиною муніципального управління.

Доцільність застосування маркетингового підходу пояснюється такими причинами:

- вирішення питань безпосереднього забезпечення життєдіяльності населення, орієнтованого на задоволення їх соціальних потреб, переноситься на муніципальний рівень;
- процес децентралізації влади сприяє передачі багатьох важливих повноважень, особливо в соціальній сфері, на муніципальний рівень;
- спостерігається посилення конкуренції з приватним сектором у сфері надання соціальних послуг;
- відбувається скорочення фінансування сфери соціальних послуг через постійний дефіцит бюджету;

- диференціація попиту на ринку соціальних послуг визначається соціальним розширенням сучасного суспільства за рівнем доходів;
- ринкові механізми проникають у розвиток і функціонування соціальної сфери;
- відбувається пошук нових підходів до формування соціальних відносин у суспільстві, вдосконалення процесів управління соціальною сферою, особливо на місцевому рівні, де зосереджена основна маса установ і підприємств, що забезпечують задоволення життєво важливих потреб і потреб населення.

Використання технології соціального маркетингу на муніципальному рівні для посадових осіб місцевого самоврядування має кілька привабливих рис:

- орієнтація соціальної політики на конкретних споживачів підвищує ефективність реалізації відповідних муніципальних і державних програм;
- вирішення соціальних проблем на муніципальному рівні дозволяє підвищити рівень методів і технологій процесу соціального управління, сконцентрувати зусилля на вирішенні найгостріших соціальних проблем;
- маркетингові технології з вивчення ринку соціальних послуг дозволять створити інформаційно-соціологічну базу з підготовки концептуальних стратегічних рішень і розробки цільових і комплексних програм, що відбивають наявні в місцевому співтоваристві різноманітні соціальні процеси, а також їх всебічний аналіз;
- за раціонального використання соціального маркетингу зростає задоволеність діяльністю органів місцевого самоврядування з боку споживачів суспільних послуг, тобто з боку різних верств населення, що сприятиме стабілізації та соціальному розвитку місцевого співтовариства;
- створюються умови для поліпшення матеріального стану, рівня та якості життя всіх верств і груп населення місцевого співтовариства.
- формуються тверді гарантії дотримання конституційних прав громадян у галузі соціального захисту, рівня освіти, охорони здоров'я, культури, забезпеченості громадян житлом і комунальними послугами [4].

На наш погляд, найважливішу роль у розумінні змісту соціального маркетингу в муніципальній сфері відіграє категорія обміну. Такі економічні категорії, як потреби, обмін, купівля-продаж, конкуренція, право вибору тощо не тільки є невід'ємними рисами соціального маркетингу, але значною мірою визначають його сутність. Разом з тим соціальний маркетинг має характерні особливості, що відрізняють його від так званого «класичного» маркетингу: присутність на ринку значної кількості одержувачів бюджетних коштів з різними цілями, завданнями, інтересами і сферою діяльності; значні обсяги фінансових потоків; використання різноманітних форм безготівкових розрахунків та ринкових фінансових інструментів; тісний зв'язок муніципального ринку з політикою формування і виконання дохідної та видаткової частин муніципального бюджету; високий ступінь «зовнішнього» регулювання та керованості муніципального ринку; множинність організаційно-правових форм суб'єктів муніципального ринку соціальних послуг (ними можуть бути, наприклад, заклади науки, культури, освіти, охорони здоров'я, спорту, мистецтва тощо); високий рівень регламентованості поведінки бюджетотримувачів на ринку, жорсткий характер

прив'язки фінансування до складених кошторисів видатків за обсягом, структурою та ознаками бюджетної класифікації. Звідси й обмеженість муніципального ринку соціальних послуг рамками прийнятого бюджету; надання та виробництво учасниками муніципального маркетингу, крім відомих, традиційних товарів і послуг специфічних (спеціальних), ще й так званих алокаційних послуг. До них, наприклад, належать послуги з муніципального управління, забезпечення внутрішньої безпеки, проведення політики і державної ідеології та доведення їх до кінцевого споживача (фізичної особи – громадянина країни – жителя конкретної території) та формування у нього системи певних ціннісних орієнтацій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Маркетинг: Стратегии, с которыми побеждают / [сост. А. Мальцева]. – К. : Издательский Дом «Максимум», 2006. – 314 с.
2. Стаханов В. Н. Маркетинг сферы услуг / В. Н. Стаханов, Д. В. Стаханов – М. : Экспертное бюро, 2001. – 160 с.
3. Чебан О. Міський маркетинг як складова програми залучення інвестицій / О. Чебан // Збірник наукових праць. – Одеса : Вид-во ОРІДУ УАДУ, 2001. – Вип.5. – С. 244-250.
4. Шромнік А. Територіальний маркетинг. Проблеми формування маркетингової стратегії міст і регіонів / А. Шромнік. – Тернопіль: Територіальний Інститут Соціальних та інформаційних технологій, 2005. – 52 с.

Яценко А.А.

КЛАСТЕРНІ МОДЕЛІ ЯК ІНСТРУМЕНТИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОЗДАТНОСТІ РЕГІОНУ

На сьогодні підвищення економічної ефективності регіонів є пріоритетним напрямком розвитку України. В контексті цієї стратегії для регіональних органів влади постають нові завдання, передусім пов'язані з вибором конкурентоздатної моделі регіонального управління, що дозволить максимально використати наявний потенціал.

У сучасній системі управління існує чимало різних теорій формування та розвитку конкурентоздатності, однією з яких є теорія кластерного управління. Ця теорія широко використовується в розвинених країнах. Класичними прикладами успішних кластерів є групи компаній в галузі інформаційних технологій в Силіконовій долині, телекомунікацій в Гельсінкі, виробництва кінофільмів у Голлівуді. Концепція кластера є перспективним інструментом для аналізу економіки регіону та ухвалення відповідної системи управлінських рішень, що формує новий погляд на роль виконавчих органів влади, підприємств і інших організацій, які прагнуть до підвищення своєї конкурентоздатності та регіону в цілому.

Застосування кластерного підходу актуальне на регіональному рівні внаслідок тісного контакту між учасниками кластера, що припускає деяке територіальне обмеження. У світлі посилення зв'язків регіонів у гуманітарній сфері з іншими країнами та зовнішньоторговельній діяльності виникає можливість розширення дії кластеру на сусідні території та навіть на сусідні країни. Такий приклад застосування кластерної моделі можна навести пригадавши реалізацію проекту з розробки та будівництва європейського аеробуса, де кооперація широкого кола різногалузевих підприємств Англії, Німеччини, Франції підтримувалась як державними структурами, так і науково-освітніми закладами й органами місцевого самоврядування. Поширення

кластерних взаємовідносин за межі одного регіону сприяє соціально-економічному розвитку, зростанню якості процесів і результативності діяльності. Цей підхід дозволяє: визначити пріоритетні галузі, що мають економічний потенціал, сприяти підвищенню конкурентоздатності, виявити чинники та елементи, що впливають на міру розвитку конкурентних переваг через призму зовнішньоекономічної конкурентоздатності [1].

Управління конкурентоздатністю регіону в разі застосування методу кластеризації не зводиться до загального регулювання економічних процесів, що відбуваються в регіоні.

Основне завдання місцевої державної влади та органів місцевого самоврядування – організувати та скоординувати діяльність бізнесу, науки, громадськості, на першому етапі чітко сформулювати конкурентні переваги регіону і на основі кластерного аналізу розробити стратегію. Одна з основних функцій регіональної влади полягає в координації процесів і розвитку соціально-економічного комплексу регіону через запровадження:

– діяльності координаційних кластерних рад (відповідно до укладених угод між учасниками кластеру, ухвалених рішень і спільної програми діяльності, процедур для врегулювання спільних інтересів і процесів) для регулювання нелінійних управлінських зв'язків на принципах самоорганізації та саморозвитку;

– різноманітних пільг і субсидій, податкових гарантій і форм стимулювання за випуск висококонкурентної, готової продукції (або надання якісних послуг населенню чи їх розширення).

Основними аргументами на користь використання кластерних моделей в системі державного управління конкурентоздатністю регіону є:

1) узгодженість із характером конкуренції та джерелами досягнення конкурентних переваг;

2) ефективне забезпечення функціонування міжгалузевих зв'язків, поширення технологій, навичок та інформації;

3) можливість здійснення внутрішньої спеціалізації та стандартизації; підвищення продуктивності праці;

4) мінімізація витрат на впровадження інновацій: наявність у структурі кластерів гнучких підприємницьких структур – малих підприємств, що сприяють формуванню інноваційних точок росту за рахунок високої міри спеціалізації в обслуговуванні конкретного промислового виробництва;

5) можливість ефективного обміну ідеями між фахівцями, а отже формування конкурентного середовища;

6) можливість секторіального підходу до вирішення соціальних проблем.

Позитивним чинником є і те, що кластерний аналіз може бути основою для конструктивного діалогу між підприємцями та державними органами влади з метою виявлення загальних проблем, інвестиційних можливостей, коригування промислової та формування інноваційної політики регіону, на що позитивно впливає технологічна та наукова інфраструктура, психологічна готовність до кооперації, заснована на виробничо-економічних зв'язках, що історично склалися, або створення зовсім нових взаємозв'язків для вирішення.

Управління конкурентоздатністю регіону на основі кластерних моделей має низку безперечних переваг.

1. Збільшення бази оподаткування (центри управління малим і середнім бізнесом, як правило, перебувають на тій же території, що і сам бізнес, на відміну від вертикальних корпорацій).
2. Формування гуманітарних і промислових об'єднань, що забезпечують зайнятість населення регіону, розвиток інфраструктури.
3. Можливість цілеспрямованої переорієнтації збиткових підприємств та територій регіону.
4. Регулювання інвестиційних потоків і оцінки ефективності вкладень на основі пріоритетності розвитку регіональних кластерів.
5. Можливість надання адресних пільг певним групам підприємств, що мають важливе значення для регіональної економіки.
6. Підвищення в регіоні підприємницької активності.
7. Розвиток інноваційного потенціалу за допомогою швидкого поширення інновацій на всі підприємства кластера.
8. Підвищення ефективності діяльності гуманітарної сфери за рахунок вирішення спільних проблем регіону завдяки секторальному підходу.

Ідентифікація регіональних можливостей припускає оцінку таких складових бізнес-клімату:

- умови чинників території та виробництва, їх якості та міри спеціалізації;
- умови для конкуренції та стратегічного розвитку;
- умови попиту;
- пов'язані або такі, що підтримують галузі.

Система заходів державного регулювання повинна формуватися залежно від:

- конкретного товару (послуги);
- ситуації, що склалася в його виробництві;
- місця його в структурі регіонального ринку та експортних постачаннях регіону;
- перспектив його виробництва з урахуванням міжнародного розподілу праці.

Така система повинна включати заходи:

- стимулювання виробництва високотехнологічної продукції (послуг) і створення умов для скорочення випуску продукції з низькою долею доданої вартості;
- на основі проведеної оцінки має бути розроблено систему заходів з перепрофілювання збиткових підприємств (закладів, установ) на виробництво конкурентоздатної продукції;
- розробка механізму державних гарантій зовнішнього фінансування та постачання продукції в кредит, а також страхування експорту продукції;
- сприяння в просуванні продукції регіональних кластерів на зовнішні ринки за допомогою здійснення рекламної діяльності (виставково-ярмаркова, акційна тощо);
- відкриття регіональних представництв в інших регіонах (чи країнах), стосунки з якими є пріоритетними для кластеру;
- формування інформаційної інфраструктури, що сприяє розширенню зв'язків між кластерами [2].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Мандель И. Д. Кластерный анализ / Мандель И. Д. – М.: Финансы и статистика. 1988. – 176 с.
2. Нижник Н., Мосов С. Формування рішень органами державного управління / Н. Нижник, С. Мосов // Вісн. УАДУ. – 2000. – № 2. – С. 13-18.

Ватуля Ю.О.

**ГОЛОВНІ ШЛЯХИ РОЗВИТКУ ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ
СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ**

Студентське самоврядування – це не лише вирішення конкретних завдань, але й школа, що допомагає виховувати самостійність і відповідальність, набувати цінного управлінського й організаторського досвіду.

Сьогодні на всіх рівнях державного управління і в бізнесі відчувається кадровий голод. Молоді спеціалісти приходять до комерційних структур і державних органів з дипломами про вищу освіту, але без досвіду роботи, зі знаннями, але без умінь застосування їх на практиці. Ця практика набувається передусім у громадських об'єднаннях та органах студентського самоврядування.

Навчившись працювати в студентській раді, співурядувати в університеті, молодій людині легше почати працювати у комерційних фірмах, на підприємствах і в державних органах.

Брати участь у студентському самоврядуванні, безумовно, будуть не всі. Але власне ці студенти-активісти в подальшому будуть керувати на всіх рівнях державної влади, розвивати бізнес.

У свою чергу для керівництва університету важливо бути в курсі справ і процесів, що відбуваються в студентському середовищі, знати думку студентів щодо рішень, які ухвалюються. Це можуть забезпечити легітимно обрані студентські лідери, які представляють все студентство вищого навчального закладу.

Державі також важливо, щоб студентство брало участь в ухваленні рішень на регіональному рівні. Студентська рада вищого навчального закладу повинна активно взаємодіяти з регіональними органами влади, а через свої об'єднання – доводити позицію і до влади.

Головне завдання сучасної професійної освіти – різке підвищення вимог до необхідності повного розкриття творчого потенціалу майбутнього спеціаліста, посилення особистої відповідальності за його реалізацію.

Акценти з соціальної освіти зміщуються на самовиховання, самоформування і саморозвиток особистості. Участь у самоврядуванні сприяє успішній соціалізації студента, дозволяє йому зберегти свою індивідуальність, розвинути здатність до нешаблонного мислення, сформувати здатність до швидкої адаптації до майбутньої професії, до зміни профілю майбутньої професії. І в цьому особливо проявляється самореалізаційний, соціокультурний характер студентського самоврядування.

І тим актуальнішим стає узагальнення досвіду і реальної практики студентського самоврядування, активізація і мотивація студентів до участі в ньому на основі систематичного соціологічного аналізу їхніх інтересів, ціннісних орієнтацій та настанов.

Так, було сформовано Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про вищу освіту» щодо питань студентського самоврядування» (ухвалений

парламентом 19.01.2010 р.), чим зроблено суттєвий крок на шляху до інтеграції української системи вищої освіти до Болонського процесу. Згідно з цим документом органи студентського самоврядування мають отримати реальні важелі впливу у вищих навчальних закладах.

Завершальним етапом Болонського процесу в Україні має стати певна незалежність вищих навчальних закладів від держави (університетська автономія). Але до того часу повинна бути сформована ефективна система протидії майже необмеженому впливу адміністрації на всі процеси у своєму ВНЗ, адже студентські профспілки вже не можуть виконувати такі функції в силу радянських традицій щодо їхнього повного підпорядкування адміністрації.

Сьогодні в Україні поки що органи студентського самоврядування здебільшого мають декларативний і віртуальний характер; є інструментом виконання міністерських вказівок ректорами навчальних закладів.

Але чи стане внесення цих змін панацеєю від проблем студентського самоврядування, якщо його рішення мають дорадчий характер?

Отже, органи студентського самоврядування мають бути школою реальної демократії, де молоддю здобуваються практичні навички захисту своїх прав і свобод, де гартується характер вільної людини, справжнього громадянина. Студентське самоврядування стає не просто декларацією ректорської милості, а новою реальністю гарантованих можливостей, механізмом відстоювання прав, черговим кроком до академічної свободи в пострадянській вищій школі.

Кононенко Т.О.

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ І ПОСАДОВИХ ОСІБ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Реформування системи підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування потребує нових завдань, які зумовлені стратегічним вибором курсу країни на модернізацію, що передбачає реформування діяльності органів публічної влади, розвиток громадянського суспільства, запровадження дійсно соціального партнерства між владою та громадськістю, здійснення якісного антикорупційного контролю тощо.

Становлення в Україні інституту служби в органах місцевого самоврядування, його обмежені фінансові ресурси та пильна увага громад до якості роботи органів місцевого самоврядування створюють необхідність упровадження нових управлінських технологій, які широко та ефективно застосовуються за кордоном.

Професіоналізм в управлінні людськими ресурсами, професіоналізм службовця місцевого самоврядування у виконанні своїх функцій стають найважливішими аспектами в розробці проектів організаційної, управлінської та кадрової модернізації адміністративної діяльності [1, с. 135].

Професійне навчання як невід'ємний елемент базової моделі професіоналізації державної служби офіційно визнано обов'язковою складовою професійної діяльності державних службовців та осіб з кадрового резерву й роботи з персоналом [2, ст. 4, 29, 28, 7, 10; 2, п. 8], а результати навчання – однією з підстав просування по державній

службі [3, ст. 29]. Відповідно до Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» професійне навчання посадових осіб місцевого самоврядування забезпечується у порядку, передбаченому законом [4, ст. 19].

Підвищення кваліфікації – один з елементів системи професійного навчання державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування. Чинна система підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування включає різноманітні види і форми післядипломної освіти: навчання за професійною програмою, за постійно діючими та короткотерміновими семінарами, стажування, самостійне навчання.

Зміст навчання – один з основних компонентів навчального процесу, а результатом його засвоєння є знання, професійні уміння, навички інтелектуальної діяльності та самостійної навчальної роботи. Зміст навчального процесу – конкретна відповідь на питання, чому навчати слухачів.

Методичне забезпечення навчального процесу складається з:

- професійних програм підвищення кваліфікації;
- навчально-тематичних планів і програм тематичних семінарів;
- бази даних з нормативно-правових актів;
- навчально-методичних та інформаційних матеріалів до занять;
- інструктивно-методичних матеріалів до практичних і семінарських занять;
- підручників і навчальних посібників;
- тестів і контрольних завдань;
- ресурсів мережі Internet (зокрема сайти Адміністрації Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, тощо).

Зміст навчання за програмами підвищення кваліфікації має свою специфіку, що пов'язана з особливостями цього виду навчання, та включає навчальний матеріал, який потребує засвоєння для усунення різниці між системою професійних умінь, знань і навичок інтелектуальної діяльності, необхідних для успішного виконання посадових завдань і функцій, та наявним рівнем професійної компетентності [5; 6; 7].

Сьогодні в умовах відсутності в більшості посадових осіб місцевого самоврядування базової освіти з питань державного управління та державної служби змістовна частина навчальних програм відіграє важливу роль у формуванні професіоналізації працівників влади та їх теоретичної підготовки. Хоча пріоритетним для Центрів перепідготовки та підвищення кваліфікації є орієнтація змісту навчання державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування на якісне виконання їх професійних завдань, функцій, зокрема надання послуг громадянам, підготовку і реалізацію політичних рішень в умовах публічної політики і розвитку конкуренції; оптимальне поєднання теоретичного і практичного компонентів змісту навчання; забезпечення практичного характеру змісту навчання шляхом його спрямування на підготовку слухачів до вирішення професійних проблем і ефективного виконання посадових завдань.

З метою вдосконалення методичного забезпечення системи державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування особливої уваги потребує розробка критеріїв оцінювання змісту навчання і його навчально-методичного забезпечення, зокрема програм, а саме:

1. Чітке визначення програмами підвищення кваліфікації:

- обсягу знань слухачів;
- понять, законів, закономірностей, принципів, правил і характеристик;
- номенклатури професійних умінь у навчальних завданнях, спрямованих на їх формування;
- завдань, виконання яких спроможне сформувати у слухачів систему професійних умінь, які охоплюють повний цикл професійної діяльності – від аналізу стану управлінської системи і постановки відповідних завдань до оцінки їх виконання та визначення наступних цілей.

2. Відповідність змісту навчального матеріалу загальнодидактичним і андрагогічним принципам, а саме: професійної спрямованості; відповідності потребам держави, органів державної влади, органів місцевого самоврядування, професійним і особистісним потребам слухачів; взаємозв'язку теоретичного і практичного компонентів; урахування індивідуального досвіду й індивідуальних освітніх потреб; урахування вікових особливостей слухачів; проблемно-ситуативного навчання; самостійності в закладах післядипломної освіти, досвіду професійної діяльності та самоосвіти.

3. Відповідність змісту навчання слухачів рівню їхньої професійної компетентності та потребам її подальшого вдосконалення з урахуванням посадових завдань і функцій.

4. Закріплення у змісті професійного навчання державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування таких цінностей, як демократична участь у житті суспільства, патріотизм, лідерство, відповідальність, толерантність, гуманізм, соціальне партнерство [8].

Вивчення означених питань може бути основою розробки критеріїв оцінки змісту навчання та його навчально-методичного забезпечення, зокрема програм підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Навчальний процес у закладах системи перепідготовки і підвищення кваліфікації кадрів: досвід та проблеми : [зб. наук. та прак.-метод. пр.] / кол. авт.; за заг. ред. В. І. Лугового, В. Г. Понеділко. – К.: Вид-во НАДУ, 2005. – Вип. 2. – С. 135.
2. Про державну службу: Закон України від 16 грудня 1993 р. № 3723-ХІІ : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3723-12>.
3. Положення про формування кадрового резерву для державної служби: затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2001 р. №199 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=199-2001-%EF>.
4. Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 7 червня 2001 р. № 2493-ІІІ : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2493-14>
5. Указ Президента України «Про Комплексну програму підготовки державних службовців» від 9 листопада 2000 р. № 1212/2000 // Офіційний вісник України. – 2000. – № 46. – С. 198.
6. Підвищення кваліфікації державних службовців: вивчення потреби та організація навчання : [зб. наук. пр.] / М. О. Скоромнюк, Н. Г. Протасова, В. Г. Понеділко, О. М. Іваницька, С. В. Бутівченко; Українська академія держ. управління при Президенті України. – К.: Вид-во УАДУ, 2000. – 148 с.
7. Проблеми ефективності підвищення кваліфікації керівних кадрів : [колективна монографія] / [Розпутенко І. В., Гущенко В. О., Протасова Н. Г., Грицяк Н. В.] ; за заг. ред Розпутенка І. В. – К.: Вид-во “К.І.С.”, 2003. – С. 13-152.

8. Проект Концепції реформування системи підвищення кваліфікації державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад: Національне агентство України з питань державної служби. – 2011. – С. 7.

Білорусов С.Г.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ КОНТЕКСТ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ ПОСАДОВИХ ОСІБ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

В Україні продовжується галузеве реформування з метою досягнення якісного рівня життя кожної людини, перехід на інноваційний шлях розвитку, зокрема досягнення європейських стандартів в освітній сфері. Це можливо лише за умови високого професіоналізму державно-управлінських кадрів, їх інтелектуального ресурсу, високої кваліфікації.

Під впливом політичних, соціальних, технологічних чинників будь-яка інституція держави постійно і швидко змінюється та потребує нових знань і компетенцій як державних службовців, так і посадових осіб місцевого самоврядування.

Крім нарощування базової фахової підготовки посадових осіб місцевого самоврядування, необхідним також є паралельне формування управлінських знань, навичок і умінь в умовах короткотермінового навчання за програмами підвищення кваліфікації, що адаптовані до європейських практик.

Підвищення кваліфікації є складним процесом. Це пов'язано з тим, що інформація, знання, вміння, навички, отримані під час навчання, мають не тільки задовольняти нинішні потреби слухачів, а й найближчі майбутні; доросла аудиторія має значний життєвий досвід, чітко визначену мотивацію до навчання; навчальний процес у закладах освіти, у зв'язку з швидкоплинністю процесів у суспільстві відстає від потреб практичної діяльності державно-управлінських кадрів; підвищення кваліфікації в центрах перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів повинне мати випереджаючий характер.

Підвищення кваліфікації посадових осіб місцевого самоврядування як вид професійного навчання має чимало відмінностей в процесі планування, організації, наукового та методичного забезпечення навчального процесу. Цей процес може відбуватися традиційно – у вигляді короткотермінових семінарів, навчання за професійною програмою підвищення кваліфікації посадових осіб місцевого самоврядування або за програмами постійно діючих семінарів і тренінгів, а також шляхом самоосвіти та стажування.

Підвищення кваліфікації посадових осіб місцевого самоврядування варто розглядати в контексті європейської інтеграції України, проведення адміністративної та адміністративно-територіальної реформ. Важливим є вдосконалення законодавства про місцеве самоврядування. Розширення прав органів місцевого самоврядування, децентралізація державного управління об'єктивно призводитиме до того, що питома вага посадових осіб місцевого самоврядування в державному управлінні з часом збільшуватиметься. Виходячи із зазначеного, процес підвищення кваліфікації посадових осіб місцевого самоврядування повинен вийти на новий, більш високий рівень організації.

Для цього необхідно реформувати наявну систему підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації управлінських кадрів. Проте революційний підхід до

реформування системи може призвести до небажаних наслідків. Створена система повинна функціонувати, удосконалюватись та еволюціонувати. Вона обґрунтовано потребує поліпшення фінансування, матеріально-технічного забезпечення, зміцнення кадрового потенціалу. Посадові особи органів місцевого самоврядування повинні об'єктивно оцінювати рівень своєї підготовки та надавати пропозиції щодо підвищення своєї кваліфікації за тією чи іншою програмою. Такий підхід гарантує високу мотивацію до навчання, збіг цілей двох сторін навчального процесу, високий результат на виході та економію часу.

Потребує нормативного впорядкування періодичність професійного навчання посадових осіб місцевого самоврядування. Законодавча норма щодо підвищення кваліфікації один раз на п'ять років застаріла і не відповідає реаліям життя. За такий тривалий час, як п'ять років, радикально обновлюється сучасна техніка, зокрема і комп'ютерна. Значних змін зазнає законодавча база. Зміни відбуваються абсолютно в усіх сферах. Людина, що п'ять років не підвищувала кваліфікацію, безнадійно відстане. Необхідно закріпити норму для працівників органів місцевого самоврядування – підвищувати кваліфікацію не рідше одного разу на три роки. Важливо значно підвищити рівень охоплення працівників районних органів місцевого самоврядування, сільських і селищних рад. Кожен обласний центр перепідготовки та підвищення кваліфікації має власний досвід організації навчання [1].

У таких умовах набуває неоціненного значення виїзд викладачів центрів безпосередньо в райони. Виїзні семінари повинні зайняти чільне місце в процесі підвищення кваліфікації. Як результат – економляться кошти на відрядження, проїзд, проживання слухачів. Наповнюваність групи значно вища.

Якість підвищення кваліфікації не в останню чергу залежить від тісної співпраці центрів з обласними та районними радами, регіональними інститутами НАДУ при Президентіві України.

Підвищення ефективності праці посадових осіб місцевого самоврядування вимагає більшої уваги до їх професійної освіти шляхом реформування її змісту, достатнього наукового та методичного забезпечення, активнішого впровадження нових інформаційних і навчальних технологій, зокрема дистанційних.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білорусов С. Г. Удосконалення навчання посадових осіб органів місцевого самоврядування в спеціалізованих освітніх закладах / Білорусов С. Г. // Державна політика щодо місцевого самоврядування: стан, проблеми та перспективи : [збірник матеріалів конференції]. – Херсон: Олді-плюс, 2010. – С. 83-85.

Кушнірова Г.П.

ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЯ КАДРОВОГО КОРПУСУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ НА ОСНОВІ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Необхідною передумовою ефективного виконання завдань і повноважень місцевого самоврядування є належний професійний рівень підготовки посадових осіб органів місцевого самоврядування, депутатів місцевих рад, сільських, селищних, міських голів. І це зрозуміло, адже від того, якою мірою службовці та депутати обізнані

із законодавчими основами, з новітніми технологіями управлінського менеджменту, чи володіють вони навичками практичного застосування цих знань в умовах конкретної територіальної громади, залежить те, в яких умовах живуть мешканці відповідного населеного пункту, який рівень громадських послуг вони отримують в системі місцевого самоврядування.

Для України актуальність цього питання набуває особливого значення, що зумовлено відповідними факторами.

По-перше, це економічні фактори – відсутність належного ресурсного забезпечення для ефективного виконання завдань і повноважень місцевого самоврядування.

По-друге, це фактори правового характеру, пов'язані з недосконалістю українського законодавства у сфері місцевого самоврядування.

По-третє, це фактори психологічного характеру, пов'язані з менталітетом посадовців місцевого самоврядування.

По-четверте, це фактори організаційного характеру, що зумовлені значною плінністю кадрів в органах місцевого самоврядування, суттєвим оновленням (до 60 % в окремих регіонах і територіальних громадах) корпусу сільських, селищних, міських голів, голів обласних і районних рад, депутатів місцевих рад.

Окремі аспекти питання професіоналізації кадрів державного управління досліджували вітчизняні та зарубіжні науковці, зокрема В.Атаманчук, В.Бакуменко, В.Гошовська, П.Джарвіс, Ю.Кальниш, Ю.Ковбасюк, В.Князев, І.Лопушинський, В.Луговий, О.Оболєнський, В.Олуйко, В.Присяжнюк, А.Рачинський, І.Розпутенко, В.Сороко, А.Чемерис та ін. Однак все ще залишаються невирішеними проблеми професіоналізації кадрів місцевого самоврядування.

На сьогодні в Україні відсутній мотиваційний механізм, який би вимагав постійного оновлення професійних компетенцій або поставив посадових осіб місцевого самоврядування перед необхідністю їх системного та систематичного розвитку, як це практикується в європейських країнах. Досі не усунуто головну причину непрофесіоналізму посадових осіб місцевого самоврядування – не запроваджено важелі формування особистої відповідальності за власний професійний розвиток. Системне професійне навчання не стало невід'ємною складовою та обов'язковою вимогою професійної діяльності посадових осіб місцевого самоврядування в Україні. Залишаються нерозробленими демократичні стандарти переходу державного управління до європейського формату «сервісної держави», що стало б основою професіоналізації кадрів державного управління.

Вітчизняна система підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів державного управління має орієнтуватися на досягнення максимального задоволення потреби посадових осіб місцевого самоврядування в їх професійному розвитку, критеріями чого є адекватність набутих професійних компетенцій потребам професійної діяльності посадових осіб місцевого самоврядування.

Одними з основних завдань професіоналізації кадрового корпусу місцевого самоврядування мають бути:

- нормативно-правове регулювання сфери професійного навчання посадових осіб місцевого самоврядування з метою регулювання суспільних відносин у сфері неперервної освіти кадрів державного управління;

- правове забезпечення навчання в системі підвищення кваліфікації посадових осіб місцевого самоврядування депутатів місцевих рад та при висуванні кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови;
- підвищення ефективності системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації посадових осіб місцевого самоврядування шляхом застосування необхідних тимчасових засобів і методів навчання, узгодження змісту навчання з практичними потребами спеціаліста, наближення навчання до робочого місця за допомогою використання нових інформаційних технологій;
- проведення цілеспрямованого відбору посадових осіб органів місцевого самоврядування для підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації;
- оптимізація змісту навчання посадових осіб місцевого самоврядування в системі підготовки, перепідготовки та підвищення їх кваліфікації, надання йому стратегічної спрямованості;
- проведення аналізу результативності підготовки, зокрема застосування отриманих у процесі навчання професійних знань, умінь і навичок;
- повноцінне забезпечення системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації матеріально-технічними, трудовими ресурсами;
- належне фінансування підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації посадових осіб місцевого самоврядування.

Систематична професіоналізація кадрового корпусу органів місцевого самоврядування забезпечить належне проведення реформ місцевого самоврядування та підвищить рівень надання якісних управлінських послуг територіальним громадам.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про схвалення Концепції формування системи підвищення кваліфікації посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 8 квітня 2009 року № 385-р.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua.

Мінаєва Г.М.

УПРОВАДЖЕННЯ НОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ У ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

В умовах сучасних трансформаційних перетворень в Україні, поширення євроінтеграційних процесів набуває актуальності проблема нової концепції розвитку держави, зокрема і міст, які завжди були і є центрами соціально-економічного, політичного та культурного життя держави і водночас концентруванням усіх суперечностей і проблем суспільства в цілому. Наявність значного кола проблем у розвитку сучасного міста потребує від міських органів влади використовувати нові методи та підходи до його управління, перспективного планування, пов'язані з переходом та забезпеченням сталого розвитку, які базуються на європейських традиційних технологіях управління та новітніх практиках.

Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» визначено як власні (самоврядні), так і делеговані повноваження органів місцевого самоврядування, зокрема у сфері освіти. Проте наше законодавство не визначає, як діяти у разі, коли

самоврядна одиниця не спроможна реалізувати покладені на неї повноваження. Спостерігається розходження між наданими повноваженнями органів місцевого самоврядування та врегулюванням їх фінансового забезпечення. Тож на сьогодні завданням місцевої влади є не лише фінансове забезпечення навчального процесу, а й формулювання чітко визначених освітніх завдань та очікувань громади.

Одне з таких завдань, яке постає сьогодні перед керівництвом місцевого самоврядування, – зробити громадськість активним учасником усіх процесів, що відбуваються в системі освіти, розбудити свідомість людей, змусити їх думати та брати участь у процесах розвитку громади.

Адже одночасне реформування системи освіти у всій країні вимагає значних ресурсів і загальної суспільної згоди. Слід ефективніше здійснювати зміни на муніципальному рівні, оскільки місцеве самоврядування має певну свободу ухвалення рішень, міська громада є згуртованою, відносно однорідною і компактною, легше отримати ресурси на проведення реформи, легше побачити результати відповідних змін [2].

Планування в освіті має охоплювати не лише фінансові аспекти, але й включати такі дії, які сприятимуть кращому задоволенню освітніх потреб місцевої громади. Для цього потрібно опрацювати методи та інструменти формування місцевої освітньої політики, яка має дати відповіді на важливі запитання. Наприклад, як найкраще керувати освітою у конкретному місті з урахуванням мережі і стану чинних навчально-виховних закладів, як профілювати школи відповідно до вимог місцевого і регіонального ринку праці, як наблизити навчальні плани і програми до освітніх потреб учнів і запитів їхніх батьків, як зменшити дистанцію між органами управління освітою, навчальними закладами і місцевою громадою і т. ін.

Оскільки учасниками процесу творення місцевої освітньої політики є місцеві органи влади, відділи (управління) освіти, директори навчально-виховних закладів, учителі та вихователі, учні, батьки, роботодавці, професійні спілки вчителів, церква, громадські організації, метою формування місцевої освітньої політики має бути створення багаторічного плану розвитку місцевої освіти, пристосованого до потреб конкретної місцевої громади; підвищення якості роботи навчальних закладів через залучення до дискусії про освіту та прийняття рішень безпосередніх учасників освітнього процесу (керівництва відділами (управліннями) освітою, дирекції навчальних закладів учителів, учнів і батьків); зацікавлення мешканців якістю освіти і впровадження визначених критеріїв якості роботи кожної установи; вибір ефективної моделі менеджменту освітнім процесом і розробка відповідних стандартів якості надання освітніх послуг, що відповідають вимогам міжнародних і державних стандартів ISO 9001 [1; 3].

Робота з поліпшення надання послуг і підвищення рівня їх якості повинна бути постійною та тривалою. Це не разовий підхід, забезпечений офіційним сертифікатом відповідності вимогам стандарту ISO 9001, а вдосконалення всього процесу та системи управління освітніми послугами, яке може бути досить складне і тривале, але компенсується матеріальними результатами для керівництва і працівників (з одного боку) та клієнтів – місцевого населення (з іншого) [4]. Якщо всі учасники впроваджувального процесу певною мірою задоволені, і цей рівень задоволення є

вимірним і піддається моніторингу, можна вважати, що діяльність із забезпечення якості підтримується і дає позитивні результати.

Постійне вдосконалення технологій управління громадою, розвиток управлінського персоналу у напрямках зміни ставлення до громадян, набуття навичок ефективної взаємодії з громадою, проведення політики підтримки освітніх нововведень – ось майбутнє якісного місцевого управління.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Панасюк В. Алгоритм впровадження систем якості у школі [Електронний ресурс] / В. Панасюк. – Режим доступу : osvita.ua/publishing/director/1670/?list=2110.
2. Розробка моделей організації управління освітою на місцевому рівні. Національний та зарубіжний досвід : [навч. посіб.] / Л. Гриневич, П. Хобзей, О. Процак. – □ К. : Асоціація міст України та громад, 2007. □– 175 с.
3. Сталий розвиток суспільства: роль освіти : [путівник] / [В. Підліснюк, І. Рудик, В. Кириленко та ін.] ; за ред. В. Підліснюк. – К. : Вид-во СПД «Ковальчук», 2005. – 88 с.
4. Туровський Б. Управління якістю в місцевих органах влади: досвід та перспективи [Електронний ресурс] : [матеріали міжнар. конф. (18-19 жовт. 2007 р., м. Київ)] / Б. Туровський. – □ К. : Проект «Голос громадськості», 2007.

Плецан Х.В.

МОТИВ ДОСЯГНЕННЯ УСПІШНОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МЕНЕДЖЕРА У СФЕРІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

У системі управлінської діяльності, в руслі демократичних тенденцій ключовим сучасним підходом до управління людськими ресурсами є мотивація досягнення успішності, формуючи тим самим позитивний ґрунт для залучення висококваліфікованих кадрів державної служби та місцевого самоврядування, схильних до новацій.

Мотивація досягнення є рушієм творчості, ініціативності ставлення особистості до справи, що апріорі впливають як на характер, так і на якість виконання праці. Чимало науковців у своїх працях обґрунтовують її користь в усіх сферах діяльності, зокрема в системі державної служби та місцевого самоврядування. Ці аспекти досліджували зарубіжні й українські вчені: А. Маслоу, М. Мескон, Дж. Аткинсон, Д. Мак-Клелланд, Г. Мюррей, А. Єгоршин, Н.В. Афанасьєв, І. А. Батурін, Е. Ільїна, А. Колот, С. Занюк, Н. Ліфарєва, Е. Ніколаус, Н. Нижник, С. Дубенко, В. Олуйко, М. Кравченко, І. Лопушинський, В. Малиновський, Т. Пахомова, Н. Протасова та ін.

Так, Генрі Мюррей розглядає мотивацію досягнення через успішність професійної діяльності. Він зазначає, що мотивація досягнення – це робити щось складне з фізичними об'єктами, людьми чи ідеями, маніпулювати ними або організувати їх, робити це настільки швидко і незалежно, наскільки можливо, долати перешкоди та досягати високого рівня, перевершувати самого себе, змагатися з іншими та перевершувати їх, підвищуючи свою самоповагу завдяки успішному застосуванню власних здібностей [6].

Погоджуємося з баченням С. Занюка [2, с. 7], який визначає мотивацію досягнення як один із головних чинників на шляху до успішності професійної діяльності менеджера у сфері державної служби та місцевого самоврядування. Умотивовані до успішності особистості виявляють значну наполегливість у досягненні

поставлених цілей шляхом розвитку інноваційного мотиваційного аспекту державного управління, формування нової системи цінностей і винагород.

Варто зауважити, що згідно з науковими твердженнями мотив досягнення складається з двох протилежно взаємозумовлених мотиваційних тенденцій – прагнення до успішності (успіху) та уникнення невдачі, де особистість з вираженою високою мотивацією наділяють такими особистісними характеристиками, як: бажання працювати в умовах максимального пробудження мотиву досягнення; вміння взяти на себе відповідальність за виконання діяльності; яскрава потреба в оцінці; прагнення високого результату; здатність працювати завжди і всюди; прагнення до пошуку нових, більш ефективних способів розв'язання завдань, ухвалення рішень, схильність до новацій.

Успішність професійної діяльності менеджера у сфері державної служби та місцевого самоврядування визначається структурою мислення, якою володіє особистість з високим рівнем мотивації досягнення, тобто категорій мотивації досягнення. До них відносять: потребу в досягненні й успішності (наявна тоді, коли особистість ставить перед собою позитивно сформульовану мету професійної діяльності), очікування (умова мотивації досягнення успішності, віру особистості в те, що обраний тип поведінки призведе до задоволення бажаного), схвалення (визнання, винагорода за позитивне досягнення), позитивний емоційний стан, потребу в уникненні неспіху [5, с. 289].

Таким чином, сьогодні успішність професійної діяльності менеджера місцевого самоврядування як інструментарій, спрямований на діагностику ціннісних орієнтацій і мотивації досягнень, залежить від суб'єктивних та об'єктивних діалектично взаємозумовлених чинників – здібностей у цій діяльності, бажання досягти мети, цілеспрямованої праці для досягнення бажаного високого результату, а також зовнішніх і внутрішніх чинників, що впливають на менеджера безпосередньо в процесі професійної діяльності. Конкретизувавши все наведене вище, можна стверджувати, що мотивація досягнення – це стійка професійна спрямованість, соціальна сміливість, прагнення високих результатів у професійній діяльності, що є водночас і умовою, і чинником досягнення успішності професійної діяльності менеджера у сфері місцевого самоврядування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про службу в органах місцевого самоврядування» // ВВР України. – 2001. – № 33. – С. 175.
2. Занюк С. Психологія мотивації / С. Занюк. – К. : Ельга-Н; Ника-Центр, 2002. – 352 с.
3. Маслоу А. Мотивация и личность. 3-е изд. / пер. с англ. – СПб. : Питер, 2008. – 352 с.
4. Мельтюхова Н. М. Державне управління як єдність діяльності та відносин : монографія / Н. М. Мельтюхова ; Нац. акад. держ. упр. при Президенті України, Харків. регіон. ін-т держ. упр. – Х. : ХарПІ НАДУ «Магістр», 2010. – 204 с.
5. Уколов В. Инновационный менеджмент в государственной сфере и бизнесе : [учебник для вузов] / В. Уколов, В. Галайда, С. Мазин. – М. : ЗАО «Издательство «Экономика», 2009. – 400 с.
6. Энкельман Николаус. Власть мотивации : Харизма. Личность. Успех / Н. Врублевская : (пер. с нем.). – 4-е изд. – М. : Интер-эксперт, 2005. – 272 с.

Кіцак Т.М.

МОДЕЛЬ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ПІДГОТОВКИ

ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ

Процес формування та реалізації державної політики є багатограним і складним. Існують різні підходи до дослідження процесів формування та реалізації державної політики залежно від її контексту та цілей.

Загальноприйнятою моделлю, яку наводять як українські, так і зарубіжні науковці, є циклічна модель державної політики. Згідно з нею процес розроблення політики зазвичай ініціюється політичним рішенням. Після цього відбувається формування політики, яке визначає варіанти для більш конкретних рішень з метою впровадження в дію (ухвалення) інструменту політики. Після надання йому законної сили інструмент впроваджується і згодом оцінюється. Ці кроки не завжди є цілеспрямованими, систематичними та належної якості, однак з різним рівнем усвідомлення вони здійснюються завжди. Зазначимо, що основною перевагою циклічної моделі політики є її здатність бути орієнтиром, а її основний недолік – брак гнучкості.

Спроектуювши основи циклічної моделі політики у площину підготовки державних службовців в Україні, ми сформувавши модель державної політики у сфері підготовки державних службовців (див. рис. 1).

Як видно з рис. 1, державна політика у сфері підготовки державних службовців формується, реалізовується й оцінюється крізь призму взаємодії трьох основних елементів системи підготовки державних службовців: органу влади, державного службовця та навчального закладу, який здійснює їх підготовку з державним замовником – Національним агентством України з питань державної служби. При цьому згадані елементи системи підготовки державних службовців взаємодіють як безпосередньо між собою, так і через зв'язок із державним замовником.

Згідно із запропонованою моделлю сучасна державна політика у сфері підготовки державних службовців передбачає виконання чотирьох етапів, кожен з яких можна розділити на стадії:

- 1) аналіз потреб у підготовці державних службовців;
- 2) формування державної політики у сфері підготовки державних службовців;
- 3) реалізація державної політики у сфері підготовки державних службовців;
- 4) оцінка ефективності державної політики у сфері підготовки державних службовців.

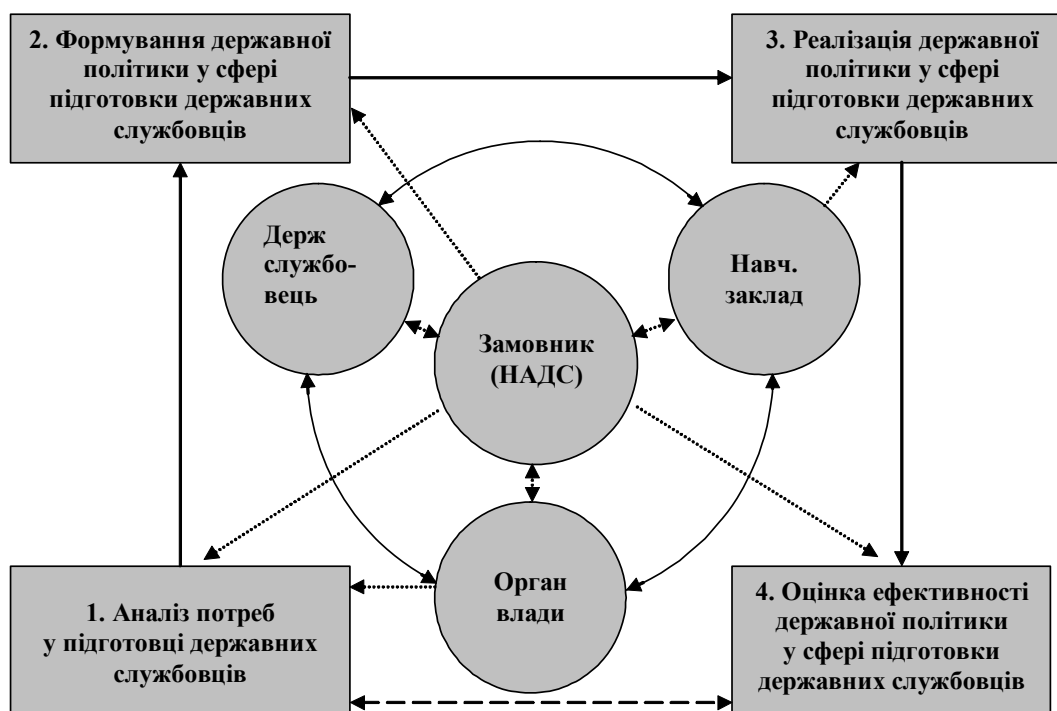

Рис. 1. Модель державної політики у сфері підготовки державних службовців

Підсумовуючи зазначимо, що з метою підвищення ефективності кожного етапу формування та реалізації державної політики у сфері підготовки державних службовців замовник, який, як видно із рисунка, перебуває у своєрідному епіцентрі, повинен здійснювати постійний моніторинг процесів, які відбуваються під час надання освітніх послуг у галузі знань «Державне управління».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кіцак Т. М. Сучасна державна політика у сфері підготовки державних службовців в Україні [Електронний ресурс] / Кіцак Тарас Миколайович // Теоретичні та прикладні питання державотворення : [електронне наукове фахове видання Одеського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України]. – 2010. – Вип. 7. – Режим доступу до журналу : http://www.nbu.gov.ua/e-journals/tppd/2010-7/zmist/R_2/07Kizak.pdf
2. Кицак Т.Н. Оценивание эффективности государственной политики в сфере подготовки государственных служащих / Т.Н. Кицак // Вызовы и стратегические ориентиры развития человеческого потенциала государственного управления : [тезисы докл. междунар. наук.-пр. конф. (14-16 июня 2011 г., м. Новгород-Северский)]. – Чернигов: ЧГТУ, 2011. – С. 86-89.
3. Менеджмент державної політики: ключові гравці / [Міхал Бен-Гера, Саймон Джеймс, Томас Броенг Йоргенсен, Яцек Чапутович та ін.] ; [пер. з англ. І. Чуприни, Т. Перепелиці]. – К. : Центр адаптації держ. служби до стандартів ЄС, 2009. – 144 с.

Домбровська С.М.
**СУЧАСНІ МЕХАНІЗМИ РЕФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
В ГАЛУЗІ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Вища освіта входить у всі сфери життя людини, а найтіснішим є її зв'язок із ринком праці держави. При цьому стимулювання розвитку системи вищої освіти здійснити простими адміністративними методами або шляхом саморегулювання самої освітньої системи мало ймовірно. Необхідною є якісна перебудова системи державного регулювання в освітній сфері, яка передбачає застосування сучасного інструментарію, методів і концепцій державної стратегії.

Управління освітою передбачає оптимізацію державних управлінських структур, децентралізацію управління; перерозподіл функцій і повноважень між центральними місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та навчальними закладами; перехід до програмно-цільового управління; поєднання державного і громадського контролю; запровадження нової етики управлінської діяльності, що базується на принципах взаємоповаги, позитивної мотивації; прозорість розроблення, експертизи, апробації та затвердження нормативно-правових документів; створення систем моніторингу ефективності управлінських рішень, їх впливу на якість освітніх послуг на всіх рівнях; організацію експериментальної перевірки та експертизи освітніх інновацій; впровадження новітніх інформаційно-управлінських і комп'ютерних технологій; демократизацію процедури призначення керівників навчальних закладів, їх атестації; вдосконалення механізму ліцензування, атестації та акредитації навчальних закладів; підвищення компетентності управлінців усіх рівнів; більш широке залучення до управлінської діяльності талановитої молоді.

Державне регулювання системи вищої освіти ми визначаємо як систему економічних, соціальних, правових, політичних та організаційних форм і методів впливу держави на суб'єктів освітніх процесів, яка створює умови для реалізації ними тих цілей та завдань, які одночасно відповідали б як стратегічним інтересам держави, так і безпосереднім інтересам самих цих суб'єктів. При цьому державний вплив повинен формувати, з одного боку, попит на освіту, з іншого – пропозицію освітніх послуг. Поєднання інтересів держави з інтересами всіх інших суб'єктів в освіті можливе на основі агрегації продуктів вищої освіти: держава отримує розвиток людського потенціалу, а індивіди, колективи, фірми – розвиток особи, людський та інтелектуальний капітал.

Удосконалений механізм державного регулювання системи вищої освіти дасть змогу вдосконалити діяльність органів державного управління у сфері освіти; спрямувати навчально-виховний процес у системі вищої освіти на всебічний розвиток особистості, задоволення її потреб, виховання свідомого громадянина, забезпечення запитів суспільства та ринку праці в конкурентоздатних, компетентних і відповідальних фахівцях; визначити відповідальність виробників освітніх послуг за надану їх якість [2]. Наявна модель державного управління вищою освітою не повністю відповідає сучасним вимогам демократичності: розширення впливу громадської думки на ухвалення адекватних управлінських рішень, динамічне реагування на потреби суспільства, перерозподіл функцій управління між центральними і місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування. Недостатньо ефективно здійснюється моніторинг якості вищої освіти, а також оцінювання діяльності вищих

навчальних закладів та оприлюднення його результатів. Ці проблеми посилюють потребу державного втручання в розвиток вищої освіти.

Зміни у функціонуванні органів управління потребують впровадження в їх діяльність процедур прогнозування, аналізу та коригування разом із використанням традиційних організаційно-контролюючих функцій. Це потребує вдосконалення технології управлінської діяльності органу влади та відносин в освітній галузі. Технологія управління розглядається як ефективне поєднання можливостей наявних умов для провадження освітньої діяльності (матеріальна база, технічні засоби навчання, методичне та навчальне забезпечення) й організаційних форм роботи (планування, аналіз, ухвалення рішень, організація виконання) . При цьому важливим є те, що у громадянському суспільстві держава, її органи управління та суспільні інститути (громадські організації, партії, релігійні громади) виконують регулюючу й мобілізуючу функції, що виявляється в активізації суб'єктів управління та зміні їх цільових і ціннісних настанов у процесі проектування змін в освіті, забезпечує зв'язок і взаємозумовленість управлінських рішень [1].

Таким чином, роль і місце вищої освіти зростає в економіці кожної країни, оскільки вища освіта є високоефективним інвестиційним ресурсом і важливим чинником забезпечення конкурентоздатності країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрущенко В. П. Теоретико-методологічні засади модернізації вищої освіти в Україні на рубежі століть (за матеріалами доповіді, виголошеної на засіданні загальних зборів АПН України 23 листопада 2000 р.) / Андрущенко В. П. // Вища освіта України. – 2001. – №2. – С. 5-13.
2. Крисюк С. Державно-громадське управління освітою / Крисюк С. // Суспільні реформи та становлення громадянського суспільства в Україні : [матеріали наук.-практ. конф.] / за ред. В. І. Лугового, В. М. Князева. – К.: Вид-во УАДУ, 2001. – Т. 3. – С. 350-353.

ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ВЛАДИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

Хожило І.І.

РЕГІОНАЛЬНІ ІНІЦІАТИВИ У СФЕРІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ: СУЧАСНИЙ КОНТЕКСТ

Розвиненість соціальної сфери є значним критерієм оцінки досягнень демократичних інститутів у цілому як на регіональному, так і на загальнодержавному рівні [1].

Як свідчать дані Міністерства статистики України, Дніпропетровська область за рівнем розвитку та змістовності соціальної інфраструктури посідає одне з перших місць серед регіонів України. Бюджет Дніпропетровської області має соціальну спрямованість. У загальному обсязі зведеного бюджету області на утримання установ соціально-культурної сфери та соціального захисту населення припадає близько 80% видатків, що дозволяє утримувати 2065 установ освіти, 1202 установ культури, 996 установ охорони здоров'я, 113 установ фізкультури і спорту. Обсяг видатків на утримання установ соціально-культурної сфери за період 2006-2007 рр. зріс у 3 рази [2].

Сьогодні у Дніпропетровській області під захистом держави перебувають 1011,7 тис. пенсіонерів, з яких 86,4 тис. визнані інвалідами. У 51 територіальному центрі здійснюється соціальне обслуговування понад 50 тисяч самотніх непрацездатних громадян. В області близько 300 тисяч сімей отримують субсидії на оплату житлово-комунальних послуг, за рахунок місцевого бюджету виплачуються різні види адресної соціальної допомоги малозабезпеченим родинам з дітьми, інвалідами тощо.

Також на сьогодні в Дніпропетровському регіоні досить гостро постає проблема подолання бідності. Для її подолання обласною радою було вжито спеціальних заходів. Програму забезпечення реалізації стратегії подолання бідності в Дніпропетровській області було затверджено рішенням обласної ради. Мета програми – підвищення рівня життя населення, зменшення масштабів бідності, а також надання заходів для подолання бідності випереджального характеру. Стратегія базується на основних параметрах програми соціально-економічного розвитку області, регіональної програми зайнятості, розвитку малого підприємництва та інших регіональних програм.

Щороку за сприяння обласної служби зайнятості в області працевлаштовуються кілька десятків тисяч осіб. У громадських роботах беруть участь близько 20 тис. осіб щороку. На підприємствах і в організаціях області незалежно від форм власності щороку бронюється понад 5 тисяч робочих місць. У Дніпропетровському регіоні діє також обласна програма зайнятості населення, затверджена рішенням обласної ради.

У сфері соціального захисту населення Дніпропетровською обласною радою з 2008 року було запроваджено цікаву регіональну ініціативу [3]. Ідеться про обласний конкурс проектів і програм розвитку місцевого самоврядування. Метою конкурсу є відбір проектів і програм, спрямованих на розв'язання актуальних проблем місцевого самоврядування, поширення позитивного досвіду, набутого в процесі їх реалізації, фінансування яких передбачається за рахунок коштів обласного бюджету, відповідних місцевих бюджетів, а також інших джерел, не заборонених чинним законодавством. За результатами порівняльного аналізу, проведеного з 2008 р. до 2010 р., було виявлено певні тенденції

розвитку територіальних громад. Так, зокрема, у Дніпропетровській області спостерігається стала тенденція до нарощування соціальної компоненти у розвитку ініціатив органів місцевого самоврядування, яка загалом за останні три роки практично зросла наполовину від першого заявленого обсягу із 6 до 10 заявок. Тобто 2010 року майже кожний другий проект-переможець мав соціально-орієнтовану тематику. Лідерами соціальної тематики серед проектів є зорієнтовані на такі сфери, як охорона здоров'я, освіта, соціальне партнерство органів місцевого самоврядування та громадськості, виховання, розвиток і підтримка дітей та молоді.

Останнім часом дедалі активніше на рівні Дніпропетровського регіону набуває розвитку міжнародне співробітництво: реалізуються проект «Незахищені діти» (Швеція, SIDA-Україна), програма «Громадські зв'язки» (США-Україна), низка проектів агентства США з міжнародного розвитку (USAID), працює міжнародний благодійний фонд «Відкритий світ». З метою підвищення ефективності надання соціальної допомоги населенню в межах розроблених міжнародних, державних і регіональних програм в області створюється Єдиний державний електронний реєстр пільгових категорій населення.

Усе це свідчить про те, що питання пошуку інноваційних форм управління у сфері соціального захисту населення в контексті реалізації завдань державної Програми економічних реформ в Україні є надзвичайно актуальною проблемою для органів місцевого самоврядування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бобровська О. Ю. Методичні засади корпоративного управління соціальною сферою : [навч. посіб.] / О. Ю. Бобровська. – Д. : ДДТУ, 2010.– 262 с.
2. Офіційний сайт Державного комітету статистики України : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua
3. Обласний конкурс проектів і програм розвитку місцевого самоврядування : [Ел. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.oblrada.dp.ua/konkurs>.

Гаєвська Л.А.

ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ УПРАВЛІНЦІВ ДО ЗДІЙСНЕННЯ ДЕМОКРАТИЧНОГО УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

У нашій державі, яка все ще перебуває в стані розбудови демократії, ще не сформувалося громадянське суспільство, не створено громадські інституції, що були б здатні забезпечити його функціонування. Водночас деякі громадські структури виявляють готовність підтримати суспільний інтерес до діяльності системи освіти, до того, як здійснюється управління нею. Однак вони не готові брати на себе частину відповідальності за стабілізацію та розвиток освіти [2, с. 45].

Окреме питання в справі управління – низький професійний рівень деяких керівників освіти. Їм важко досягнути принципи демократизації управління – з одного боку, через власну невідповідність, з другого – через відсутність науково обґрунтованих рекомендацій, а також інформації з питань державно-громадського управління освітою, співробітництва з громадськістю.

Крім того часом управлінці мають недостатньо високий рівень теоретичної підготовки, не володіють позитивним практичним досвідом. Як результат – низький рівень професійного керівництва системою освіти на місцях, що негативно позначається на

діяльності навчальних закладів. З другого боку, вони не в змозі забезпечити досягнення очікуваного результату від виконання установок і рекомендацій вищих органів управління [1].

У цьому контексті видається вкрай актуальним питання підготовки управлінців до здійснення демократичного управління освітою на всіх рівнях – наприклад, якими професійними вміннями та особистісними якостями повинен володіти управлінець для здійснення демократичного управління освітою. На нашу думку, такими якостями є:

- уболівання за доручену ділянку роботи;
- дотримання у роботі справедливості, чесності;
- виявлення турботи про підлеглих та умови їхньої роботи;
- компетентне використання управлінських повноважень;
- застосування власних повноважень в ухваленні рішень, відповідальність за їх виконання;
- вміння делегувати повноваження;
- активна взаємодія з громадськістю у здійсненні управлінської діяльності;
- підтримка та вдосконалення рівня своїх знань, поглиблення та розширення власного досвіду та досвіду інших суб'єктів управління;
- установлення та розвиток взаємовідносин між суб'єктами управління;
- уміле застосування колегіальних форм ухвалення рішень тощо.

Сучасному суспільству потрібні державні службовці з актуальними знаннями, гнучкістю і критичністю мислення, творчою ініціативою, високим адаптаційним потенціалом та рівнем компетенції. Важливим завданням освіти державних службовців є піднесення їх спроможності осмислювати, досліджувати, аналізувати, узагальнювати проблемні питання, бачити перспективу, проектувати новаторські рішення в умовах швидких змін. Не менш важливими є такі їх якості, як висока моральність, особистісна відповідальність, внутрішня свобода, налаштованість на максимальну самореалізацію, здатність досягати високої мети раціональним шляхом і коректними засобами [3]. Саме тому важливо знайти найбільш ефективні шляхи модернізації та підвищення якості сучасної освіти державних службовців. Для якісного вирішення цього завдання необхідно вдосконалювати форми і технології навчання.

З огляду на це особливої актуальності набувають питання розумного (оптимального) поєднання теоретичної та практичної підготовки.

Під час вирішення цих проблем слід зважати на те, що сучасний фахівець у галузі управління освітою не обмежується виконанням якоїсь однієї функції. Йому повсякчас доводиться вирішувати проблеми як загального, так і специфічного – юридичного, фінансово-економічного, політичного, соціально-гуманітарного, інформаційного, комунікативного плану тощо. Тому його підготовка повинна мати не вузькоспеціальний, а інтегрований характер, тобто поєднувати широкий спектр видів управлінської діяльності [3].

Виходячи з цього слід визначити, якими компетентностями має володіти керівник, зокрема освіти, вибудувати модель професійних умінь фахівця та визначити критерії для оцінювання підготовленості керівника до демократичного управління в галузі освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Акинфиева Н. В. Государственно-общественное управление образовательными системами / Н. В. Акинфиева, А. П. Владимировна. – Саратов : Приволжское книжное издательство, 2001. – 54 с.

2. Гусаров В. И. Государственно-общественное образование : [монография] / В. И. Гусаров. – Самара : НТЦ, 2006. – 419 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : // http://window.edu.ru/window_catalog/pdf2txt?p_id=14083&p_page=1
3. Луговий В. І. Десять років становлення (досвід досліджень, розробок і впроваджень у сфері державного управління) / В. І. Луговий. – К. : Вид-во НАДУ, 2005. – 356 с.

Опрятний С.М.

РЕГІОН ЯК ОБ'ЄКТ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Неоднорідність території за різними ознаками або значна площа території з погляду практичної діяльності зумовлюють необхідність поділу території на частини – регіони.

В економічній і географічній літературі регіонами називають найрізноманітніші території, об'єднані певними загальними рисами [1].

У сучасних західних теоріях регіон досліджується як багатофункціональна і багатоаспектна система. Багато вчених-регіоналістів знаходили різні відтінки цього визначення, але загальним виявилось те, де за основу приймалися такі ознаки, як територія, спеціалізація й наявність економічних зв'язків. (Є. Алаєв, М. Некрасов, О. Румянцев, А. Пробст, А. Алампієв, В. Павленко, В. Поповкін, М. Чумаченко, О. Гранберг й ін.). Регіон становить цілісність природного середовища, матеріального, створеного людиною, середовища, а також соціуму (В. Геєць, І. Лукінов, М. Долішній, Б. Данилишин, С. Романюк, Д. Стеченко, Л. Чернюк, А. Шапар та ін.). Тобто йдеться про специфічні триєдності. Це обумовлюється тим, що матеріальний світ, перебуваючи у стані неперервного руху, є системно організованим. З цього погляду в регіоні взаємодія існує не лише всередині сукупності природних або соціальних чи економічних елементів. Будь-яке виробництво починається з видобутку сировини, виробництва електроенергії. Однак будь-який виробничий процес не може здійснюватися без участі людини (суспільства), яка створює для себе матеріальне середовище. Від природних та економічних умов залежить життя людини, самопочуття суспільства. Тому водночас суспільство підкоряє своїм потребам економіку, управляє в цій сфері структурно-динамічними процесами. Зрештою на природне середовище, яке певною мірою зумовлює життя суспільства, впливає господарська діяльність суспільства, і воно реагує на це. Так ми бачимо триєдину сутність поняття регіону.

Регіональна цілісність, звичайно, не можлива без її першооснови – територіальної цілісності. Необхідно зауважити, що регіональна цілісність – це не лише цілісність функціонально-компонентна, структурно-галузева, але й просторова, що передбачає певне розміщення компонентів природного, соціального й економічного середовищ у просторі. Цілісність регіону віддзеркалює сутність виконуваних ним функцій: по-перше, забезпечення умов для життєдіяльності людей; по-друге, внесення максимального вкладу в національне економічне зростання.

Очевидно, що в різних науках і сферах практичної діяльності використовуються свої принципи виділення регіонів. Не випадково класифікація регіонів за різними ознаками є умовною і пов'язана з існуванням територіальної диференціації. На практиці це підтверджується тим, що в умовах глобалізації традиційне дослідження регіонів лише з позиції розміщення продуктивних сил втратило свою актуальність. У регіонів з'являється можливість самостійного виходу на міжнародний рівень, світові ринки, поступово

збільшується ступінь їх відкритості. Тому в сучасних умовах регіон постає як підсистема інформаційного суспільства чи як безпосередній учасник інтернаціоналізації та глобалізації економіки.

Ураховуючи викладене, під регіоном доцільно розуміти територію, що має спільні природні, соціально-економічні, національно-культурні й інші умови, які забезпечують її цілісність та організаційну відокремленість. Регіон є елементом державної структури влади і має право місцевого самоврядування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Поповкін В. А. Регіонально-цілісний підхід в економіці : [монографія]. – К.: Наук. думка, 2003. – С. 54-56.

Дурман М.О.

СПІЛЬНЕ ФІНАНСУВАННЯ ПРОЄКТІВ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ЯК ЗАСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Під час формування стратегії економічного розвитку регіону значної уваги надають відповідності цього документа чинним законодавчій та нормативній базам; тим завданням, які ставлять перед регіоном центральні органи влади; тим цілям, які ставлять перед собою органи місцевого самоврядування та відповідні громади, а вже потім – відповідності цих цілей і завдань наявним ресурсам (матеріальним, фінансовим, трудовим тощо). Саме взаємоузгодженість цих завдань, цілей та наявних ресурсів надає можливість розробити узгоджену модель стратегічного регіонального розвитку на певний період.

Кожен регіон має власні місцеві особливості, які можуть піднімати або, навпаки, знижувати його економічний розвиток [1, с. 16-17]. Це включає безліч елементів, починаючи від позитивного інвестиційного клімату в регіоні і закінчуючи готовністю населення підтримувати його економічний розвиток.

Пошук фінансування для реалізації стратегії – це один із найважчих етапів. Дуже складно знайти кошти на реалізацію концептуально визначених завдань. У результаті, коли необхідно визначитися з пріоритетами фінансування, на перший план виходять соціальні програми зі швидкими та прогнозованими ефектами від їх реалізації, а не стратегія розвитку, результати якої мають не такий швидкий ефект.

Однак і на реалізацію стратегічних цілей потрібно знаходити фінансові ресурси. Це той випадок, коли вдале використання коштів може подвоїти, а то й потроїти прибутки в майбутньому. Тим більше що джерелами фінансування може стати не лише держава – можна залучати і внутрішні, і зовнішні ресурси. Український досвід показує, що значну частину фінансування на написання та імплементацію стратегії регіон чи місто отримують за рахунок участі у різноманітних програмах і проєктах, підтриманих міжнародними структурами.

Саме у цьому контексті в Україні працює проєкт «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду» (СВА). Цей проєкт є спільною ініціативою Європейської Комісії та ПРООН в Україні. СВА здійснює розвиток потенціалу та підтримує здатність жителів допомагати самим собі.

Перша фаза проєкту МРГ розпочалась у грудні 2007 року [2]. За три з половиною роки діяльності Проєкт допоміг понад 1000 сільських громад поліпшити умови проживання спільними зусиллями та у партнерстві з місцевою владою. Таким чином, було здійснено 1303

мікропроекти з енергозбереження в школах і дитячих садочках, ремонту та закупівлі обладнання для сільських медичних установ, а також водопостачання.

Перша фаза проекту тривала до 6 червня 2011 року і мала бюджет у 13,3 млн. євро. За цей період проект установив партнерство з 25 регіонами, 209 районами та понад 1100 місцевими радами (з населенням до 10000 осіб). На реалізацію ініціатив громад проект МРГ виділив близько 91 млн. грн., ще близько 88 млн. грн. було виділено з місцевих бюджетів як співфінансування, близько 14 млн. грн. зібрали самі громади, а 3 млн. грн. інвестував приватний сектор.

У Херсонській області проект працює у партнерстві з обласною, районною, міською та сільською владою (8 районів, 56 селищних і сільських громад) [3]. Було реалізовано 54 мікропроекти на загальну суму 7,12 млн. грн. З цієї суми ПР ООН надала 3,47 млн. грн., а співфінансування громад і бюджетів різних рівнів склало 3,65 млн. грн.

Друга фаза проекту «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду – 2» почалася у 2011 році і триватиме 4 роки. Її бюджет – 17,1 млн. євро.

Херсонська область, маючи успіхи в пілотному запровадженні першого етапу проекту, братиме участь і в другому етапі, на якому планується дещо змінити напрямки фінансування та принципи залучення громад. За результатами відбору реалізовувати мікропроекти громад протягом наступних трьох років будуть мешканці населених пунктів 8 районів області (Бериславський, Великоолександрівський, Верхньорогачицький, Нововоронцовський, Нижньосірогозький, Горностаївський, Новотроїцький, Голопристанський), з яких чотири райони працювали з 2008 року, а інші чотири – нові в цьому процесі.

Таким чином, місцеві громади Херсонської області зможуть реалізувати свої проекти регіонального розвитку, залучаючи до цього не лише бюджетні кошти, але й міжнародні гранти, що в цілому буде спрямовано на підтримку сталого соціально-економічного розвитку на місцевому рівні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Місцевий економічний розвиток: моделі для успіху / [М. Дацишин та ін.], – К. : НАЦ «Інститут реформ», 2003. – С. 41.
2. Про Проект «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду» // Місцевий розвиток, орієнтований на громаду – 2 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cba.org.ua/ua/about/about-cba>
3. Про реалізацію проекту Європейського Союзу та Програми Розвитку ООН в Україні «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду» у Херсонській області //Херсонська обласна державна адміністрація : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.oda.kherson.ua/uk/frontend/page/1834/proekt>

Шерман М.І.

ВПЛИВ ПРИНЦИПІВ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ НА ЗМІСТОВУ СКЛАДОВУ КОМП'ЮТЕРНО-ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ

Характерною рисою інформаційного суспільства є перетворення інформації на стратегічний ресурс, що зумовлює доцільність, необхідність і своєчасність у процесі професійної підготовки державних службовців формування особистісного утворення, що забезпечить виконання ними професійної інформаційної діяльності відповідно до наданих ним владних повноважень [3; 4; 5].

Дослідження проблем формування управлінських якостей менеджера на сучасному етапі розвитку держави неможливе без дослідження принципів інформаційної діяльності

державного службовця та їх реалізації у змісті професійної підготовки з інформаційно-технологічних дисциплін. Разом з тим ці принципи безпосередньо впливають на кваліфікаційні характеристики державного службовця щодо здійснення ним професійної інформаційної діяльності [1; 2].

Дослідження з питань принципів інформаційної діяльності органів державного управління України не знайшли широкого представництва у монографічних наукових дослідженнях. Окремі проблемні питання висвітлювалися у працях В. Троня, О. Бандурки, С. Дубенко, І. Ібрагімової, Р. Калюжного, О. Литвиненко, Н. Нижник, С. Чукут та ін.

Багаторівневість кваліфікаційних вимог щодо комп'ютерно-інформаційної компетентності державних службовців передбачає наявність базового, розширеного і спеціального рівнів [1; 2]. Наведемо стисло характеристику кожного з виокремлених рівнів. Базовий рівень включає в себе вивчення основ інформатики і комп'ютерної техніки, офісних технологій, комп'ютерних мереж та Інтернету, інформаційної безпеки, інформаційної політики та електронного документообігу. Розширений рівень має на меті володіння інформаційними системами в економіці, правовими інформаційними системами, інформаційними системами управління персоналом, геоінформаційними системами та інформаційними системами ухвалення рішень, основами електронного урядування. Спеціальний рівень повинен забезпечити опанування інформаційно-аналітичними системами, системами управління інформаційними ресурсами, системами інформаційної безпеки, системами міжвідомчої та міжнародної взаємодії, системами електронного урядування.

Отже, на підставі наведеного вище можемо вважати, що комп'ютерно-інформаційна компетентність державних службовців повинна бути результатом їх цілеспрямованої комп'ютерно-інформаційної підготовки, яка в свою чергу є невід'ємною складовою професійної підготовки [6; 7]. Структура комп'ютерно-інформаційної компетентності державних службовців в узагальненому вигляді має змістову, особистісно-мотиваційну, процесуально-операційну складові.

На нашу думку, запропонований підхід дозволить переглянути наявні стереотипи викладання інформаційно-технологічних дисциплін у процесі професійної підготовки менеджерів з державного управління, оновити їх зміст навчання, істотно розширити обсяги навчального часу і в найближчій перспективі створити передумови для здійснення менеджерами з державного управління професійної інформаційної діяльності на рівні сучасних вимог.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дубов Д. В. Роль інформаційної культури в діяльності органів державного управління / Дубов Д. В. // Вісник книжкової палати. – 2003. – №8. – С. 26-28.
2. Дубова С. Інформаційна культура державних службовців як чинник якості впровадження та функціонування автоматизованих інформаційних систем (АІС) / Дубова С. // Вісник Книжкової палати. – 2005. – №4. – С. 35-37.
3. Матвієнко О. В. Основи менеджменту інформаційних систем : Вид. 2-ге, перероб. та доп. : [навчальний посібник] / Матвієнко О. В., Цивін М. Н. – Київ: Центр навчальної літератури, 2005. – 176 с.
4. Основи професійної підготовки державних службовців : [навч. посіб.]. / за заг. ред. Є. І. Бородіна, В. Г. Логвінова, О. Ф. Мельникова, П. І. Шевчука // Б. Г. Савченко, Н. М. Мельтюхова, А. В. Бураковська. Соціальні та психологічні аспекти державного управління. – Х.: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2003. – 152 с.
5. Радзівеський І. На шляху до інформаційного суспільства: державна інформаційна політика в умовах глобалізації / Радзівеський І. // Вісник державної служби України. – 2004. – №2. – С. 32-36.

6. Шерман М. І. Професійна комп'ютерно-інформаційна підготовка майбутніх слідчих у вищих навчальних закладах МВС України : [монографія] / М. І. Шерман – Херсон: Олді-плюс, 2008. – 416 с.
7. Шерман М. І. Система комп'ютерно-інформаційної підготовки майбутніх слідчих як чинник формування специфічного інформаційно-освітнього середовища ВНЗ МВС України / М. І. Шерман // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Проектування освітніх середовищ як методична проблема». – Херсон, Видавництво ХДУ, 2008. – С. 221-223.

Казюк Я.М.

ЕКОНОМІКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Місцеве самоврядування в Україні забезпечене низкою законодавчих документів, які регламентують його діяльність. До них належать: Конституція України, Європейська хартія місцевого самоврядування, Закони України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів», «Про службу в органах місцевого самоврядування» та інші закони, а також Бюджетний, Податковий та Земельний кодекси України.

Однак сучасний стан місцевого самоврядування та наявна його система не повною мірою відповідає потребам суспільства. Функціонування місцевого самоврядування недостатньо спрямовано на реалізацію його головного призначення – створення та підтримку сприятливого життєвого середовища мешканцям, надання їм якісних і доступних публічних послуг на основі сталого розвитку дієздатної громади.

На сьогодні більшість територіальних громад через їх надмірну подрібненість і слабку фінансову базу виявляються не спроможними виконувати повноваження місцевого самоврядування. Управлінська діяльність органів місцевого самоврядування потребує подальшого вдосконалення правової сфери та повноважень, законодавчого вдосконалення фінансово-кредитної діяльності та місцевих податків і зборів.

Статтю 140 Конституції України *місцеве самоврядування* визначено як право територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища та міста – самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України [1].

Це трактування породжує деякі питання. Зокрема відсутність у переліку статті 113 Конституції такого виду адміністративно-територіальної одиниці, як сільська громада спонукала до залишення термінів *сільська, селищна, міська ради* для об'єднаних в єдину територіальну громаду жителів декількох населених пунктів.

Крім того, «принцип самостійності територіальних громад», який гарантується Конституцією України, на практиці майже не реалізуються. Так, Конституція України передбачає організаційну, фінансову, правову самостійність органів місцевого самоврядування відповідно до Європейської Хартії місцевого самоврядування, проте далеко не всі органи місцевого самоврядування є фінансово самостійними.

Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» визначено основні засади діяльності органів місцевого самоврядування [3], проте зовсім не визначено шляхи досягнення та забезпечення реальної самостійності територіальних громад. Також не визначено чітких меж правової, організаційної та матеріально-фінансової самостійності, механізми та інструменти їх здійснення.

Бюджетним кодексом України та Законом «Про місцеве самоврядування в Україні» визначено, що місцеві бюджети є самостійними та не включаються до Державного бюджету України [2]. Однак на сьогодні і після внесення змін до бюджетного та податкового законодавства бюджети місцеві та органів місцевого самоврядування мають не достатній для забезпечення своїх мешканців соціальними послугами та гарантіями фінансовий ресурс. На жаль, у більшості місцевих бюджетів країни близько 80-90 % від загального обсягу видатків займають видатки на захищені статті – це видатки на виплату заробітної плати з нарахуваннями, на проведення розрахунків за енергоносії, придбання продуктів харчування і медикаментів та інші захищені статті витрат.

Чинний механізм формування та виконання місцевих бюджетів не стимулює органи місцевого самоврядування до економічного розвитку своїх територій та ефективного розвитку соціальної інфраструктури населених пунктів. Незначні обсяги власних надходжень місцевих бюджетів не дають можливості забезпечити достатнє фінансування для підтримки та розвитку місцевої інфраструктури. У більшості сільських та селищних бюджетів України, зокрема і Херсонської області, комунальна інфраструктура зношена на 60 %.

Сьогодні близько 70 % об'єктів соціальної інфраструктури передано на баланси міських, сільських і селищних рад. Однак у результаті застосування чинної схеми міжбюджетних трансфертів виникає ситуація, коли органи місцевого самоврядування позбавлені можливості самостійності вирішувати власні проблеми через залежність від дотації або, навпаки, – через вилучення коштів, а також через недосконалість чинної системи трансфертів.

Крім того суттєвою проблемою органів місцевого самоврядування залишається низький рівень професійної кваліфікації відповідних службовців. На державному рівні потребує вдосконалення система професійної підготовки службовців органів місцевого самоврядування. Зазначене також позначається на якості надання послуг населенню відповідної території.

Отже, на сьогодні і після впровадження деяких реформ держави залишається актуальним питання щодо вдосконалення законодавчої бази діяльності органів місцевого самоврядування, пошуку шляхів зміцнення їх власної ресурсної бази, яка породжує економічну неспроможність переважної більшості територіальних громад, органів місцевого самоврядування щодо здійснення власних і делегованих повноважень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України від 28 червня 1996 року (зі змінами та доповненнями) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main>.
2. Бюджетний кодекс України від 08 липня 2010 року // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 50-51 (24.12.2010). – 572 с.
3. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР (зі змінами) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua

Гук Н.А.

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ВЛАДИ ЩОДО СТВОРЕННЯ НОВИХ РОБОЧИХ МІСЦЬ ШЛЯХОМ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА В РЕГІОНІ

Вільний вияв приватної ініціативи, чесна конкуренція в ринкових відносинах, гарантія захисту прав власності поступово стають важливим чинником модифікації соціальних і економічних перетворень у розвитку держави – сталого економічного зростання, створення нових робочих місць і зміцнення економіки регіонів. Передумовою цьому повинно стати вироблення як на національному, так і на регіональному рівнях адекватної ринковим умовам політики, яка б забезпечила сприятливі умови для ведення бізнесу та інвестування, виходячи перш за все з потреб місцевих ринків, обсягів і структури локального попиту. Дієві кроки у цьому напрямку дадуть можливість оновити застарілі виробничі потужності і створити нові сучасні виробництва. Ключовим напрямком повинна стати підтримка державними представницькими органами малого і середнього бізнесу, що сприятиме формуванню в українському суспільстві домінанти ініціативних людей, які забезпечуватимуть економічне зростання, соціальну стабільність і насиченість ринку.

Розвиток господарчої діяльності сьогодні спостерігається в галузях, де сконцентровано найбільшу кількість малих підприємств, а саме в оптовій та роздрібній торгівлі, промисловості, операціях з нерухомістю, здаванні у найм і наданні послуг, будівництві тощо. Донедавна на ці види економічної діяльності припадало в малому бізнесі понад 80% суб'єктів діяльності та 75% робочих місць. Тенденції розвитку малого підприємництва та посилення конкуренції серед її суб'єктів пов'язані зі зростанням обсягів ресурсів, які державні та муніципальні органи влади виділяють на підтримку підприємців-початківців. Однак можливість отримання пільгового кредиту для відкриття власного бізнесу на сьогодні є єдиною безпосередньою формою державного заохочення підприємництва та самозайнятості, але на неї можуть розраховувати лише зареєстровані безробітні. Тісно пов'язана з браком початкового капіталу проблема приміщень та обладнання. За відсутності необхідних стартових коштів досить складно її вирішити, оскільки оренда будь-яких офісних і виробничих приміщень, лізинг обладнання залишаються зазвичай суттєвими статтями витрат, що, безумовно, негативно відбивається на конкурентоспроможності майбутнього бізнесу.

Унаслідок ухвалення протягом останнього часу Президентом України, Верховною Радою та Урядом важливих рішень у сфері підтримки підприємництва вдалося сформувані певні правові й організаційні умови для розвитку малого бізнесу як у цілому в країні, так і в окремих її регіонах. Проте багато проблем існують вже не перший рік. Зокрема посилюються колізії застосування спрощеної системи оподаткування та звітності, що була добрим стимулом започаткування власної справи та створення додаткових робочих місць. Після вступу в дію Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» фіскальне навантаження на суб'єктів малого підприємництва, що працюють за спрощеною системою оподаткування, збільшилося в 2-3 рази. Сьогодні до Пенсійного і фондів соціального страхування сплачується 37%-50% від фонду оплати праці, що гальмує розвиток виробництва, створення нових робочих місць, легалізацію фонду оплати праці. Однією з найгостріших проблем розвитку підприємництва є відсутність у підприємців необхідних базових знань у галузі бізнесу і кваліфікованої консультаційної підтримки. Зважаючи на обмеженість ресурсів представників малого і середнього бізнесу, а також тих, хто бажає

започаткувати свою справу, актуальність оптимізації їх зусиль з організації бізнесу через надання необхідних знань постає дуже гостро та потребує бюджетного фінансування [1].

Доволі ускладненим є порядок реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності. В окремих населених пунктах не простежується створення розгалуженої мережі адміністративних установ, що працюють за принципом «єдиного вікна» і надають в найкоротші терміни повний спектр комплексних управлінських послуг, пов'язаних з реєстрацією юридичних і фізичних осіб-підприємців. Потребують належного контролю щодо реалізації державні та регіональні програми соціальної підтримки громадян, які мають намір займатися підприємницькою діяльністю (зокрема шляхом пільгового кредитування). За необхідне вбачається розвиток мережі закладів у всіх регіонах, які б займалися працевлаштуванням і підтримкою підприємницьких ініціатив, зокрема молоді та осіб з обмеженими фізичними можливостями, а також надання інформаційних і консультаційних послуг з питань підприємницької діяльності в межах роботи консультаційних пунктів, створених на базі міських та районних центрів зайнятості.

Отже, як бачимо, розробка основних заходів щодо створення нових робочих місць шляхом розвитку підприємництва повинна проводитись у таких наступних перспективних напрямках, як: упорядкування нормативно-правового регулювання підприємницької діяльності, фінансово-кредитна, інвестиційна, ресурсна та інформаційна підтримка, а також формування інфраструктури підтримки підприємництва та підвищення кваліфікації кадрів для означеної сфери.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Пріоритети створення нових робочих місць [Електронний ресурс] / Соціум. – Режим доступу : <http://www.academia.org.ua/?cat=6>

Струк В.О.

ОПТИМІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЛІТИКИ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ

Зміни, які відбуваються останнім часом у світовій економіці, мають значний вплив на економіку нашої країни. Відповідним чином це відбивається як на сфері виробництва, так і споживання енергетичних ресурсів. В Україні набуває розвитку матеріально-технічна база, проте країна має недостатній рівень первинних енергоресурсів, які необхідно імпортувати. Тому все більшої актуальності набуває потреба швидшого впровадження політики ощадного використання енергетичних ресурсів на всіх рівнях управління, що передбачає узгодженість дій органів державної влади та місцевого самоврядування щодо формування політики енергоефективності в усіх галузях економіки.

Одним з основних аспектів упровадження державної політики енергоефективності є забезпечення ефективного функціонування житлово-комунального господарства на регіональному рівні [1]. Головною проблемою гальмування процесу його реформування є недостатність фінансування проектів впровадження енергоефективних технологій у промисловість, комунальне господарство та недостатнє розуміння основних процесів реформування з боку суспільства.

Для забезпечення реалізації політики енергоефективності на регіональному рівні необхідно передусім реалізувати такі основні заходи у житлово-комунальному господарстві кожної територіальної громади:

- підвищити ефективність використання всіх видів паливно-енергетичних ресурсів шляхом запровадження новітніх енергоефективних технологій, обладнання тощо;
- здійснити модернізацію, а в деяких випадках – реконструкцію діючих центральних теплових пунктів і забезпечити встановлення індивідуальних теплових пунктів для бюджетних комунальних закладів дошкільної та шкільної освіти, інших комунальних закладів обслуговування населення з використанням сучасних енергозберігаючих технологій;
- оновити систему внутрішнього та зовнішнього освітлення;
- впровадити автоматизовані системи контролю та обліку енергоресурсів на всіх об'єктах житлово-комунального господарства;
- здійснити утеплення житлових будинків;
- перевести джерела енергопостачання на інші види палива (природний газ, шахтний метан, біогаз, деревні відходи і т.п.);
- упровадити відновлювальні джерела енергії (мінігес, вітряні установки, сонячні батареї, геотермальні джерела, теплові насоси і т.ін.);
- популяризувати серед населення ідеології ефективного та раціонального використання паливно-енергетичних ресурсів.

Для забезпечення поліпшення енергоефективності на регіональному рівні необхідно забезпечити виконання комплексу заходів одночасно у бюджетній, приватній, житлово-комунальній та інших сферах суспільного розвитку територіальної громади.

Для цього, на нашу думку, слід створити муніципальні цільові фонди для фінансування програм енергоефективності на місцевому рівні, які будуть наповнюватись коштами суб'єктів господарювання регіону, залучати кошти міжнародних організацій тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про схвалення Енергетичної стратегії України на період до 2030 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 березня 2006 року № 145-р. : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/signal/kr06145a.doc>.

Ключевський В.І.

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ КОНТРОЛЮ ВИКОНАВСЬКОЇ ДИСЦИПЛІНИ В МІСЦЕВИХ ОРГАНАХ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ ЧЕРЕЗ МЕХАНІЗМИ ЗДІЙСНЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТООБІГУ

Сучасна побудова Української держави орієнтується на нові принципи діяльності органів виконавчої влади, а відповідно й на нові підходи до завдань, функцій державних органів, їхньої структури. У зв'язку з цим постало питання про підвищення ефективності контролю як функції управління, розширення компетенції державних органів контролю.

Нові умови розвитку держави та її впливу на суспільство потребують адекватних підходів до системи державного контролю та її законодавчого забезпечення. Необхідність існування такої системи пояснюється тим, що з переходом до нових політичних і економічних засад суспільства не стало менше недоліків у сфері державного управління, а управлінські рішення, ухвалені навіть вищими органами влади, не є бездоганними.

Таким чином, організація контролю виконавської дисципліни в органах виконавчої влади має ґрунтуватися на реальності та конкретності фактів. Об'єктивність контролю впливає з точного вивчення фактів і документів, заслуховування пояснень, що

перевіряються зацікавленими особами, проведення необхідних підрахунків, аналізів, вимірів, співставлень, виявлення причин порушень, недоліків чи помилок. І лише узагальнення всіх отриманих таким шляхом даних і приводить до правильних, обґрунтованих висновків, виробляє вміння дійти до суті заради встановлення істини. Усе це дає змогу оперативно знайти правильне рішення для усунення порушень чи попередити небажані наслідки.

За допомогою контролю, який в кібернетиці називають «зворотним зв'язком», суб'єкт управління отримує інформацію про результати діяльності, а також про ті помилки та зміни ситуації, що можуть призвести до невиконання поставлених завдань чи отримання зовсім інших результатів. І чим швидше буде з'ясовано причини та оперативно виправлені наявні недоліки, тим менше «збитків» зазнає система управлінської діяльності.

Отже, перспективний напрямок удосконалення внутрішнього контролю у діяльності органів виконавчої влади полягає у забезпеченні оперативного отримання зворотної інформації про фактичне виконання завдань, визначених документами вищих органів влади, за допомогою упровадження механізмів дієвого електронного документообігу (ЕДО) з використанням електронних цифрових підписів (ЕЦП). Необхідність упровадження таких механізмів особливого значення набуває на місцевому рівні, враховуючи територіальну віддаленість і численність місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

Практика показала, що традиційний паперовий обмін документами між органами державної влади не сприяє оперативності в ухваленні управлінських рішень і до того ж є більш економічно затратним.

Поступовий і системний перехід органів виконавчої влади до безпаперового документообігу, автоматизації процесів обліку та контролю виконання документів повинен здійснюватися на основі уніфікованих і стандартизованих форматів даних, сумісних ресурсів.

Трирічний досвід використання ЕДО з ЕЦП у процесах контрольної діяльності Херсонської облдержадміністрації з її структурними підрозділами та районними державними адміністраціями і міськвиконкомами показує як значну економію бюджетних коштів, так і зміцнення виконавської дисципліни в місцевих органах виконавчої влади завдяки можливості ефективно підтримувати зворотний зв'язок, оперативно втручатися у хід управлінської діяльності та постійно контролювати стан реагування і фактичної реалізації на місцях практично всіх управлінських рішень.

Упровадження ЕДО в роботі органів місцевого самоврядування є наступним кроком удосконалення методів управлінської діяльності та забезпечення практичної реалізації державної політики на місцях.

Діденко О.В.

СПІВПРАЦЯ ВЛАДИ І БІЗНЕСУ ЯК ОСНОВА ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

Питання співпраці бізнесу і влади важливе передусім тому, що історично бізнес-кола в усіх розвинених країнах є основою цивілізованого громадянського суспільства. Вони здатні через свої громадські формування примусити «державну машину» дотримуватися прийнятих нею ж правил і норм. Це особливо актуально у зв'язку з тим, що, на жаль, в Україні має місце високий рівень корумпованості вітчизняної бюрократії на тлі її фактичної безкарності.

І саме бізнесова спільнота в змозі забезпечити дієвий контроль за чиновницьким апаратом будь-якого рівня.

Актуальним напрямком взаємодії держави і бізнесу залишається соціальне партнерство, в якому крім влади і бізнесу бере участь і сторона, яка представляє інтереси працівників. Цей механізм потребує сьогодні вдосконалення у кількох напрямках:

- забезпечення участі у соціальному діалозі не лише обмеженої кількості роботодавців, але й усіх повноважних представників роботодавців та підприємців, тобто профспілок і бізнесових асоціацій. Без такого впорядкування представництва не відбивають інтересів усього бізнесу чи найманих працівників відповідно;
- приведення системи соціального діалогу до практики економічно розвинених країн, де використовується два етапи: діалог у суспільстві та діалог із владою. Спочатку напрацьовується позиція суспільства – спільна позиція сторони бізнесу та сторони найманих працівників. І лише після цього, вже зі спільною позицією суспільство розпочинає діалог із владою.

Основним завданням бізнесових об'єднань – громадських організацій, спілок, асоціацій – є представлення інтересів їх членів у владі. Продовження діалогу влади і бізнесу повинно розвиватися так інтенсивно, як активно будуть лобювати інтереси бізнесу його об'єднання.

Крім того, необхідно вдосконалювати правові аспекти діяльності. За останній час за допомогою бізнесових асоціацій розроблено декілька проектів актів законодавства. Як приклад можна навести такі дії: асоціацією суднобудівників України «Укрсудпром» розроблено проект Закону України «Про саморегульовальні організації» [2]. Проект покликаний створити нормативне підґрунтя для функціонування одного з найважливіших елементів громадянського суспільства – встановлення стандартів і правил господарської діяльності та контролю за їх дотриманням не державою, а власне учасниками окремого сегменту ринку.

Українською національною асоціацією суднових постачальників (УНАСП) було внесено пропозицію щодо доопрацювання постанови Кабінету Міністрів України «Порядок суднового постачання в морських і річкових портах України, відкритих для заходу судів закордонного плавання», яку було включено до нової версії постанови [3].

Представники більшості громадських об'єднань підприємців беруть активну участь у розробці та реалізації регіональних програм підтримки та розвитку малого і середнього підприємництва, що, безумовно, сприяє становленню та розвитку цього важливого сектора економіки.

Незважаючи на незначний вплив об'єднань підприємців на процес ухвалення рішень, можна зафіксувати позитивну тенденцію до збільшення цього впливу. Особливо яскраво вона проявляється в невеликих містах, де домінує бізнес середнього і дрібного типу.

Однією з форм налагодження діалогу між регіональною владою і підприємцями повинні стати форуми «Бізнес і влада – партнери», які відбуваються майже в усіх регіонах з меншим або більшим ступенем відкритості, довіри чи конфронтації. Під час цих зібрань можуть бути підписані меморандуми про співробітництво між органами виконавчої влади, місцевого самоврядування і бізнесовими асоціаціями.

Бізнес повинен стати рівноправним партнером побудови ефективної антикризової регіональної політики. Для цього потрібні суттєві зміни в системі розробки та ухвалення

рішень у сфері економічної політики – насамперед руйнування «монополії» держави та залучення всіх соціальних партнерів до ухвалення рішень, дебіюрократизація регуляторної політики, впровадження механізмів відповідальності держави за наслідки рішень і дій в економічній сфері, наближення складових громадянського суспільства до практичного визначення завдань і засобів економічних перетворень.

У цьому контексті необхідно вирішити такі завдання:

- сформувати дієвий механізм контролю з боку представників бізнесу над розробкою, ухваленням і виконанням рішень органів державної влади усіх рівнів, механізм їхнього залучення органами законодавчої та виконавчої влади до вироблення рішень у межах відповідної їхньої компетенції;
- підтримувати організаційними та інформаційними засобами ведення громадянськими інститутами відкритого економічного діалогу з актуальних соціально-економічних проблем, які потребують нагального розв'язання, та з приводу стратегії суспільного розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кужель О. Діалог влади і бізнесу в Україні / Кужель О. // Аналітичний центр «Академія», 2011 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.academia.org.ua
2. Проект Закону України «Про саморегулювальні організації» (№ 4841-д) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dkrp.gov.ua/control/uk/publish/article>.
3. Постанова КМУ от 01.03.2006 г. № 227 «Порядок судового постачання в морських і річкових портах України, відкритих для заходу судів закордонного плавання».

Сезонова І.К.

ЗАПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ МЕТОДІВ УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТАМИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

Сьогодення потребує запровадження нових стратегій, принципів, моделей і методів реформування наявних і створення нових суб'єктів господарювання регіонального рівня з метою підвищення їх ефективності (а в більшості випадків – усунення збитковості або виведення із кризового стану). Світовий досвід свідчить про те, що єдиним універсальним способом вирішення завдань реформування економічних суб'єктів є проекти і управління ними.

Управління проектами (УП) є на сьогодні сферою теорії управління, що інтенсивно розвивається та результати досліджень якої знаходять широке використання на практиці. Реформування економічних суб'єктів сучасною мовою – це організаційний проект зі специфічними законами і механізмами управління.

Теорія управління проектами трактує проект як визначену в часі цілеспрямовану зміну окремої системи із встановленими вимогами до якості результату, певними рамками витрат і специфічною організацією. Істотною роллю в УП відіграють механізми УП – сукупність законів, правил і процедур, що регламентують взаємодію учасників проекту, зокрема процедури ухвалення рішень керівником проекту.

Реформування муніципального підприємства, реалізація концепції нової системи управління, створення нової організації або проведення міжнародного форуму – це організаційні проекти, які мають здійснюватися спеціальною командою фахівців.

Наприклад, швейцарсько-український проект DESPRO передбачає реформування системи місцевого водопостачання в пілотних регіонах. Проект здійснюється у Вінницькій та

Сумській областях, в Автономній Республіці Крим, а також на національному рівні. У кожній області було відібрано по три райони та у кожному районі – по декілька сіл. Вирішення поставлених завдань здійснювалося на основі співробітництва трьох сторін: проекту DESPRO, місцевої громади та місцевих органів влади.

Окремим і дуже серйозним моментом є проблеми, пов'язана з кваліфікацією управлінських команд муніципальних підприємств та наявності корупційної складової в їх діяльності.

Запровадження проаналізованого досвіду та найкращої практики передбачає розробку місцевими органами управління проектів щодо поліпшення роботи муніципальних підприємств і організацій, які будуть відповідати потребам громади.

Слід відзначити, що кожне муніципальне підприємство чи організація має свої особливості і навіть за наявності типових блоків вирішення проблем розробка, а тим більше реалізація проекту щодо підвищенню ефективності діяльності для кожного конкретного підприємства вимагає глибокого занурення в проблеми підприємства і значних витрат часу команди фахівців. Тому акценти в управлінні підвищенням ефективності діяльності муніципальних підприємств мають бути перенесені з самих підприємств, а вирішуватися ці проблеми повинні командами фахівців з управління проектами під безпосереднім контролем місцевої адміністрації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бурков В. Н. Как управлять проектами / Бурков В. Н., Новиков Д. А. – М.: Синтег, 1997. – 188 с.
2. [Http://despro.org.ua/despro/project/history/](http://despro.org.ua/despro/project/history/).

Артеменко А.Г.

ПРІОРИТЕТНІСТЬ СОЦІАЛЬНО ЕКОНОМІЧНИХ ПЕРЕВАГ І РИЗИКІВ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА ЯК ІНСТРУМЕНТА ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ТА БІЗНЕСУ НА РІВНІ МАЛИХ МІСТ

У липні 2010 року Президентом України було підписано Закон України «Про державно-приватне партнерство» [1]. Факт прийняття цього документа свідчить про те, що приватний сектор в Україні в особі як юридичних, так і фізичних осіб на сучасному етапі набув важливого стратегічного значення. Оскільки виникла об'єктивна потреба законодавчого визначення поля взаємодії держави та приватного бізнесу на засадах партнерства, це означає, що обсяг впливовості та публічної ролі приватного бізнесу в країні не поступається суспільній вагомості державних структур і органів місцевого самоврядування.

В об'єктивному плані ця ситуація є досить позитивною, адже саме на засадах взаємодії та партнерства можлива дієвість механізму розвитку територіальних громад.

Проте державно-приватне партнерство потрібно розглядати як економічний інструмент вирішення поточних проблем розвитку малих міст, зокрема й проблеми модернізації комунального господарства, під час пошуку засобів вирішення якої вже набуто певний досвід у світовій практиці.

Комунальному господарству малих міст передусім потрібні сучасні управлінські технології, інноваційні технічні рішення та елементи реальної конкуренції. І саме в цьому, а не лише в можливості залучення інвестицій з метою збільшення капітальних вкладень у модернізацію та оновлення основних фондів галузі повинні бути зацікавлені органи

місцевого самоврядування малих міст, оскільки кінцевою метою є підвищення якості, надійності та доступності надання комунальних послуг із паралельним скороченням неефективних витрат.

Окремі вигоди та ризики державно-приватного партнерства у сфері комунального господарства мають як органи публічної влади, так і бізнес.

З погляду органів місцевого самоврядування як представників публічної влади потенціальні переваги державно-приватних партнерств (далі – ДПП) мають фінансово-бюджетну, соціально-економічну та політичну складові. Аналогічну різновидність можна визначити й щодо ризиків.

Серед зазначених переваг ДПП найбільш стратегічними та важливими є соціально-економічні вигоди та ризики. Безумовно, у соціальних вигодах передусім зацікавлений державний партнер, під яким, як уже зазначалось, мається на увазі муніципальна влада. Завдяки проектам ДПП органи місцевої влади можуть сконцентрувати свої зусилля на більш ефективному управлінні галуззю, яка реформується під час реалізації цих проектів, контролі за якістю надання послуг населенню територіальної громади. Натомість приватний партнер повністю бере на себе технічний аспект проекту та як професіонал забезпечує належну якість публічних послуг, що є вигідним у свою чергу для державного партнера з політичного погляду.

На користь ДПП у соціально-економічному плані свідчить також можливість збільшення інвестиційної привабливості муніципальної землі та нерухомості, якому передусім сприяє підвищення доступності та якості інфраструктури та послуг, що і має бути одним із головних результатів реалізації проектів ДПП.

Соціально-економічні ризики криються в можливих намаганнях приватного партнера завищити собівартість капіталовкладень за деякими статтями з метою прихованого збільшення потенційного прибутку. Крім того, якщо поряд із цим висуватиметься потреба збільшення тарифів, це може призвести до неможливості деяких категорій населення розраховуватись за певні комунальні послуги.

Однак у будь-якому разі реалізація проектів ДПП забезпечує диверсифікацію та пожвавлення фінансового ринку, адже попит на фінансові активи у вигляді довгострокових засобів позики сприяє активному залученню коштів до реального сектора економіки, що призводить до зростання її загального фінансово-економічного стану.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про державно-приватне партнерство: Закон України від 1 липня 2010 року № 2404-VI // Електронна база законодавства України «Ліга: Закон Enterprise», версія 7.8.1.

Корецька В.В.

СТАН ФІНАНСОВОЇ ОСНОВИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Місцеве самоврядування – право та спроможність органів місцевого самоврядування в межах закону здійснювати регулювання й управління суттєвою часткою суспільних справ, які належать до їхньої компетенції, в інтересах місцевого населення.

Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» зазначає, що місцеві бюджети мають бути достатні для забезпечення виконання органами місцевого самоврядування

наданих їм законом повноважень і забезпечення населення послугами не нижче рівня мінімальних соціальних потреб [2].

Прийнятий Бюджетний кодекс України в редакції 2010 року, що набрав чинності з 1 січня 2011 року, дещо посилив фінансову основу місцевого самоврядування шляхом розширення прибуткової бази місцевих бюджетів через: віднесення деяких доходів державного бюджету до місцевих бюджетів; розширення джерел формування доходів, які враховуються та не враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів; збільшення нормативів зарахувань до бюджетів місцевого самоврядування окремих зборів.

Проте, незважаючи на ці зміни, залежність місцевих бюджетів від трансфертів з державного бюджету все ще є реаліями сучасного стану фінансової основи місцевого самоврядування в Україні. Так, із 320 місцевих бюджетів Херсонської області 311 є дотаційними. Забезпечення потреб місцевого самоврядування фінансовим ресурсом напряду залежить від міжбюджетних трансфертів. Наскільки вони недосконалі – доводити немає потреби: з труднощами, які ними породжені, на місцях стикаються щодня.

Під час розроблення нормативних актів з реформування місцевих бюджетів не звертається увага на такі зрозумілі речі: населення живе не на державному, а на місцевому рівні. І таким чином наявні міжбюджетні відносини не враховують того, що органам місцевого самоврядування доводиться опікуватись питаннями як місцевого, так і державного рівня (від народження людини до її смерті).

Нині ж, незважаючи на оголошені плани реформування місцевого самоврядування, продовжується його економічне придушення. Так, у державному бюджеті на 2012 рік закладено 20% дефіциту ресурсів на делеговані повноваження, що складає 20 млрд. грн. Доведені органам місцевого самоврядування показники не забезпечують навіть потреб у видатках на заробітну плату працівників бюджетних установ, які фінансуються з місцевих бюджетів.

Через брак коштів місцевих рад значна частина населення не одержує соціальних гарантій від держави або змушена задовольнятися обмеженими розмірами фінансування. Громадянам доводиться самостійно забезпечувати себе житлом, здобувати освіту, сплачувати медичні послуги тощо.

На сьогодні стає зрозумілим, що переважна більшість адміністративно-територіальних одиниць не спроможні самостійно забезпечувати навіть мінімальні соціальні потреби своїх жителів. Вирішення цієї проблеми потребує перегляду бюджетної політики держави в напрямку розширення власної доходної бази на місцях замість надання трансфертів, оскільки фінансово самодостатні регіони зможуть обходитися без централізованої підтримки, а отримуватимуть її будуть лише ті, хто дійсно цього потребує. Свого часу бюджетна реформа повинна стати складовою частиною економічної реформи, що назріла в країні. Досягнення суттєвого ефекту від реформування бюджетної системи можливе лише після упорядкування адміністративно-територіального устрою країни, з урахуванням розвитку інфраструктури регіонів та соціально-економічного потенціалу тощо.

Як свідчить досвід європейських країн, територіальні громади, здатні забезпечувати належну якість управління та розвитку, мають об'єднувати 3-5 тисяч мешканців. На території Херсонської області громади з сільськими бюджетами мають: кількістю до 500 осіб – 9 бюджетів, від 500 до 1000 осіб – 84, від 1000 до 1500 – 65, від 1500 до 2000 – 39, від 2000 і більше – лише 39 (12%). Малочислені громади складають 74% (236) від загальної кількості.

Отже, політика Уряду повинна спрямовуватися на продовження змін в економічній системі держави в цілому та регіонів зокрема, що передбачатиме відновлення і зміцнення інституту місцевого самоврядування як найважливішої підвалини демократії, забезпечення його реальної матеріально-фінансової незалежності.

На сьогодні пріоритетними напрямками регіонального аспекту бюджетної політики є створення умов для сталого розвитку територій, вирішення стратегічних регіональних завдань, підвищення їх конкурентоспроможності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Науково-практичний коментар до Бюджетного кодексу України / кол. авторів [заг. редакція, передмова Ф. О. Ярошенка]. – К.: Зовнішня торгівля; УДУФМТ, 2010. – 592 с.
2. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР (зі змінами) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua

Кохан А.І.

ДІЯЛЬНІСТЬ КОМУНІКАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ ОРГАНІВ ВЛАДИ ЯК МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СУСПІЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ ПОЛІТИКО-УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

Із набранням чинності Закону України «Про доступ до публічної інформації», на виконання Постанови Кабінету Міністрів України № 996 «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» та низки інших законів і підзаконних актів, що регламентують суспільно-владні відносини у площині роботи громадських рад, здійснення громадської експертизи та громадського контролю, роботи із зверненнями громадян, подальше утвердження в державному управлінні демократичних стандартів вимагає від органів виконавчої влади та місцевого самоврядування компетентної роботи комунікативних підрозділів, які б мали здатність забезпечити ефективний діалог зі ЗМІ, громадянами та громадськими об'єднаннями [1; 4]. Якщо раніше зв'язки з громадськістю здійснювались прес-службами, виконуючи функцію одностороннього інформування громадян, то з розвитком інституту публічної політики в Україні постала потреба в двобічному інформаційному обміні.

Участь компетентних, організованих та відповідальних представників інститутів громадянського суспільства в процесі формування державної політики легітимізує процес ухвалення політико-управлінських рішень. Встановлення партнерських стосунків органів влади та інститутів громадянського суспільства, залучення громадськості до розроблення та реалізації державної політики, налагодження системності у здійсненні політичних комунікацій – саме ці завдання покладені на комунікативні підрозділи – якісно нові структурні складові органів виконавчої влади та місцевого самоврядування. [2].

Підвищення ефективності їх діяльності забезпечить на регіональному рівні суспільну підтримку впровадження важливих державних реформ і реалізації політико-управлінських рішень органів влади. Президент України наголошує, що «в основу реалізації всіх державних реформ має бути закладено головний державницький підхід – активізацію громадської участі. Завдання влади – створити умови для того, щоб кожен посадовець, державний службовець і кожен громадянин усвідомили свою роль і власні можливості у сприянні розвитку своєї держави, модернізації України».[3]. Проте директивні документи, що

торкаються питань життєзабезпечення широких верств населення, здебільшого розробляються без урахування громадської думки, консультацій з громадськістю.

Вивчення суспільних настроїв передбачає комплексний характер соціологічних досліджень. Окрім опитувань громадян, влада повинна створювати умови для вільного вираження ними своїх оцінок, суджень. Результати вивчення громадської думки мають ураховуватись під час формування порядку денного у процесі розроблення політико-управлінських рішень. Проте більшість робочого часу працівників комунікативних підрозділів витрачається на одностороннє інформування, підготовку інформаційних матеріалів, здійснення внутрішніх комунікацій.

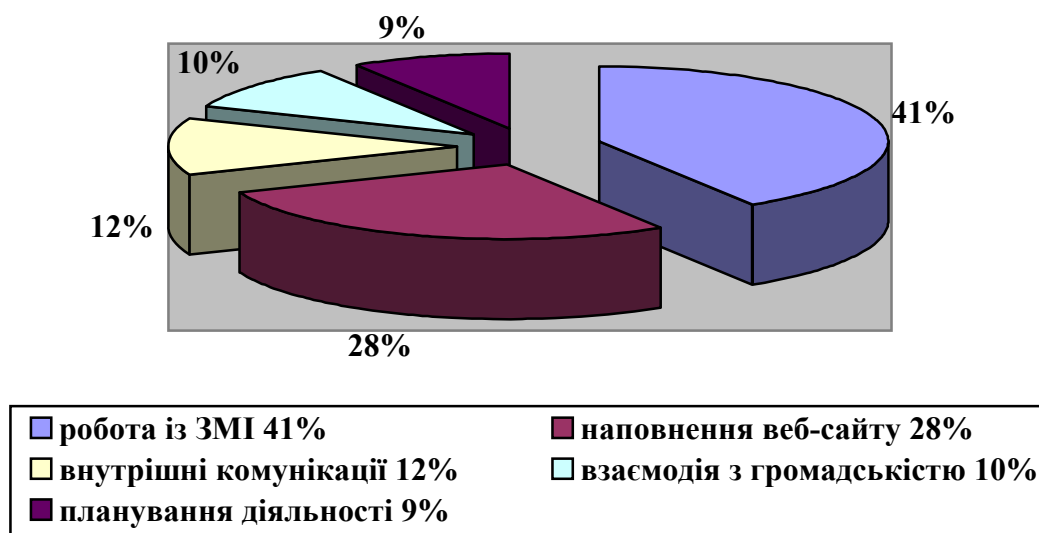

Рис. 1. Розподіл робочого часу фахівця комунікативного підрозділу

Комунікативні підрозділи мають застосовувати весь наявний арсенал форм і методів залучення громадськості до участі в державному управлінні. Першим кроком повинно стати розроблення програм стратегічних комунікацій, впровадження оперативного комунікативного планування. Доцільним буде створення при органах виконавчої влади центрів комунікацій влади та громадськості з метою надання якісних інформаційно-консультаційних послуг. Потребує поліпшення організація процесів здійснення громадського контролю за діяльністю органів виконавчої влади та громадської експертизи. Варто акцентувати увагу на потребі впровадження системи оцінки та моніторингу ефективності політичних комунікацій, де одним із критеріїв оцінювання може бути фактор якості виконання управлінського рішення.

Є нагальна потреба у розробці системи навчання громадськості з питань державного управління, обізнаності громадян в питаннях вибору альтернатив і мотивації державних стратегій, ролі громадськості у політиці, особистої участі у публічному управлінні. Лише високоосвічені, свідомі громадяни зможуть не формально, а реально впливати на державну політику, давати публічну оцінку та проводити моніторинг дій влади, продукувати пропозиції щодо шляхів підвищення ефективності роботи органів державної виконавчої влади та місцевого самоврядування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України Про доступ до публічної інформації № 2939-VI // Верховна Рада України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2939-17>
2. Ефективна комунікація між державною службою та засобами масової інформації: [переклад з англійської Л. Б. Магдюк, О. М. Рудік]. – Д.: Центр економічної освіти, 2008. – 68 с.
3. Модернізація України – наш стратегічний вибір. Щорічне послання Президента України до Верховної Ради України // Президент України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.president.gov.ua/docs/Poslannya_sborka.pdf
4. Постанова КМУ від 3 листопада 2010р. № 996 «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики»: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.kmu.gov.ua.

Пак С.Я.

УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ ЗДОРОВ'Я НА РІВНІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ

Відповідальність за стан здоров'я суспільства покладається на органи місцевого самоврядування та місцеві органи державної виконавчої влади. Завдання, обов'язки, права, повноваження мають бути законодавчо виписані в основних документах, що регулюють діяльність підрозділів галузевої компетенції. Попри значну кількість наукових розробок і пропозицій ще не знайшли свого місця окремі положення щодо повноважень управлінь (відділів) охорони здоров'я міських рад.

Метою нашого дослідження є аналіз повноважень міських рад з державного управління у сфері охорони здоров'я та напрямків удосконалення організаційно-правових засад діяльності управлінь (відділів) охорони здоров'я.

За умов коли майже 24,9 % респондентів абсолютно не вірить у здатність вітчизняної системи охорони здоров'я забезпечити їх відповідними послугами і лише 6,1 % вірить у таку здатність [1], а також зважаючи на те, що стан суспільного здоров'я на 50-55% залежить від способу життя громадян і 20% – від впливу факторів зовнішнього середовища, провідне місце у державному управлінні охороною здоров'я має належати комунікативній функції, що передбачає інформування населення про згубний вплив шкідливих звичок і негативних факторів зовнішнього середовища на організм, пропагування здорового способу життя, нові методи діагностики, лікування та профілактики захворювань тощо [3]. Для підвищення ефективності державного регулювання охорони громадського здоров'я необхідною умовою має бути запровадження нових підходів до управління, а саме: мобілізація і організація ресурсів усього суспільства, а не лише галузевих; використання міжгалузевих підходів до управління, співпраця з громадськими організаціями. Проблемою залишається вивчення методологічних принципів розробки та запровадження на всій території України окремих повноважень управлінь (відділів) охорони здоров'я міських рад щодо виконання власних і делегованих повноважень, які мають бути відбиті у відповідних нормативних актах (положеннях).

З цією метою проведено аналіз діяльності управлінь охорони здоров'я Житомирської, Луцької, Львівської, Одеської, Рівненської та Сумської міських рад. У процесі вивчення затверджених і чинних положень про управління охорони здоров'я за окремими критеріями з'ясовано, що лише у двох управліннях структура положення відповідає типовому частково, а у чотирьох не відповідає зовсім. У той же час виконання власних (самоврядних) повноважень, передбачених статтею 32 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні»,

сповна відбито лише в одному випадку, у п'ятьох – частково [2]. Співпрацю з громадськими організаціями та залучення їх до управління охороною здоров'я відбито у трьох випадках, проте в інших трьох така форма роботи взагалі не передбачена. Надто важливою ділянкою діяльності управлінь охорони здоров'я міських рад є співпраця з приватним сектором надання медичної допомоги [4]. Форми такої діяльності лише побічно виписані у двох управліннях, а в чотирьох – цей напрямок не передбачено. Санітарно-освітня робота, вирішення екологічних, житлово-побутових, матеріальних проблем населення, профілактика побутового та виробничого травматизму – це ті чинники міжгалузевої взаємодії, вирішення яких дасть можливість поліпшити стан громадського здоров'я, показники тривалості життя населення, заощадити бюджетні кошти. Проте міжгалузева взаємодія частково виписана у повноваженнях лише трьох управлінь, а ще у трьох – відсутня. Організація санітарно-освітніх заходів регламентована в одному випадку, а у п'яти взагалі не передбачена. У Положенні про управління охорони здоров'я Рівненської міської ради записано, що начальник управління має право призначати на посади та звільняти керівників лікувально-профілактичних установ міста, що належать до комунальної власності. Ці повноваження суперечать статті 42 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», оскільки це безпосередні повноваження міського голови [2].

Для здійснення міськими радами повноважень з державного управління у сфері охорони здоров'я необхідно запровадити такі організаційно-правові зміни:

1) Міністерству охорони здоров'я України розробити типові положення про управління (відділ) охорони здоров'я міської ради відповідно до вимог чинного законодавства;

2) запровадити в діяльність структурних підрозділів галузевої компетенції міських рад повноваження з питань міжсекторальної взаємодії в управлінні охороною громадського здоров'я, санітарно-освітньої роботи, залучення громадськості до вирішення питань захисту здоров'я територіальних громад;

3) розвивати співпрацю та здійснювати контрольні функції щодо приватного сектору охорони здоров'я.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Національна доповідь про людський розвиток 2011 Україна : на шляху до соціального залучення. – UNDP. – 128 с.
2. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 24. – С. 170.
3. Управління охороною здоров'я територіальної громади : [монографія] / [Рожкова І. В., Жаліло Л. І., Давидова Ю. В та ін.] ; за ред. Вакуленка В. М., Орлатого М. К.]. – К.: НАДУ, 2009. – 152 с.
4. Mołęda S. Prawo dla lekarzy i zakładów opieki zdrowotnej / Sławomir Mołęda. Warszawa: Medicine Today Poland, 2006. – 350 s.

Піроженко К.І.

ЗАХИСТ ПРАВ ДІТЕЙ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМКИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

В Україні як соціальної, демократичної та правової державі, що обрала курс сталого розвитку, все більше уваги надається осмисленню механізмів захисту прав дітей, вирішенню їхніх соціальних проблем – інвестиціям не лише в сучасність, а й у майбутній демографічній і соціальний розвиток країни.

Проте на сьогодні у сфері захисту прав дітей існує багато проблем, найсерйозніша з яких – безпритульність. За спостереженнями дитячого фонду ЮНІСЕФ, з дев'яти мільйонів дітей, що живуть в Україні, 65 тисяч перебувають у державних інтернатних закладах. Однак багато дітей живе на вулицях, і ця кількість за останні роки зростає. Основними причинами відмови від дітей є бідність, наркотична залежність і пияцтво [2].

Для подолання цих проблем Україною було зроблено деякі кроки: передусім 15 травня 2003 року наша країна підписала Конвенцію ООН «Про права дитини», що стало початком для визнання Україною міжнародних стандартів у захисті прав і забезпеченні належного виховання дітей. Наступним не менш впливовим кроком було відкриття у 1997 році в Україні представництва Фонду ЮНІСЕФ, якій є світовим лідером із захисту прав та інтересів дітей. Упродовж 2006-2010 років було впроваджено чотири програми: «Адвокація, інформаційна та соціальна політика», «ВІЛ/СНІД, діти та молодь», «Захист дитини», «Здоров'я та розвитку дитини».

5 березня 2009 року Верховною Радою ухвалено Закон України «Про Загальнодержавну програму «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини» на період до 2016 року».

Метою Програми є забезпечення функціонування цілісної системи захисту прав дітей в Україні відповідно до вимог Конвенції ООН про права дитини та з урахуванням цілей розвитку, проголошених Декларацією тисячоліття ООН, стратегії Підсумкового документа Спеціальної сесії в інтересах дітей Генеральної Асамблеї ООН «Світ, сприятливий для дітей».

Програма реалізується у таких сферах: охорона здоров'я; освіта; захист дітей різних категорій; культурний і духовний розвиток; розвиток активності дітей, їх участі в житті суспільства; міжнародна співпраця в інтересах дітей. Комплексний моніторинг виконання Плану дій здійснюється один раз на рік, починаючи з 2010 року.

13 квітня 2011 року затверджено план заходів із виконання Загальнодержавної програми «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини» на період до 2016 року. На втілення заходів передбачено в Державному бюджеті на 2011 рік 161 561,69 тис. грн. При цьому Уряд збільшив суму асигнувань на реалізацію заходів порівняно з тією, яка закладалася попередньо в проекті: з 69 736,69 тис. грн. (проект станом на 1 грудня 2010 р.) до 161 561,69 тис. грн., або більш як у 2,3 разу.

11 серпня Указом Президента №812/2011 Юрія Павленка, колишнього міністра України у справах сім'ї, молоді та спорту, призначено Уповноваженим Президента України з прав дитини. Заснування посади інституту Дитячого омбудсмена безумовно є важливим кроком для ефективного захисту прав дитини. До ключових завдань Дитячого омбудсмена належать забезпечення постійного моніторингу ситуації з дотримання та захисту прав дітей в Україні, сприяння реалізації відповідних міжнародних зобов'язань країни в цій сфері, боротьба з випадками порушення прав дітей та їх попередження, розробка законопроектів і проектів указів Президента в сфері захисту прав дітей, а також підвищення обізнаності суспільства щодо питань у цій сфері.

Проте, як зазначалося вище, незважаючи на запроваджені заходи, далеко не всі діти в Україні почувають себе захищеними. Наразі для нашої країни важливим є вжиття таких заходів:

- забезпечити пріоритетне максимальне фінансування цільових програм і заходів, спрямованих на охорону дитинства;

- внести доповнення до відповідних законодавчих актів щодо підвищення відповідальності посадових осіб державних органів і установ за порушення прав дітей;
- ужити додаткових заходів щодо поширення інформації серед громадськості про права дітей та можливості їх захисту, а також підготовки фахівців у цій сфері.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конвенція ООН № 789-ХІІ (789-12) від 27.02.91 року «Про права дитини»: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ru/> <http://zakon.rada.gov.ua/>
2. Програма ЮНІСЕФ «Захист дитини» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unicef.org/>
3. Рекомендації Комітету ООН з прав дитини 2011 року; [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/crcs56.htm>
4. Закон України 1065-17 від 05.03.2009 «Загальнодержавна програма «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини» на період до 2016 року»: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/sport/control/uk/publish/article?art_id=102829&cat_id=71453

Ракоцило О.М.

РЕСУРСИ ЯК ОБ'ЄКТ УПРАВЛІННЯ ТА ЗАСІБ ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛЕЙ

Дослідження наявної практики державного управління показало, що ресурси найчастіше розглядаються як об'єкти управління, і з цього погляду є найбільш вивченими. Так, одним із інструментів державного управління та контролю за ресурсами є кадастри (які характеризують права власності на користування цим ресурсом, його кількісні та якісні показники, визначають економічну оцінку) та системи соціально-економічної статистики (що віддзеркалюють демографічну ситуацію, еколого-економічні аспекти використання природних ресурсів, діяльність виробничих сил тощо). Перспективним є розроблення загальних кадастрів для окремих регіонів. Найяскравішим прикладом таких досліджень є розроблений вітчизняними науковцями (у межах Програми Автономної Республіки Крим зі створення Єдиного республіканського цифрового територіального кадастру) Міжвідомчий регіональний просторово-розподілений банк регіону як ядро інформаційної інфраструктури органів регіонального управління [1].

Головною властивістю ресурсів, як об'єктів управління, є їх територіальний характер, який зумовлює потребу врахування низки особливостей: ієрархічну будову внутрішньої організації ресурсу (елементи, компоненти, комплекси) та поліструктурність території. Територія з її конкретними природно-економічними умовами є носієм (просторовим базисом) суспільного розвитку, визначаючи ті чи інші особливості прояву соціально-економічних і природно-географічних факторів та їхній вплив на політику. Відповідно територія – це ресурс, що формує основу державного управління.

Обґрунтовуючи нашу позицію підкреслимо, що на значення території для створення умов державного будівництва вказував видатний український політолог В. Липинський: «Територія є одним з основних матеріальних чинників політики державної» [3, с. 8]. Територія – визначна субстанція формування і функціонування державних інститутів. Її положення відносно інших територій, розміри і структура є визначальними при формуванні стратегії регіонального розвитку. Різноманітні географічні об'єкти наповнюють територію різноманітними якостями й властивостями (ресурсозабезпеченість, привабливаність,

унікальність тощо). Територія характеризується також протяжністю, конфігурацією, позицією як особливими ресурсами місцезнаходження.

Регіон відповідно до Закону України «Про стимулювання розвитку регіонів» [2] – це адміністративна одиниця (АРК, області, міста Київ та Севастополь), яка просторово складається зі значного видового різноманіття територій, що зумовлює необхідність одночасного врахування впливу багатьох чинників і потребує багатомірною комплексного підходу до визначення типу територій. Тобто в межах одного регіону може перебувати декілька видів територій, різноманітних за природними та суспільними властивостями. Ресурси одного типу території є умовами територіального розвитку іншого типу території в межах одного регіону. Урахування внутрішніх ресурсних потенціалів території дозволить регіональним органам влади «поставити точний діагноз» стану регіону, виявити конкурентоздатність конкретної території та розробити ефективну стратегію соціально-економічного розвитку регіону.

Саме відносини стосовно напрямків і методів використання ресурсного потенціалу того чи іншого типу території викликають значні непорозуміння між суб'єктами регіонального управління. Зовнішні суб'єкти зацікавлені в перетворенні території (можливості реалізації фінансових коштів, дешева робоча сила тощо) на особистий ресурс, внутрішні суб'єкти пов'язують свій добробут з підвищенням конкурентоспроможності внутрішнього потенціалу території. Для кожного суб'єкта регіонального управління важливо знати, які ресурси сприяють підвищенню конкурентоспроможності регіону, для того, щоб управляти ними, або навпаки – відмовитися від безперспективного суперництва. Ресурси вказують на наявність у території тих властивостей, що особливо цінуються користувачами. Проте їх значущість і цінність змінюються у часі залежно від характеру й особливостей користувача. Наприклад, наявність природних ресурсів перестала домінувати серед чинників, що визначають подальший розвиток. І навпаки – такий ресурс, як місцезнаходження в сучасних умовах міжрегіональної конкуренції має більше значення, ніж речовинно-енергетичні ресурси.

Ресурси як засіб реалізації потреб та інтересів – це насамперед можливості управлінської діяльності, що реалізуються через такі поняття, як «функції», «методи», «інструменти», «важелі». Здатність регіональних органів влади виконувати свої функції базується на таких можливостях:

- участь у бюджетному процесі та розподілі фінансових коштів;
- володіння та розпорядження власністю;
- збереження та розвиток інтелектуальних ресурсів;
- гарантування регіонального урядування.

Проблематичність питання полягає саме в площині делегування функцій, реалізація яких має бути ресурсозабезпеченою. Для цього необхідно, щоб система регіонального управління мала здатність перейти «зі стану, притаманного пасивним ресурсоотримувачам, до стану активних ресурсокористувачів» [4, с. 6].

Забезпечення регіональних органів влади достатніми ресурсами для реалізації потреб та інтересів територіальної громади потребує: по-перше, аналізу сучасного стану і структури власності на регіональному рівні, чинної системи повноважень і відповідальності у сфері ухвалення рішень з використання об'єктів регіональної власності; по-друге, обліку розподілу між органами регіональної влади функцій управління, визначення меж інституційно-правових можливостей суб'єктів регіонального управління у використанні наявної ресурсної

бази; по-третє, оцінки ролі і місця кожного виду ресурсів у досягненні цілей регіонального управління, визначення компетенції кожного суб'єкта управління в аспекті розпорядника ресурсів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Информационно-методическое обеспечение управления территориальным развитием / [С. А. Карпенко, С. А. Ефимов, С. Е. Лагодина, Ю. Н. Подвигин] ; под ред. С. А. Карпенко. – Симферополь : Таврия Плюс, 2002. – 186 с.
2. Закон України від 8 вересня 2005 року № 2850-IV «Про стимулювання розвитку регіонів» // Урядовий кур'єр. – 2005. – 12 жовтня. – № 193. – С. 18–36.
3. Кисельов Є. Л. Методологія геополітики : [монографія] / Є. Кисельов. – Х. : ХарПІ УАДУ «Магістр», 2002. – 136 с.

Федорчак В.В.

ЕКОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ПОЛІТИКИ ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ПЛАНУВАННЯ

2000 року у Флоренції було ухвалено Європейську ландшафтну конвенцію (ETS № 176) [4], яка набула чинності 1 березня 2004 року. Україна 2005 року ратифікувала Конвенцію (Закон № 2831-IV від 07.09.2005) та вживає заходи щодо її впровадження.

Конвенція стосується ландшафтів, які можна вважати винятковими, а також звичайних або занедбаних ландшафтів. У цій Конвенції вперше зроблено наголос на цінності всіх ландшафтів, зокрема і нашого повсякденного довкілля. Метою цієї Конвенції є сприяння охороні, регулюванню та плануванню ландшафтів, а також організація європейської співпраці з питань ландшафту. Конвенція визначає заходи, спрямовані на захист ландшафтів, управління ними та планування в усій Європі з метою досягти довготермінового розвитку за умови балансу і гармонії між соціальними та економічними потребами, та потребами довкілля.

Термін *ландшафт* означає територію, як її сприймають люди, характер якої є результатом дії та взаємодії природних та/або людських факторів. Ландшафт є важливою складовою якості життя людини всюди: в містах і сільській місцевості, у занедбаній місцевості та місцевості високої якості, в місцевості виняткової краси та в звичайній місцевості. Розвиток сільського та лісового господарства, технічних засобів промислового виробництва і добування мінералів, а також регіонального планування, міського планування, транспорту, інфраструктури, індустрії туризму та відпочинку, так само як і на більш загальному рівні – зміни у світовій економіці, у багатьох випадках прискорюють зміну ландшафтів, що зумовлює нагальність і першочерговість співпраці в напрямку розробки нових інструментів їх збереження, охорони, регулювання та планування [2].

Для цілей Європейської ландшафтної конвенції статтею 1 введено такі визначення. Охорона ландшафту означає діяльність щодо збереження та підтримання важливих або характерних рис ландшафту, яка виправдовується його спадковою цінністю, зумовленою його природною конфігурацією та/або діяльністю людей. Регулювання ландшафту означає діяльність з погляду сталого розвитку, спрямовану на забезпечення постійного утримання ландшафту для узгодження змін, спричинених соціальними, економічними й екологічними процесами та керування ними. Планування ландшафту означає активну діяльність, спрямовану в майбутнє, щодо поліпшення, відновлення або створення ландшафтів. Ландшафтна політика означає формування компетентними органами влади загальних

принципів, стратегій та керівних положень, які дозволяють вживати конкретних заходів, спрямованих на охорону, регулювання та планування ландшафтів [1].

Рада Європи ухвалила впродовж багатьох років роботи декілька текстів, які визначають напрямки в політиці територіального планування, зокрема Європейську стратегію регіонального планування [5] та Європейську хартію регіонального/просторового планування (Торремолінос, Іспанія, 1983) [3], які виступають за інтегровану функціональну та довгострокову концепцію регіонального планування. Нещодавно СЕМАТ ухвалила «Керівні принципи для довготривалого розвитку європейського континенту» [6], які забезпечують гнучкі та перспективні межі для співробітництва між державами-членами. СЕМАТ також надає увагу професійній підготовці в ході запровадження політики довготривалого територіального розвитку.

Керівні принципи зачіпають проблеми, що безпосередньо стосуються головних принципів Ради Європи. Вони розроблені не як комплекс норм, що регулюють планування, а швидше визначають права людини в контексті облаштування територій. Як підкреслюється в Європейській хартії регіонального планування, яка також була прийнята Комітетом Міністрів Ради Європи у формі рекомендацій, «регіональне/просторове планування являє собою географічне представлення економічної, соціальної, культурної і екологічної політики суспільства». Таким чином, мета «Керівних принципів» полягає у визначенні засобів, через які населення всіх країн Європи в змозі досягнути відповідного рівня життя з урахуванням обмежень і можливостей регіонів, де вони проживають.

2000 року Конференцією міністрів, відповідальних за територіальний розвиток (Ганновер, ФРН), було ухвалено «Основоположні принципи сталого просторового розвитку Європейського континенту» (Рекомендація 72 2000) [7]. Цей документ становить собою розвиток більш загальних ідей стійкого розвитку, сформульованих на міжнародній конференції в Ріо-де-Жанейро. У ньому зафіксовано загальне трактування того, що таке просторовий розвиток, і за якими принципами потрібно займатися територіальним плануванням в Європі, а також закріплено визначення регіонів, під якими в цьому документі розуміються не лише цілісні адміністративні одиниці, але й трансграничні коаліції, що створюються у межах конкретних завдань. Документ рекомендує до застосування десять основних принципів, на яких має базуватися політика стійкого просторового розвитку в країнах Європи, та конкретні заходи для європейських культурних ландшафтів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Акти європейського права з питань регіональної політики та місцевого самоврядування / заг. ред. А. П. Яценюка. – К.: Парламентське вид-во, 2007. – 608 с.
2. Домаранський А. О. Значення ландшафтного різноманіття як глобального об'єкту природоохоронної діяльності / Домаранський А. О. // Проблеми збереження ландшафтного, ценотичного та видового різноманіття басейну Дніпра : [збірн. наук. праць]. – Суми: СумДПУ ім. А.С.Макаренка. – 2003. – С. 22-25.
3. Европейская хартия регионального/пространственного планирования; Торремолинская хартия : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.vasilievaa.narod.ru/mu/csipfo/kpr/frames/guide/ercharregspatplann.htm
4. Європейська ландшафтна конвенція // Відомості Верховної Ради. – 2005. – №51. – Ст. 547.
5. Збірник нормативно-правових актів Європейського Союзу у сфері охорони навколишнього середовища. – Львів, 2004. – 192 с.
6. Основополагающие принципы устойчивого пространственного развития Европейского континента : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kprpfo.chat.ru/eur.html>

7. Рекомендация 72 (2000), содержащая заключение по вопросу о «Руководящих принципах устойчивого пространственного развития европейского континента», разработанная в рамках подготовки к 12-й Европейской конференции министров, отвечающих за региональное планирование (Ганновер): [Электронный ресурс]. – Режим доступа: [www.coe.int/t/R/Clrae/\[Russian_doc\]/\[1999\]/REC_72_Ru.asp](http://www.coe.int/t/R/Clrae/[Russian_doc]/[1999]/REC_72_Ru.asp).

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ ЯКОСТЕЙ МЕНЕДЖЕРА В МІСЦЕВОМУ САМОВРЯДУВАННІ

Бутенко В.Г.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ПОСАДОВИХ ОСІБ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

На сучасному етапі розвитку українського суспільства особливого значення та актуальності набувають питання управління соціально-економічними та культуротворчими процесами, створення необхідних умов для повноцінного й ефективного розвитку особистості. Прагнення широкої громадськості до вдосконалення управлінських процесів спонукає вчених до системного осмислення того, що пов'язане з поняттями державного управління, місцевого самоврядування, самоорганізації особистості. Безперечно, у цих поняттях є те, що характеризує спільне і відмінне, загальне й особливе, поширене й унікальне. Це дозволяє говорити про державне управління, місцеве самоврядування, самоорганізацію людини як різновиди управлінської діяльності, спрямовані на розвиток, зміцнення, збагачення соціальних, економічних, культурологічних та особистих цінностей.

Здійснений нами науковий аналіз управлінської діяльності дозволяє зазначити, що це складне й багатоаспектне явище. Його виникнення було зумовлено потребами суспільства, культури, людини не в забезпеченні хаотичного руху на шляху досягнення певних цінностей, а у здійсненні цілеспрямованої діяльності, сповненої розуміння того, що треба робити і заради чого потрібно виявляти певні зусилля. Усвідомлюючи аксіологічну основу та природу управлінської діяльності, нами виділено декілька її різновидів (рис. 1).

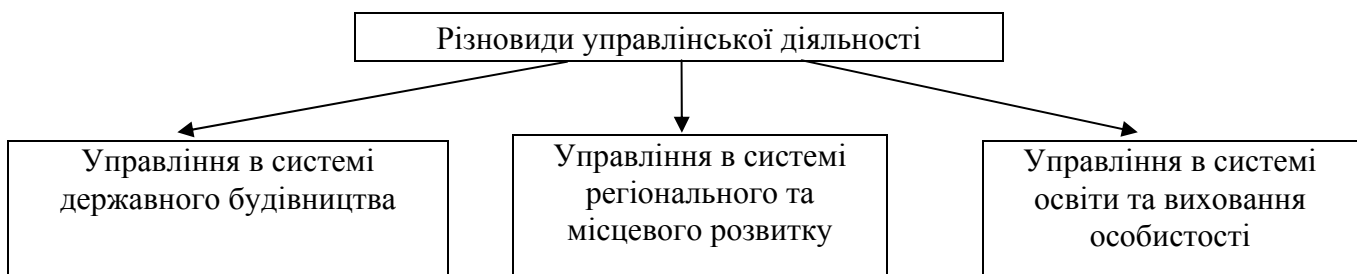

Рис. 1. Різновиди управлінської діяльності

Можна бачити, що кожний різновид управлінської діяльності заслуговує на увагу через те, що дозволяє просуватися суспільству до нових показників розвитку. В системі державного будівництва управлінська діяльність поступово наближає свої інституції, структури влади до потреб людей, їх інтересів, запитів, ідеалів тощо. На рівні регіонального і місцевого розвитку процеси управління, прийняття та реалізації ухвалених громадою рішень набувають все частіше зрозумілого людям характеру, сповненого піклуванням про їх працю, побут, відпочинок тощо. У системі освіти та виховання управлінська діяльність починає сповідувати принцип людиноцентризму, що означає пошук та впровадження на практиці таких форм і методів навчання і виховання, які б повноцінно розвивали фізичний, психічний, духовний потенціал кожної людини.

В умовах сьогодення на всіх рівнях управлінської діяльності предметом особливої уваги постає людина. Вона розглядається як активний учасник політичного, соціального та економічного життя суспільства, як ініціатор та організатор найважливіших напрямків і форм життєдіяльності громади, як суб'єкт освітньо-виховного процесу, спрямованого на зміцнення та збагачення механізмів самоорганізації професійного самовдосконалення тощо. При цьому слід підкреслити, що парадигма управлінської діяльності у всіх її різновидах поступово змінюється, набуваючи при цьому особистісно орієнтованого змісту, характеру, спрямованості. Це спонукає політичних діячів, економістів, організаторів виробничих процесів, керівників закладів культури, освіти все частіше говорити про громадянське суспільство, про владу народу, про олюднену економіку, про школу добра, відкритого серця і краси. Генералізованою ідеєю суспільних відносин і управлінської діяльності в цілому стає людина як найвища цінність суспільства та його інституцій.

Водночас не можна не констатувати той факт, що в системі управління соціально-економічними, культуротворчими та освітньо-виховними процесами залишаються нерозв'язаними питання олюднення державного управління, місцевого самоврядування, процесу самоорганізації особистості, оскільки ще присутні в сучасній практиці елементи насилля, зневаги, нехтування людськими правами та інтересами, знецінення того, чим має пишатися кожна людина у своєму фізичному, психічному, соціальному та духовному зростанні. Певні вияви нігілізму до проблем людини виявляються представниками державної влади, органів місцевого самоврядування, працівниками освіти і культури. Це не створює необхідних умов для досягнення прогресивних цілей, не забезпечує належного рівня розв'язання актуальних питань державотворення, регіонального розвитку, формування особистості.

На шляху розв'язання цієї проблеми існує декілька суперечностей, які вимагають свого осмислення та вирішення на теоретичному і практичному рівнях. До таких суперечностей можна віднести:

- суперечності між суспільною потребою в демократизації управлінської діяльності та відсутністю належних механізмів забезпечення цього процесу на рівні державної влади, місцевих органів та освітньо-виховних процесів;
- суперечності між декларованими цінностями управлінської діяльності та недостатнім рівнем усвідомлення цих процесів працівниками державної служби, органів місцевого самоврядування, закладів освіти.
- суперечності між необхідністю гуманізації основних видів управлінської діяльності та недостатнім розвитком психолого-педагогічних якостей у майбутніх фахівців у галузі державного управління, місцевого самоврядування, освітньо-виховної роботи.

Відсутність чітко визначених і концептуально обґрунтованих засад управлінської діяльності в Україні не дозволяє ухвалювати ефективні рішення, досягати необхідних результатів на рівні державотворення, діяльності органів місцевого самоврядування, а також функціонування освітньо-виховних установ. Сьогодні представниками владних структур, громадських організацій, наукових установ пропонується план модернізації державного управління, системи органів місцевого самоврядування, освітньо-виховної практики. Зокрема вносяться пропозиції щодо приведення державної служби України, органів місцевого самоврядування відповідно до принципів і практики демократичного урядування.

Проте в ухвалених рішеннях і пропозиціях ще недостатньо наголошується на ролі людського чинника, необхідності залучення кожної людини в українському суспільстві до процесів державотворення, розвитку і зміцнення регіональної та місцевої інфраструктури управління, ухвалення рішень, що пов'язані з особистісним самовдосконаленням.

В умовах сьогодення достатньо відчутною є потреба суспільства щодо оновлення системи управлінської діяльності на засадах людинотворення. Сучасна практика вимагає переходу від формального декларування принципу людиноцентризму в системі управління до активного його втілення в умовах демократичної розбудови українського суспільства. Ця вимога стосується передусім осіб, які працюють в органах державної влади, місцевого самоврядування, а також освітніх установах, оскільки ще мають місце негативні приклади того, коли такі галузі знань, як психологія, соціологія, педагогіка, культурологія та інші не сприймаються належним чином особами, які працюють в системі управлінської діяльності або готують майбутні кадри для органів державної влади, місцевого самоврядування, освіти і культури. У результаті управлінські рішення не отримують належного ціннісного спрямування, перетворюються на звичайну практику бюрократизації управлінських дій.

З метою активної протидії зазначеним факторам важливо сьогодні суттєво посилювати психолого-педагогічну складову професійної культури посадових осіб, які працюють у системі управління. Зокрема ця вимога стосується тих, хто забезпечує діяльність органів місцевого самоврядування. Відомо, що на рівні місцевих рад і виконавчих органів вирішуються численні питання, що стосуються життя, праці, відпочинку, охорони здоров'я, культури громадян, які проживають у певній місцевості і є членами громади. Представники управлінських структур покликані піклуватися про людей, допомагати у вирішенні питань забезпечення їх життєдіяльності, вболівати за стан справ, пов'язаних з широким спектром суспільних відносин в регіоні.

Зазначене переконує в потребі суттєвого посилення в структурі професійної діяльності посадових осіб місцевого самоврядування психолого-педагогічної складової. Без наявності необхідних знань, понять, уявлень про людину, її психологічні особливості, соціальні та духовні якості, інтереси, потреби, можливості творчої самореалізації не можна ефективно працювати в органах місцевої влади, встановлювати плідні зв'язки з громадськістю, виходити на конструктивне вирішення питань, які хвилюють як окремих людей, так і в цілому громаду. У зв'язку з цим виникає потреба внесення суттєвих доповнень і змін до сучасної практики професійної підготовки державних службовців, а також посадових осіб, які працюватимуть в органах місцевого самоврядування. Такі поняття, як психологія, педагогіка, культурологія повинні стати предметом повсякденної уваги тих, хто планує працювати в системі управлінської діяльності.

Психолого-педагогічна складова професійної культури посадових осіб місцевого самоврядування ще не набула достатнього наукового осмислення і обґрунтування. Саме тому в сучасній практиці можна спостерігати різні погляди, тлумачення, судження з цього питання, що не завжди сприяє послідовному нагромадженню необхідного досвіду. Ураховуючи потребу системного осмислення психолого-педагогічної складової професійної культури посадових осіб місцевого самоврядування, ми здійснили відповідну аналітичну роботу (див. рис. 2).

Слід зазначити, що для посадових осіб місцевого самоврядування важливими є знання про людину, її фізичний, психічний, соціальний та духовний розвиток. Адже в сучасному

суспільстві людину визначено найвищою цінністю, яку мають розвивати, збагачувати, оберігати від негативних впливів усі, хто причетний до управлінської діяльності, кому довірено функції сприяння розвитку певної громади. Посадові особи в системі місцевих органів влади повинні бути компетентними у сфері розвитку людини, глибоко усвідомлювати важливість тих заходів, які плануються і реалізуються з метою всебічного розвитку людей, задоволення їх інтересів, потреб тощо.

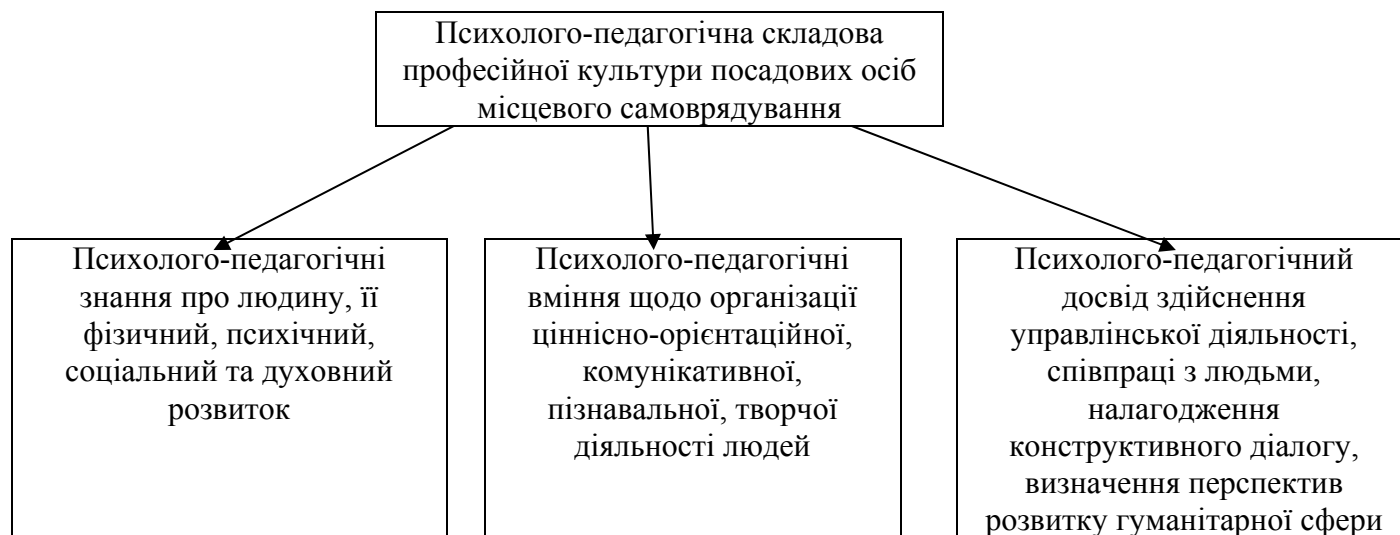

Рис. 2. Психолого-педагогічна складова професійної культури посадових осіб місцевого самоврядування

Розвиток психолого-педагогічної свідомості посадових осіб місцевого самоврядування має бути доповнено комплексом умінь і навичок, пов'язаних з організацією діяльності людей. До таких різновидів діяльності можна віднести ціннісно-орієнтаційну (політична активність, участь громадян у виборах, правова відповідальність, збереження культурних цінностей, традицій тощо), комунікативну (налагодження постійних зв'язків, діалогу, участь громадян в обговоренні й ухваленні рішень з актуальних проблем життя громади, індивідуальна просвітницька, пропагандистська, освітня, виховна робота та ін.); пізнавальну (налагодження інформаційного забезпечення громади, створення умов для набуття громадянами необхідних політичних, правових, економічних, культурологічних знань, залучення широкої громадськості до самоосвіти тощо); творчу (підтримка ініціативи людей, відкриття перспектив розвитку, створення умов для творчої і плідної праці та ін.).

Посадові особи місцевого самоврядування повинні мати психолого-педагогічний досвід здійснення управлінської діяльності, налагодження співпраці з людьми, засобами масової інформації, здійснення конструктивного діалогу з різними категоріями людей, з урахуванням їх віку, статі, професійних занять тощо. Спираючись на психолого-педагогічний досвід такої співпраці, працівники органів місцевого самоврядування покликані привносити позитивні аспекти в життя людей, визначати перспективи розвитку гуманітарної, соціальної сфери, можливості творчої самореалізації кожного мешканця.

Підсумовуючи зазначимо, що державне управління, діяльність органів місцевого самоврядування, закладів освіти і культури акумулюють у собі різні аспекти управлінської діяльності: правові, політичні, етичні, економічні. Невід'ємною складовою професійної

культури посадовців у сфері місцевого самоврядування має бути психолого-педагогічна підготовка. Лише за таких умов можна сподіватися на втілення ідеї гуманізації управлінського процесу, спрямування його не на формальні та бюрократичні аспекти, а на вирішення актуальних завдань, пов'язаних з життям, працею, творчістю, освітою людей.

Змієвська Л.В.

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Ефективність управлінської діяльності в сфері державного управління та місцевого самоврядування детерміновано сформованістю психологічної готовності менеджерів до виконання своїх професійних обов'язків. Тому головною метою вищої школи є професійна підготовка менеджерів із вищою освітою. Навчально-професійна діяльність студентів у вищому навчальному закладі найбільш інтенсивно впливає на їх особистісне зростання та професійне становлення, набуття ними професійно важливих знань, умінь і навичок, тобто на формування психологічної готовності особистості менеджерів до управлінської діяльності.

Психологічна готовність особистості менеджера – це соціально детермінований і психічно зумовлений потребами людини мотивований процес, який знаходить своє виявлення в позитивному емоційно-вольовому ставленні до управлінської діяльності; сконцентрований показник професіоналізму; можливості людини, які характеризують її здатність досягти вершин майстерності; реальні вчинки особистості, що сприяють оптимальному й успішному функціонуванню та розвитку організації [4]. Професіоналізм менеджера органів державної влади і місцевого самоврядування полягає в розвинутих навичках спілкування.

Спілкування як різноплановий процес встановлення і підтримки відносин між людьми з метою здійснення сумісної діяльності передбачає передачу і приймання інформації за допомогою вербальних і невербальних засобів. Інформацію за своєю суттю можна диференціювати на раціональну й ірраціональну: змістом раціональної інформації є логічно структуровані знання, а ірраціональної – відчуттєві знання [1; 5]. Раціональна інформація в свою чергу поділяється на логічну (знання про будову об'єктів матеріального світу, законів їх взаємодії, про ділову доцільність, техніку, технології, побудову систем, класифікацій та ієрархій) та етичну (знання про людей і відносини між ними), а ірраціональна – на сенсорну (знання про взаємодію із зовнішнім світом на рівні відчуттів, про створення комфортних умов життєдіяльності, про оптимальну взаємодію людини з об'єктами та суб'єктами), просторово-часову (знання про внутрішній зміст предметів і явищ, можливості та здібності людини, їх розвиток).

Ці види інформації сприймаються і переробляються різними півкулями головного мозку: раціональна – лівою півкулею, а відчуттєва – правою. Вміння передавача інформації візуально діагностувати індивідуально-психологічні особливості реципієнта, а саме який вид інформації останній сприймає й усвідомлює найбільш якісно, а також вміння комунікатора передавати одні й ті ж повідомлення різними інформаційними каналами, враховуючи специфіку психіки реципієнта, зумовлює результативність процесу спілкування. Володіючи такими вміннями, комунікатор ефективно здійснює інформаційно-комунікативну функцію

спілкування (встановлення взаєморозуміння), регулятивно-комунікативну функцію (виконання сумісної діяльності, здійснення впливу на реципієнта щодо формування в нього мотивації власної активності через переконання, навіювання, наслідування тощо), афективно-комунікативну функцію спілкування (формування ставлення до явищ навколишнього світу) [2].

Організована на таких засадах управлінська діяльність менеджерів сприятиме налагодженню ефективних взаємовідносин їх із громадянами, формуванню позитивного іміджу влади та її представників [3].

Менеджери державного управління та місцевого самоврядування під час ділового спілкування повинні вміти спиратися на такі поняття, як логіка й етика, інтуїція та сенсорика, екстраверсія й інтроверсія, раціональність та ірраціональність. Освоївши знання психології спілкування, сформувавши вміння застосовувати ці знання у професійній діяльності, менеджер державного управління та органів місцевого самоврядування зможе краще не тільки розібратися в собі, не тільки вибрати для себе найбільш відповідний вид діяльності, а й правильно підібрати той інформаційний канал, що буде враховувати індивідуально-психологічні особливості учасників ділового спілкування.

Тому впродовж всієї професійної підготовки менеджерів необхідно організувати навчальний процес так, щоб максимально створити умови для формування знань закономірностей та особливостей інформаційного обміну під час управлінської діяльності та вмінь застосовувати ці знання та вміння на практиці. Формування і розвиток у менеджерів державного управління та органів місцевого самоврядування таких якостей сприятиме розвитку в них психологічної готовності до управлінської діяльності. Це невідкладне завдання вищої школи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аугустинавичюте А. Модель информационного метаболизма / Аугустинавичюте А. // СМиПЛ. – 1995. – № 1.
2. Винославська О. В. Психологія : [навчальний посібник] / Винославська О. В. – К.: ІНКООС, 2005.
3. Лагунова М. М. Соціально-психологічні аспекти управлінської діяльності / Лагунова М. М. – К., 2006.
4. Психологія управління : [навчальний посібник] / Орбан-Лембрик Л. Е. – К.: Академвидав, 2007. – 567 с.
5. Хакен Г. Информация и самоорганизация. Макроскопический подход к сложным явлениям / Хакен Г. – М.: Мир. 1991. – 240 с.

Бутенко О.В.

ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СВІДОМОСТІ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЯК АКТУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Демократизація суспільних відносин, розвиток економіки за ринковими принципами, зміцнення відповідальності особистості за ухвалені рішення суттєво посилює роль правової свідомості, вимагає від майбутніх фахівців відповідної правової підготовки. Це стосується людей, які працюють у різних сферах виробництва, суспільних відносин тощо.

Наголошуючи на важливості формування правової свідомості у майбутніх державних службовців, організаторів виробничих процесів, діячів науки, освіти, культури, вчені-педагоги підкреслюють роль вищої школи у вирішенні цього питання [1]. При цьому вони зазначають, що системний підхід до ефективного вирішення правових питань вимагає

достатньо виважених рішень і послідовних дій, спрямованих на поліпшення життя широких верств населення, підвищення продуктивності праці, забезпечення якості освітніх послуг. Спрямовуючи свої зусилля на вдосконалення змістових та організаційних аспектів суспільного життя, вчені України пропонують якомога активніше звертатися до правової освіти, надавати їй важливого значення під час осмислення і вирішення актуальних проблем сьогодення.

У пошуках відповіді на наявні проблеми суспільна практика все частіше звертається до правових знань, надаючи їм визначального значення через те, що на їх основі виявляється можливим урахування наявного суспільного досвіду, розв'язання гострих питань, зняття упередженого, суб'єктивного ставлення до окремих явищ, подій та процесів. Право у всіх його різновидах значною мірою дає підставу для відповідної інтерпретації суперечливих явищ, надання їм необхідного пояснення та оцінки.

В Україні питання європейської інтеграції та співробітництва на правовому рівні набувають конкретного змісту, характеризуються нарощуванням інтересу до них і прагненням людей до економічної, соціальної, культуротворчої взаємодії. При цьому достатньо помітними є правові питання, пов'язані зі сферою управління [2]. Адже управління на державному рівні, в системі місцевого самоврядування, а також під час здійснення освітньо-виховної та культуротворчої діяльності вимагає правової визначеності, обґрунтованості правових засад, послідовності організаційно-правових рішень і дій. При цьому важливим є звернення до правового досвіду європейських країн, які вже пройшли певний шлях демократичних перетворень і можуть продемонструвати апробовану на практиці систему правових дій, пов'язаних з ефективним управлінням складними процесами та явищами.

У сфері державного управління існує ще низка гострих питань, які вимагають свого правового осмислення. Так, на думку вчених, ключовими моментами адміністративної реформи є модернізація інституціональної структури і системи органів виконавчої влади та їх персоналу. Зазначені напрямки реформи об'єднує принцип розмежування адміністративних і політичних функцій та посад, коли визначення політичного спрямування діяльності виконавчої влади повністю відокремлене від професійної державної служби [3, с. 8].

Усвідомлення майбутніми фахівцями правових засад, покладених в основу розбудови європейської системи управління суспільними, економічними, культуротворчими та освітніми процесами, має важливе значення, оскільки відомо, що ефективне функціонування держави не можливе без структурованої, упорядкованої та дієвої системи державного управління. На жаль, сучасна практика підтверджує, що в Україні система центральних органів виконавчої влади є невпорядкованою через відсутність принципів її побудови, заплутаний механізм підпорядкування та звітності [3, с. 9].

Визначена на правовому рівні система державного управління та місцевого самоврядування має відповідати європейським принципам, стандартам і традиціям демократичного урядування, бути спрямованою на керованість та урегульованість згідно з пріоритетами, порядком денним Асоціації з ЄС, на долучення України до єдиного європейського адміністративного простору.

Без належного правового забезпечення управлінських процесів не можна сподіватися на підвищення їх ефективності, поступове нарощування потенціалу, ефективне використання

кадрових ресурсів. У цьому переконає міжнародна практика і, зокрема, модернізація на правовій основі державного управління в Португалії, здійснення адміністративної реформи у Франції, проведення адміністративних змін у Російській Федерації та ін. Україні ще належить здійснити реформу органів влади. Саме тому потребує кваліфікованої правової оцінки низка важливих питань, зокрема щодо упорядкування системи органів влади, раціонального поєднання владних функцій, уніфікації найменувань органів виконавчої влади, ліквідація органів, які не виконують функцій адміністративного характеру, упорядкування системи підзвітності та підконтрольності.

У системі вищої школи суттєво актуалізуються завдання формування правової свідомості майбутніх фахівців, ефективного використання можливостей навчально-виховного процесу з метою прищеплення поваги до правових цінностей, розвитку необхідних якостей, здатних забезпечувати кваліфікований правовий супровід управлінських, економічних, культуротворчих та освітніх процесів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Державна служба в Україні: організаційно-правові основи і шляхи розвитку. – К., 1999.
2. Яцуба В. Г. Роль підготовки і підвищення кваліфікації державних службовців у вдосконаленні державного управління / Яцуба В. Г. // Вісник державної служби України. – 1997. – №4. – С. 54-59.
3. План модернізації державного управління / за заг. ред. Т. Мотренка. – К., 2010.
4. Сучасні аспекти професіоналізації державної служби в Україні / за ред. М. Їжі. – Одеса, 2009.

Іванова Л.М.

РОЛЬ ПЕДАГОГІЧНОГО КРАЄЗНАВСТВА У ГРОМАДЯНСЬКОМУ ВИХОВАННІ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Розбудова національної освітньої галузі висуває на перший план необхідність осмислення педагогічного краєзнавства. З огляду на це національна доктрина розвитку освіти України, державна програма «Освіта» (Україна ХХІ століття) поставили завдання підвищення ролі педагога в громадянському вихованні студентської молоді. Відтак підтримка престижності статусу педагога, педагогічної професії, популяризація образу педагога, який є носієм загальнолюдських і державницьких цінностей, втілення гуманістичної місії набуває першочергового значення.

Саме завдяки педагогу відбувається становлення громадянина як особистості та фахівця, саме від його професіоналізму, світоглядної позиції, культури, морального образу залежить рівень інтелектуального та духовного розвитку майбутнього покоління.

Сьогодні у методологічній парадигмі теорії краєзнавства педагогічне краєзнавство як нова галузь має широкий спектр визначень. Як і кожна наукова галузь наукових знань, педагогічне краєзнавство повинне мати свої загальнонаукові принципи, що складатимуться із загальнопедагогічних і матимуть свої специфічні принципи – науковості; системності і послідовності; доступності; комплексності; урахування індивідуальних особливостей, попереднього досвіду студентів; регіональності; дослідництва і творчості.

Такі принципи, як науковості; системності і послідовності; доступності визначають поняття педагогічного краєзнавства як науку в цілому, поле дослідницької діяльності. Принцип регіональності має специфічний характер, саме тому він притаманний педагогічному краєзнавству. Принцип дослідництва і творчості свідчить про значні можливості творчої роботи та використання матеріалів у різних сферах наукової діяльності.

Вивчення педагогічного краєзнавства допомагає збагаченню педагогічної теорії, формує у студентів бажання займатися науково-дослідною роботою, здатність до інтеграції з педагогічною культурою свого краю, виховує любов до свого краю, його педагогічної культури, повагу до педагогічної праці.

Педагогічне краєзнавство як нова галузь має широкий спектр визначень, і далеко не однозначних.

Педагогічне краєзнавство – це наука про закономірності навчання та виховання на базі використання місцевого матеріалу, передового педагогічного досвіду вчительських, адміністративно-керівних кадрів.

Педагогічне краєзнавство – галузь педагогічних наук, спрямована на вивчення освітянської справи краю, і краєзнавча діяльність, в основі якої лежать взаємодія викладачів і студентів.

Педагогічне краєзнавство має власний предмет дослідження, що впливає на розвиток освітніх процесів, історію освіти, глибинні пласти виховних феноменів цієї теорії, творчу біографію того чи іншого педагога тощо.

Таким чином, за теоретико-методологічним аспектом педагогічного краєзнавства педагогічне краєзнавство – це галузь історико-педагогічного знання про особливості розвитку освіти, науки, педагогічної думки, культури місцевого краю, вивчення, збереження та творче використання регіонального педагогічного досвіду в теорії та практиці сучасних освітніх закладів.

У Херсонському національному технічному університеті проблему громадянського виховання висвітлювала професор, академік АПН України, дійсний член АПСН та Слов'янської Академії Є. П. Голобородько.

Насамперед доцільно відзначити, що Є. П. Голобородько у своїй роботі «Актуальні проблеми громадянського виховання в Україні на сучасному етапі» задається таким питанням: «Що означає бути громадянином? Чому важливо бути не просто гідною людиною, а громадянином? У чому суть громадянського виховання і громадянської освіти? Чи є сьогодні українське суспільство громадянським? Вона визначає семантику понять «громадянин», «громадськість», «громадянське виховання», «громадянська освіта», формулює завдання громадянського виховання, методи його реалізації, окреслює заходи громадянської спрямованості тощо.

Наукова спадщина Є. П. Голобородько з громадянського виховання молоді є багатогранною і невичерпно багатою, постійно збагачується, поглиблюється та потребує всебічної обсервації.

Як підкреслює член-кореспондент НАПН України, професор В. Г. Бутенко, у системі громадянського виховання молоді особливого значення набувають вищі технічні навчальні заклади, а особливість громадянського виховання полягає в тому, що воно має забезпечити розвиток комплексу громадянських рис та якостей студентів.

Таким чином, проблема запровадження громадянського виховання в навчальних закладах є досить актуальною, адже воно «для багатонаціональної України, будучи наднаціональним утворенням, має велике значення ще й тому, що сприяє єднанню українського народу» та забезпечить формування справжнього громадянина України, його громадянських якостей, потреби в праці на благо суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Матіяш В. В. Педагогічне краєзнавство: сутність, принципи, джерела / Матіяш В. В. // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2003.
2. Голобородько Є. П. Актуальні проблеми громадянської освіти в Україні / Голобородько Є. П. // Зміст громадянської освіти і виховання: історія, реалії, перспективи: [матеріали міжнародної науково-практичної конференції (14-15 вересня 2006 року)]. – Херсон: РІПО, 2006.
3. Бутенко В. Г. Використання мистецтва в системі громадянського виховання молоді / В. Г. Бутенко // Зміст громадянської освіти і виховання: історія, реалії, перспективи. – Херсон: РІПО, 2006.

Фролова М.Е.

**ДОСЛІДНИЦЬКА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ТА УМОВИ ЇЇ ФОРМУВАННЯ
У МАЙБУТНІХ СПЕЦІАЛІСТІВ З ЕКОНОМІЧНОЇ КІБЕРНЕТИКИ**

Аналізуючи зміни, які відбуваються в соціально-економічному житті українського суспільства, можна констатувати посилення ролі особистості в ухваленні важливих рішень, вияв відповідальності в реалізації певних дій управлінського, організаційного, виконавчого характеру. Особистість дедалі перетворюється на активного учасника соціальних, виробничих, економічних, культуротворчих та інших відносин, виконує функції не репродуктивного виконавця окремих рішень, а суб'єкта продуктивних дій, пов'язані зі створенням матеріальних і духовних цінностей, їх сприйняттям і оцінкою, творчим осмисленням та інтерпретацією [3]. У зв'язку з цим у сучасній практиці актуалізуються питання, пов'язані з розвитком творчого потенціалу майбутніх фахівців, їх підготовкою до пошукової, дослідницької, інноваційної та творчої діяльності [1].

Бачимо, що в сучасній науково-методичній літературі питання формування дослідницької компетентності пов'язується з різними спеціальностями. Учені розглядають це питання на матеріалі професійної підготовки майбутніх інженерів-педагогів (Н. Архипова), учнів у процесі вивчення української мови (О. Заболотний), студентів вищих педагогічних навчальних закладів (Б. Андрієвський) та ін. [2]. Водночас питання формування дослідницької компетентності у майбутніх спеціалістів з економічної кібернетики ще не отримало достатнього висвітлення в науково-педагогічній літературі. Це не сприяє ефективному вирішенню цієї проблеми в умовах сучасної практики, призводить часом до ухвалення спонтанних педагогічних рішень, які не відзначаються цілеспрямованим і ефективним характером.

Як зазначає А. Шиян, «соціальні й економічні системи за своїм визначенням мають головну відмінність від усіх інших систем: вони містять людину і повинні відображувати її характерні риси та специфіку проявів. В економічній кібернетиці на перший план виходить власне кажучи моделювання людини» [5, с. 154]. При цьому підкреслюється, що «головна проблема у моделюванні соціальних і економічних систем може бути сформульована в такий спосіб: синтезувати модель людини, адекватну до інтер'єру (контексту діяльності), що цікавить нас, розуміючи під людиною як окремого індивіда, так і їхню сукупність» [5, с. 157].

У системі економічної кібернетики людський чинник присутній і виявляє себе на рівні не лише об'єкта соціально-економічних відносин, але й суб'єкта діяльності, пов'язаної з вивченням, аналізом, моделюванням, прогнозуванням того, що очікується у зазначеній сфері. Саме тому важливо акцентувати увагу на ролі і можливостях особистості під час її підготовки до професійної та творчої діяльності. Як зазначає О. Крушельницька, «суть вищої

освіти не тільки у підготовці спеціалістів певної галузі знань, а й у набутті студентами навичок самоосвіти, вмінь аналізувати процеси і явища незалежно від того, в якій галузі вони будуть працювати – в сфері науки чи виробництва» [6, с. 5].

Дослідницька компетентність майбутніх спеціалістів з економічної кібернетики розглядається нами як важлива духовно-функціональна властивість особистості, що забезпечує активне сприймання соціально-економічних процесів, самостійну оцінку їх змісту і спрямованості, а також творчу інтерпретацію цих явищ, характерні тенденції та особливості управління їх розвитком. Майбутні спеціалісти з економічної кібернетики покликані бути не лише носіями певних знань, виразниками апробованих способів ухвалення економічних рішень, але й спроможними до постановлення нових економічних завдань, самостійного пошуку адекватних шляхів їх реалізації на практиці. Саме тому дослідницьку компетентність майбутніх спеціалістів з економічної кібернетики важливо розглядати як системне утворення на рівні особистості, що охоплює у своїй структурі як змістові, так і процесуальні складові [3].

Успішне розв'язання зазначеної проблеми вимагає прийняття відповідних педагогічних рішень. Їх особливість полягає в тому, що формування дослідницьких компетентностей не може бути забезпечено на рівні лише окремих педагогічних дій. Для досягнення успіху в цій справі важливо створити комплекс педагогічних умов програмно-цільового, інформаційного, діяльнісного та організаційно-методичного змісту. До таких педагогічних умов слід віднести:

- упровадження особистісно-орієнтованого підходу до формування дослідницьких компетентностей майбутніх спеціалістів з економічної кібернетики;
- інформаційно-змістове забезпечення (соціальний, науковий, психологічний, культурологічний зміст) формування дослідницьких компетентностей майбутніх спеціалістів з економічної кібернетики;
- підготовка майбутніх спеціалістів з економічної кібернетики до емоційних, інтелектуальних і діяльнісних способів вияву дослідницьких компетентностей;
- організаційно-методичне вирішення питань формування дослідницьких компетентностей майбутніх спеціалістів з економічної кібернетики у процесі навчальних занять, наукової роботи, виробничої практики, позааудиторної діяльності.

Виділення зазначених педагогічних умов зумовлено розумінням того, що дослідницькі компетентності майбутніх спеціалістів з економічної кібернетики не з'являються самі по собі. Їх формування має супроводжувати педагогічна діяльність, спрямована на розвиток особистості, забезпечення її творчих сил і можливостей. Саме тому визначено необхідність упровадження особистісно-орієнтованого підходу до формування дослідницьких компетентностей майбутніх спеціалістів з економічної кібернетики. З цією метою пропонується розробка комплексної програми та підготовка викладачів вищої школи до її реалізації.

Ефективне формування дослідницьких компетентностей майбутніх спеціалістів з економічної кібернетики передбачає ознайомлення їх з необхідними соціальними, науковими, психологічними та культурологічними знаннями, а також залучення студентів до освоєння емоційних, інтелектуальних та діяльнісних способів вияву дослідницької компетентності. Створення таких педагогічних умов забезпечить студентів необхідними

знаннями, відкриє простір для активної участі у дослідницькій, творчій та інноваційній діяльності в сфері управління економічним розвитком.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Уйсімбаєва Н. Науково-дослідна діяльність майбутнього фахівця / Н. Уйсімбаєва // Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету. – Кіровоград, 2004. – Вип. 88. – С. 243-246.
2. Архипова М. Дослідницька компетентність майбутніх інженерів-педагогів / М. Архипова // Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції. – Хмельницький, 2009. – С. 144-148.
3. Макогон Ю. В. Основи наукових досліджень в економіці : [навчальний посібник] / Ю. В. Макогон, В. В. Пилипенко. – Донецьк, 2007.
4. Байденко В. И. Компетенции в профессиональном образовании (К освоению компетентностного подхода) / В. И. Байденко // Высшее образование в России. – 2004. – №11. – С. 3-13.
5. Шиян А. А. Економічна кібернетика: вступ до моделювання соціальних і економічних систем : [навчальний посібник] / А. А. Шиян. – Львів, 2007.
6. Крушельницька О. В. Методологія і організація наукових досліджень : [навчальний посібник] / О. В. Крушельницька. – Київ: Кондор, 2006.

Біруля В.В.

ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ ЗАСОБАМИ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ У ПОЗАШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Демократичний розвиток українського суспільства зумовлює необхідність збагачення духовного потенціалу особистості, формування у молодого покоління естетичної культури, здатності глибоко сприймати, правильно оцінювати та творчо примножувати прояви прекрасного в житті та мистецтві. Як зазначено в Національній доктрині розвитку освіти, мета державної політики у цій сфері полягає у створенні умов для розвитку особистості та творчої самореалізації кожного громадянина України, вихованні покоління людей, здатних ефективно працювати і навчатися протягом життя, оберігати й примножувати цінності національної культури та громадянського суспільства, розвивати і зміцнювати суверенну, незалежну, демократичну, соціальну та правову державу як невід'ємну складову європейської та світової спільноти.

Естетичне виховання є важливою складовою процесу формування особистості. Його роль полягає в тому, щоб на матеріалі естетичних цінностей розвивати відчуття прекрасного, вміння сприймати і розуміти красу предметів і явищ дійсності, стимулювати прагнення людини діяти за законами краси у сфері праці, навчання, відпочинку та творчості. Особливо відчутними є вплив естетичних чинників у період становлення особистості, набуття нею необхідного соціального досвіду взаємодії з іншими людьми, пізнання цінностей художньої культури, вияву творчого потенціалу з метою самореалізації. За таких обставин естетичне виховання учнів підліткового віку набуває особливого значення, допомагає успішно вирішувати соціальні, культурологічні та освітньо-виховні завдання [1].

На соціальному рівні естетичне виховання дозволяє ефективно вирішувати питання, що стосуються збагачення суспільної свідомості, зміцнення функцій морально-духовних, правових цінностей, визначення аксіологічного змісту процесів, що мають місце в структурі повсякденного життя і діяльності підлітків. Процес соціалізації учнів набуває емоційно-чуттєвого забарвлення під впливом естетичних чинників. У руслі культурологічних процесів естетичне виховання стає важливою умовою підготовки молодого покоління до набуття досвіду безпосереднього спілкування з цінностями художньої культури, пізнання світу

прекрасного і піднесеного на матеріалі художніх образів, дизайнерських рішень, творчих проєктів.

Водночас слід зазначити, що естетичне виховання підлітків здатне оптимізувати освітньо-виховний процес, привнести в його зміст і форми особливе емоційне забарвлення, витончене сприйняття предмета пізнання тощо. Маючи цілеспрямований характер, естетичне виховання учнів підліткового віку залучає до цього процесу ефективні засоби впливу, зокрема твори художньої літератури, музичного, образотворчого, театрального та інших видів мистецтва [2].

Сучасна освітньо-виховна практика має значні резерви щодо організації естетичного виховання учнів підліткового віку засобами художньої літератури. Одним із них є діяльність позашкільних навчальних закладів, які створюються і функціонують з метою задоволення важливих потреб особистості, що активно формується, набуває необхідного пізнавального досвіду, прагне спробувати свої сили і можливості в різних видах діяльності. Позашкільні навчальні заклади сьогодні покликані забезпечити доступність освіти, задоволення потреб молодого покоління у додаткових культурно-освітніх, дослідницьких, спортивно-оздоровчих та інших послугах [4].

Відомі вчені, педагоги, організатори освітньо-виховної практики переконливо підкреслюють у своїх науково-педагогічних розвідках необхідність ефективного використання естетико-виховних можливостей позашкільних навчальних закладів, залучення підлітків до естетичного освоєння навколишньої дійсності засобами мистецтва слова в системі позашкільної освіти. При цьому зазначається, що підліткам важливо, крім набуття базової шкільної освіти, надавати можливість зміцнювати своє особистісне ставлення до світу прекрасного, відкривати широкий простір для побудови власної системи естетичних цінностей, потреб, інтересів, смакових уподобань, ідеалів тощо [3].

Проте у вирішенні актуальних питань естетичного виховання підлітків засобами художньої літератури у позашкільних навчальних закладах існує низка діалектичних суперечностей. Вони виявляються і вимагають свого розв'язання на теоретичному і практичному рівнях. Такі суперечності наявні між соціальним усвідомленням необхідності упровадження сучасної практики естетичного виховання учнів підліткового віку та недостатньою організацією цього процесу в системі позашкільної освіти; між епізодичним зверненням організаторів позашкільних навчальних закладів до питань естетичного виховання підлітків засобами художньої літератури та необхідністю упровадження в цій системі розгалуженої практики використання естетико-виховних можливостей мистецтва слова; між використанням у позашкільних навчальних закладах переважно масових форм естетичного виховання підлітків і доцільністю організації виховної роботи, яка б набувала особистісно орієнтованого змісту, враховуючи естетичні інтереси і потреби підлітків; між необхідністю модернізації естетико-виховного процесу в позашкільних навчальних закладах та відсутністю достатнього програмно-методичного забезпечення естетичного виховання підлітків засобами художньої літератури.

Слід зазначити, що проблема естетичного виховання підлітків засобами художньої літератури у позашкільних навчальних закладах викликає певний інтерес широкої громадськості – вчених, педагогів, діячів культури та ін. Так, окремі аспекти зазначеної проблеми знайшли висвітлення у наукових працях вчених у галузі філософії, естетики, соціології, культурології, психології, педагогіки. Здобутками вчених є те, що естетичне

виховання підлітків засобами художньої літератури у позашкільних навчальних закладах отримало соціальну оцінку і визначено як багатоаспектна проблема, яка потребує свого подальшого вивчення, узагальнення та успішного розв'язання в умовах сучасної практики.

Аналізуючи філософські аспекти естетичного виховання молоді, вчені акцентують увагу на методологічних положеннях цього процесу та його ролі в контексті модернізації цих процесів (В. Кремень та ін.), особливостях історичного становлення системи естетичного виховання в Україні (О. Сухомлинська та ін.), ролі художньо-естетичних цінностей у формуванні особистості (В. Бутенко та ін.), можливостях позашкільної освіти у формуванні естетичної культури дітей та молоді (Т. Сущенко та ін.).

Певний інтерес викликають дослідження вчених, присвячені питанням соціокультурного забезпечення сучасної практики естетичного виховання підлітків у системі позашкільної освіти. Ідеться про наукові праці, в яких висвітлюються соціологічні аспекти поширення художньо-літературних цінностей у молодіжному середовищі (О. Семашко та ін.), роль художньої літератури у становленні духовних, моральних цінностей учнів середнього і старшого шкільного віку (Є. Квятковський), психологічні особливості освоєння літературних цінностей у підлітковому віці (І. Бех) основні параметри взаємодії підлітків зі світом художньої літератури (Н. Нев'ярович, Л. Бутенко).

Заслужують на увагу дослідження, в яких наголошується на необхідності педагогічного супроводу естетичного виховання в системі позашкільної освіти (С. Мельничук та ін.), створення логосфери в закладах освіти (Н. Миропольська та ін.), упровадження ефективних форм і методів естетичного виховання учнів засобами художньої літератури (Н. Волошина та ін.), вирішення теоретико-дидактичного питань позашкільної освіти і виховання (Г. Пустовіт та ін.).

Безперечно, результати науково-педагогічного дослідження вчених мають важливе значення для осмислення питань практичного вирішення цієї проблеми, дозволяють виділити окремі її аспекти та визначити певні напрямки діяльності позашкільних навчальних закладів, пов'язаної з естетичним вихованням підлітків засобами художньої літератури. Проте в сучасній літературі ще відсутня відповіді на питання, що стосуються сутності та особливостей естетичного виховання підлітків засобами художньої літератури у позашкільних навчальних закладах; критеріїв та показників естетичної вихованості учнів підліткового віку; педагогічних умов, що необхідні для забезпечення ефективності естетичного виховання учнів підліткового віку засобами художньої літератури в системі позашкільної освіти і виховання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бутенко В. Г. Педагогіка краси як теоретико-методична основа естетичної освіти і виховання молоді / Бутенко В. Г. // Педагогічна і психологічна науки в Україні. – Т. І. Теорія та історія педагогіки. – К.: Педагогічна думка, 2007. – С. 267-278.
2. Пустовіт Г. П. Позашкільна освіта і виховання: теоретико-дидактичний аспект / Пустовіт Г. П. – Миколаїв, 2010.
3. Пустовіт Г. П. Позашкільна освіта і виховання: дидактичні основи методів навчально-виховної роботи : [монографія] / Пустовіт Г. П., Тихенко Л. В. – Суми; Університетська книга, 2008.
4. Сущенко Т. Н. Основы внешкольной педагогики : [пособие для классных руководителей, педагогов внешкольных учреждений] / Сущенко Т. Н. – Минск, 2000.

РЕКОМЕНДАЦІЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

Обговоривши наявний стан у сфері державної політики щодо місцевого самоврядування, функціонування органів місцевого самоврядування, а також сучасні механізми реформування представницьких органів влади, учасники конференції дійшли таких висновків:

Проголошення незалежності України створило умови для радикальних демократичних перетворень, консеквентним вираженням яких стало закріплення у статті 7 Конституції положення про визнання та гарантування місцевого самоврядування як доміанти організації місцевої влади. Такий підхід зумовив принципово нове бачення порівняно з попереднім періодом суспільного розвитку, що якнайповніше відповідає трактуванню сутності місцевого самоврядування як єдиної форми організації публічної влади на місцевому рівні.

Якщо у країнах демократичного спрямування, де одним з основоположних завдань у сфері економічних і політичних трансформацій стало реформування місцевої влади на засадах децентралізації, використовуючи якнайповніше принцип субсидіарності, що уможливило формування дієздатних територіальних громад і реального місцевого самоврядування, то дієва публічна самоврядна влада в Україні як специфічна форма його вираження залишається орієнтиром і надалі. Відповідно інституціональна модель публічної самоврядної влади, загальні риси якої закріплено Конституцією України, потребує подальшого наукового осмислення та пошуку досконалішого варіанту.

Проголошений новосформованою владою – Президентом України, Кабінетом Міністрів України – курс на здійснення перетворень, у центрі уваги яких є громадянин, спонукає до проведення масштабної реформи місцевого самоврядування. Для забезпечення ефективності та послідовності реформ слід сформувати нову демократичну муніципальну ідеологію в Україні, що має відповідати головним принципам Європейської хартії місцевого самоврядування, а також бути максимально наближеною та орієнтованою на загальновизнані європейські стандарти.

На підставі обговорень і практичних висновків, зроблених під час конференції, учасники запропонували здійснити низку невідкладних кроків на шляху до формування нової демократичної ідеології розвитку місцевого самоврядування, а також законодавчого забезпечення структурних реформ місцевого самоврядування в Україні.

Щодо конституційно-правових засад місцевого самоврядування:

- ухвалити зміни до Конституції України, які б гарантували повсюдність місцевого самоврядування та повертали б обласним і районним радам право утворювати власні виконавчі органи;
- ухвалити пакет нових базових законів про місцеве самоврядування та органи державної виконавчої влади.

Щодо формування визначення національної моделі місцевого самоврядування в Україні:

- створити механізм формування економічно та соціально ефективних територіальних громад на базі добровільного об'єднання сільських або міських поселень (через стимулювання цього об'єднання, урахування думки та потреби населення в рамках різних моделей об'єднання);
- оперативно вирішити питання про межі територіальних громад у межах запровадження принципу повсюдності самоврядування;

- оптимізувати схеми організації місцевого самоврядування (для окремих типів територіальних громад, зокрема для великих міських агломерацій та малозаселених чи гірських територій).

Щодо взаємодії органів державної влади, органів місцевого самоврядування зі структурами громадянського суспільства:

- ухвалити нову редакцію Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», де більш чітко регламентувати основні форми участі громадян у здійсненні самоврядування в Україні;
- провести кодифікацію законодавства про місцеве самоврядування з розділом актів прямого народовладдя та тих, що ухвалюються представницькими органами місцевого самоврядування;
- запровадити програму підготовки висококваліфікованого персоналу, здатного розуміти загальну філософію нової структури самоврядування та працювати в цих умовах;
- запровадити інститут уповноважених із прав людини на місцях;
- розробити та запровадити регіональні програми правового навчання жителів регіону;
- розробити та затвердити на вищому законодавчому рівні рекомендації щодо прийняття статутів територіальних громад;
- запровадити механізм соціального замовлення на участь громадськості в розробці та реалізації соціально важливих програм на місцевому рівні та громадський моніторинг їх виконання;
- розширити права та підвищити відповідальність місцевих органів влади в плануванні місцевого сталого розвитку;
- запровадити прозорі механізми громадського контролю та аудиту на кожному рівні урядування;
- узгодити цілі та пріоритети в розвитку центру та регіонів. Забезпечити стабільність і передбачливість відносин між центральними та місцевими органами влади щодо планування місцевого розвитку. Відносини між центральними та місцевими органами влади повинні регулюватися законами, а не тимчасовими угодами.

Щодо реформування системи територіальної організації влади:

- удосконалити механізми формування представницьких і виконавчих органів місцевого самоврядування різних територіальних рівнів, оптимізувати їх структуру;
- переглянути статус депутата місцевої ради та статус голів громад;
- прийняти Концепцію адміністративно-територіального устрою та Комплексну програму її впровадження;
- внести зміни та доповнення до Конституції України щодо системи адміністративно-територіального устрою та місцевого самоврядування, відходу від жорстокої системи адміністративного устрою та територіального поділу з метою забезпечення їх гнучкості;
- ухвалити Закон України «Про адміністративно-територіальний устрій», в якому відповідно до Конституції України та з урахуванням законодавства Європейського Союзу, документів Ради Європи, інших міжнародних організацій,

а також соціально-економічної ситуації в державі має бути визначено: правовий статус та основні ознаки; відповідні критерії; порядок утворення та ліквідації; найменування та перейменування; встановлення меж адміністративно-територіальних одиниць; урахування регіональних особливостей;

- ухвалити Закон України «Про територіальну громаду», в якому має бути визначено правовий статус, ознаки, критерії, порядок утворення та ліквідації; найменування та перейменування; встановлення меж територіальних громад; урахування потенціалу території; закріплення можливості створення асоціацій територіальних громад;
- визначити класифікацію міст, що ураховувала б їх соціально-економічне значення та роль у розвитку відповідної території;
- унести відповідні зміни до цивільного, бюджетного, податкового, земельного законодавства та законодавства про місцеве самоврядування і місцеві державні адміністрації;
- створити умови для укрупнення територіальних громад чи утворення їх асоціацій.

СПИСОК АВТОРІВ

- Артеменко А.Г.** – аспірант кафедри державного управління та місцевого самоврядування Одеського регіонального інституту державного управління НАДУ при Президентіві України, магістр державного управління.
- Білорусов С.Г.** – директор Херсонського обласного центру перепідготовки та підвищення кваліфікації, кандидат технічних наук, доцент, заслужений працівник освіти України.
- Біруля В.В.** - здобувач кафедри педагогіки та психології Херсонського національного технічного університету.
- Бондарева Л.В.** - аспірант кафедри філософських та соціально-політичних наук Одеського регіонального інституту державного управління НАДУ при Президентіві України.
- Бутенко В.Г.** - завідувач кафедри педагогіки та психології Херсонського національного технічного університету, член-кореспондент НАПН України, доктор педагогічних наук, професор.
- Бутенко О.В.** - студент Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого».
- Ватуля Ю.О.** – доцент кафедри політології та права Херсонського національного технічного університету, кандидат історичних наук, доцент.
- Вуколов В.В.** - старший викладач кафедри менеджменту та управління проектами Дніпропетровського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентіві України.
- Гаєвська Л.А.** - заступник начальника відділу прийому слухачів та розподілу випускників, доцент кафедри управління освітою Національної академії державного управління при Президентіві України, доктор наук з державного управління, кандидат педагогічних наук, доцент.
- Гордєєв О.К.** – здобувач кафедри державного управління і місцевого самоврядування ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, голова Кіровської районної адміністрації АРК.
- Гук Н.А.** - старший викладач кафедри теоретичної та прикладної економіки Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, кандидат економічних наук.
- Діденко О.В.** - заступник директора ТОВ «Електрик-Інжиніринг».
- Домбровська С.М.** – докторант кафедри державного управління та адміністративного менеджменту Класичного приватного університету, завідувач кафедри менеджменту та маркетингу Міжнародного Слов'янського університету, кандидат історичних наук, доцент.
- Дурман М.О.** - доцент кафедри інформатики та комп'ютерних технологій Херсонського національного технічного університету, кандидат технічних наук, доцент.
- Єсимова Ш.А.** - доцент кафедри державного та місцевого управління Академії державного управління при Президентіві Республіки Казахстан, доктор технічних наук, доцент.
- Змієвська Л.В.** - доцент кафедри педагогіки та психології Херсонського національного технічного університету, кандидат психологічних наук, доктор філософії, доцент.
- Іваницька О.М.** - завідувач відділу фінансових ринків НДФІ Державної навчально-наукової установи «Академія фінансового управління», доктор наук з державного управління, доцент.

- Іванова Л.М.** - здобувач кафедри педагогіки та психології Херсонського національного технічного університету.
- Казюк Я.М.** - доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування Херсонського національного технічного університету, кандидат наук з державного управління.
- Кияновський А.О.** - директор навчально-виховного комплексу «Школа гуманітарної праці» Херсонської обласної ради, кандидат педагогічних наук, доцент, заслужений працівник освіти України, депутат Херсонської обласної ради.
- Кіцак Т.М.** - аспірант кафедри економічної політики та фінансів Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України.
- Клюцевський В.І.** - начальник відділу контролю Херсонської обласної державної адміністрації, аспірант кафедри державного управління і місцевого самоврядування Херсонського національного технічного університету, магістр державного управління.
- Кононенко Т.О.** - начальник навчально-методичного відділу Тернопільського регіонального центру перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій.
- Корецька В.В.** - начальник відділу фінансів соціально-культурної сфери Головного фінансового управління Херсонської обласної державної адміністрації, слухач магістратури державної служби Херсонського національного технічного університету.
- Кохан А.І.** - аспірантка кафедри політичної аналітики та прогнозування Національної академії державного управління при Президентові України.
- Кравченко Т.А.** - докторант кафедри державного управління та земельного кадастру Класичного приватного університету (м. Запоріжжя), кандидат наук з державного управління, доцент.
- Кушнірова Г.П.** - головний спеціаліст сектора навчально-методичної роботи управління підготовки наукових та науково-педагогічних кадрів Національної академії державного управління при Президентові України, кандидат наук з державного управління.
- Лахижа М.І.** - заступник начальника Управління державної служби Голодержслужби України в Полтавській області, доктор наук з державного управління, доцент.
- Лопушинський І.П.** - завідувач кафедри державного управління і місцевого самоврядування Херсонського національного технічного університету, доктор наук з державного управління, професор, заслужений працівник освіти України.
- Максимочкіна О.В.** - доцент кафедри політології та права Херсонського національного технічного університету, кандидат політичних наук, доцент.
- Маліков В.В.** - здобувач кафедри державного управління та адміністративного менеджменту Класичного приватного університету (м. Запоріжжя), кандидат економічних наук.
- Маматова Т.В.** - професор кафедри менеджменту та управління проектами Дніпропетровського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України, доктор наук з державного управління, доцент.
- Мамонова В.В.** - професор кафедри регіонального управління та місцевого самоврядування Харківського регіонального інституту Національної академії державного управління при Президентові України, доктор наук з державного управління, професор.

- Мартиненко В.М.** - завідувач кафедри публічного адміністрування та кадрової політики Харківського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України, доктор наук з державного управління, професор.
- Мартиненко В.Ф.** - професор кафедри управління суспільним розвитком Національної академії державного управління при Президентові України, доктор наук з державного управління, професор.
- Мінаєва Г.М.** - міський голова м. Чугуєва.
- Молодцов О.В.** - професор кафедри державного управління та місцевого самоврядування Східноєвропейського університету економіки і менеджменту, доктор наук з державного управління.
- Момоток О.М.** - старший викладач кафедри політології і права Херсонського національного технічного університету, магістр з державної служби, здобувач кафедри державного управління і місцевого самоврядування Херсонського національного технічного університету.
- Некряч А.І.** - в.о. ректора Міжнародного університету бізнесу і права (м. Херсон), доктор політичних наук, доцент.
- Опрятний С.М.** - професор кафедри державного управління та земельного кадастру, кандидат наук з державного управління, доцент.
- Пак С.Я.** - аспірант кафедри охорони суспільного здоров'я Національної академії державного управління при Президентові України.
- Пастух С.С.** - студент факультету комерційного права Франко-Українського університету управління (м. Клермонт-Ферранд, Франція).
- Піроженко К.І.** - студентка Одеського національного університету ім. І. І. Мечникова.
- Плецан Х.В.** - аспірантка кафедри державної політики та управління політичними процесами Національної академії державного управління при Президентові України.
- Приходченко Л.Л.** – професор кафедри державного управління і місцевого самоврядування Одеського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України, доктор наук з державного управління, доцент.
- Проніна О.В.** - начальник Головного управління земельних ресурсів у Херсонській області, кандидат наук з державного управління.
- Ракоцило О.М.** - здобувач кафедри управління проектами Одеського регіонального інституту державного управління НАДУ при Президентові України.
- Сагач Г.М.** - професор кафедри теорії та практики виховної роботи комунального закладу «Херсонська академія неперервної освіти» Херсонської обласної ради, дійсний член (академік) Академії наук вищої освіти України, доктор педагогічних наук, професор.
- Сезонова І.К.** - професор Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат технічних наук, доцент.
- Семенченко Ф.Г.** - завідувач кафедри політології та права Херсонського національного технічного університету, докторант Київського національного університету ім. Т. Шевченка, кандидат політичних наук, доцент.
- Стаднік В.М.** – аспірант Одеського регіонального інституту державного управління НАДУ при Президентові України
- Струк В.О.** - здобувач кафедри регіонального управління, місцевого самоврядування та управління містом Національної академії державного управління при Президентові України.

- Топалова Е.Х.** - доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування Херсонського національного технічного університету, кандидат наук з державного управління, доктор філософії, доцент.
- Федорчак В.В.** - здобувач кафедри управління проектами Одеського регіонального інституту державного управління НАДУ при Президентіві України.
- Фролова М.Е.** - старший викладач кафедри педагогіки та психології Херсонського національного технічного університету, керівник психологічної служби університету.
- Хожило І.І.** - доцент кафедри державного управління та місцевого самоврядування Дніпропетровського регіонального інституту державного управління та місцевого самоврядування Національної академії державного управління при Президентіві України, доктор наук з державного управління.
- Чикаренко І.А.** - начальник управління з навчальної та методичної роботи, доцент кафедри менеджменту та управління проектами Дніпропетровського регіонального інституту державного управління НАДУ при Президентіві України, кандидат наук з державного управління, доцент.
- Шерман М.І.** - професор кафедри педагогіки та психології Херсонського національного технічного університету, доктор педагогічних наук, доцент.
- Яценко А.А.** - заступник голови Херсонської обласної державної адміністрації, магістр державного управління.

З М І С Т

СКЛАД ОРГКОМІТЕТУ	3
ВІТАЛЬНЕ СЛОВО ГОЛОВИ НАЦІОНАЛЬНОГО АГЕНТСТВА УКРАЇНИ З ПИТАНЬ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ	3
ВІТАЛЬНЕ СЛОВО РЕКТОРА	5
МОЛОДЦОВ О.В. «ПОРОЧНИЙ ЕФЕКТ» ТА «ЗОНА НЕВИЗНАЧЕНОСТІ» У СФЕРІ СИСТЕМНОГО РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЯК ЕЛЕМЕНТУ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ.....	6
ЛОПУШИНСЬКИЙ І.П. РЕФОРМУВАННЯ ПРЕДСТАВНИЦЬКИХ ОРГАНІВ МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ: СТАН ТА СУЧАСНІ МЕХАНІЗМИ	7
НЕКРЯЧ А.І. ДЕМОКРАТИЗАЦІЯ САМОВРЯДНОГО СЕРЕДОВИЩА – НЕВІД’ЄМНА СКЛАДОВА ДЕРЖАВОТВОРЧИХ ПРОЦЕСІВ	11
МАМОНОВА В.В. РОЗВИТОК ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ В ІННОВАЦІЙНО-ЗНАННЄВОМУ СУСПІЛЬСТВІ.....	14
САГАЧ Г.М. ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ ЯКОСТЕЙ МЕНЕДЖЕРА В МІСЦЕВОМУ САМОВРЯДУВАННІ ЗАСОБАМИ ІНТЕГРАТИВНОЇ РИТОРИКИ	16
МАРТИНЕНКО В.М. ОЦІНЮВАННЯ ПЕРСОНАЛУ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ОПТИМІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ВЛАДИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ.....	20
МАРТИНЕНКО В.Ф. СУПЕРЕЧНОСТІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА ШЛЯХИ ЇХ РОЗВ’ЯЗАННЯ	21
ЕСИМОВА Ш.А. ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫЕ АСПЕКТЫ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН.....	26
ЛАХИЖА М.І. ФІНАНСИ ТЕРИТОРІАЛЬНОГО САМОВРЯДУВАННЯ: ДОСВІД РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА	29
МАЛКОВ В.В. МІСЦЕ І РОЛЬ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В ЕКОНОМІЧНІЙ ПОЛІТИЦІ	30
КРАВЧЕНКО Т.А. НАПРЯМКИ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ З ОБ’ЄДНАННЯМИ ГРОМАДЯН У ПРОЦЕСАХ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ	32
СЕМЕНЧЕНКО Ф.Г. ПОЛІТИЧНІ РІШЕННЯ І ДЕРЖАВНА ВЛАДА: РЕАЛІЗАЦІЯ ПОЛІТИЧНИХ РІШЕНЬ У РОЗПОДІЛІ ВЛАДНИХ РЕСУРСІВ.....	34
МАКСИМОЧКІНА О.В. ВЗАЄМОЗВ’ЯЗОК ЗАГАЛЬНОЛЮДСЬКИХ ТА ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ В ПОЛІТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	42
СТАДНІК В.М. МЕХАНІЗМИ ВЗАЄМОВІДНОСИН МІЖ АВТОНОМНИМИ УТВОРЕННЯМИ ТА МІСЦЕВИМ САМОВРЯДУВАННЯМ В АВТОНОМІЯХ ЗА КОРДОНОМ.....	45
МОМОТОК О.М. ПРЕОДОЛЕННЯ БЕДНОСТІ В УКРАЇНІ: РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ	48
БОНДАРЕВА Л.В. РОЛЬ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У РЕСУРСНОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ДОСТУПНОСТІ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ.....	51
ВУКОЛОВ В.В. МОНІТОРИНГ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ У СИСТЕМІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	53
ПАСТУХ С.С. ІНОЗЕМНИЙ ДОСВІД АНТИКРИЗОВИХ ЗАХОДІВ У ФІНАНСОВИХ СИСТЕМАХ.....	54
ПРОНІНА О.В. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗДІЙСНЕННЯ ОРГАНАМИ МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ ПОВНОВАЖЕНЬ ЩОДО ЗЕМЕЛЬНИХ ПИТАНЬ	56

МАМАТОВА Т.В. УПРОВАДЖЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЗНАННЯМИ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЇ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ.....	61
ПРИХОДЧЕНКО Л.Л., ГОРДСЄВ О.К. МІЖСЕКТОРНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК МЕХАНІЗМ МІСЦЕВОГО РОЗВИТКУ	62
ІВАНИЦЬКА О.М. КРЕДИТНІ СПІЛКИ В СИСТЕМІ РОЗВИТКУ МІСЦЕВИХ ГРОМАД УКРАЇНИ.....	64
ЧИКАРЕНКО І.А. МЕТОДИ ТА ІНСТРУМЕНТИ ДІАГНОСТИКИ КРИЗИ НА МУНІЦИПАЛЬНОМУ РІВНІ.....	67
КИЯНОВСЬКИЙ А.О. ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ З ОРГАНАМИ УПРАВЛІННЯ.....	69
ТОПАЛОВА Е.Х. ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ СОЦІАЛЬНОГО МАРКЕТИНГУ В ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	71
ЯЦЕНКО А.А. КЛАСТЕРНІ МОДЕЛІ ЯК ІНСТРУМЕНТИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОЗДАТНОСТІ РЕГІОНУ	73
ВАТУЛЯ Ю.О. ГОЛОВНІ ШЛЯХИ РОЗВИТКУ ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ	76
КОНОНЕНКО Т.О. УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ І ПОСАДОВИХ ОСІБ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ.....	77
БІЛОРУСОВ С.Г. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ КОНТЕКСТ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ ПОСАДОВИХ ОСІБ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	80
КУШНІРОВА Г.П. ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЯ КАДРОВОГО КОРПУСУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ НА ОСНОВІ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ.....	81
МІНАЄВА Г.М. УПРОВАДЖЕННЯ НОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ У ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ.....	83
ПЛЕЦАН Х.В. МОТИВ ДОСЯГНЕННЯ УСПІШНОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МЕНЕДЖЕРА У СФЕРІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	85
КІЦАК Т.М. МОДЕЛЬ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ПІДГОТОВКИ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ	86
ДОМБРОВСЬКА С.М. СУЧАСНІ МЕХАНІЗМИ РЕФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В ГАЛУЗІ ВИЩОЇ ОСВІТИ	89
ХОЖИЛО І.І. РЕГІОНАЛЬНІ ІНІЦІАТИВИ У СФЕРІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ: СУЧАСНИЙ КОНТЕКСТ	91
ГАЄВСЬКА Л.А. ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ УПРАВЛІНЦІВ ДО ЗДІЙСНЕННЯ ДЕМОКРАТИЧНОГО УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ.....	92
ОПРЯТНИЙ С.М. РЕГІОН ЯК ОБ'ЄКТ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД	94
ДУРМАН М.О. СПІЛЬНЕ ФІНАНСУВАННЯ ПРОЕКТІВ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ЯК ЗАСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ	95
ШЕРМАН М.І. ВПЛИВ ПРИНЦИПІВ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ НА ЗМІСТОВУ СКЛАДОВУ КОМП'ЮТЕРНО-ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ	96
КАЗЮК Я.М. ЕКОНОМІКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ	98
ГУК Н.А. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ВЛАДИ ЩОДО СТВОРЕННЯ НОВИХ РОБОЧИХ МІСЦЬ ШЛЯХОМ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА В РЕГІОНІ	100

СТРУК В.О. ОПТИМІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЛІТИКИ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ.....	101
КЛЮЦЕВСЬКИЙ В.І. ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ КОНТРОЛЮ ВИКОНАВСЬКОЇ ДИСЦИПЛІНИ В МІСЦЕВИХ ОРГАНАХ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ ЧЕРЕЗ МЕХАНІЗМИ ЗДІЙСНЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТООБИГУ	102
ДІДЕНКО О.В. СПІВПРАЦЯ ВЛАДИ І БІЗНЕСУ ЯК ОСНОВА ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ	103
СЕЗОНОВА І.К. ЗАПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ МЕТОДІВ УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТАМИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ	105
АРТЕМЕНКО А.Г. ПРІОРИТЕТНІСТЬ СОЦІАЛЬНО ЕКОНОМІЧНИХ ПЕРЕВАГ І РИЗИКІВ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА ЯК ІНСТРУМЕНТА ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ТА БІЗНЕСУ НА РІВНІ МАЛИХ МІСТ	106
КОРЕЦЬКА В.В. СТАН ФІНАНСОВОЇ ОСНОВИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	107
КОХАН А.І. ДІЯЛЬНІСТЬ КОМУНІКАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ ОРГАНІВ ВЛАДИ ЯК МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СУСПІЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ ПОЛІТИКО-УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ	109
ПАК С.Я. УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ ЗДОРОВ'Я НА РІВНІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ	111
ПРОЖЕНКО К.І. ЗАХИСТ ПРАВ ДІТЕЙ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМКИ ЇХ ПОДОЛАННЯ.....	112
РАКОЦИЛО О.М. РЕСУРСИ ЯК ОБ'ЄКТ УПРАВЛІННЯ ТА ЗАСІБ ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛЕЙ.....	114
ФЕДОРЧАК В.В. ЕКОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ПОЛІТИКИ ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ПЛАНУВАННЯ	116
БУТЕНКО В.Г. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ПОСАДОВИХ ОСІБ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	119
ЗМІЄВСЬКА Л.В. ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	123
БУТЕНКО О.В. ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СВІДОМОСТІ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЯК АКТУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ ВИЩОЇ ШКОЛИ	124
ІВАНОВА Л.М. РОЛЬ ПЕДАГОГІЧНОГО КРАЄЗНАВСТВА У ГРОМАДЯНСЬКОМУ ВИХОВАННІ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ.....	126
ФРОЛОВА М.Е. ДОСЛІДНИЦЬКА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ТА УМОВИ ЇЇ ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ СПЕЦІАЛІСТІВ З ЕКОНОМІЧНОЇ КІБЕРНЕТИКИ.....	128
БІРУЛЯ В.В. ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ ЗАСОБАМИ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ У ПОЗАШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ.....	130
РЕКОМЕНДАЦІЇ КОНФЕРЕНЦІЇ	134
СПИСОК АВТОРІВ	137

Наукове видання

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ЩОДО МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ:
СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Збірник матеріалів конференції

Відповідальний редактор:

Лопушинський І.П., завідувач кафедри державного управління
і місцевого самоврядування Херсонського національного технічного університету,
доктор наук з державного управління, професор,
заслужений працівник освіти України

Редагування та комп'ютерна верстка:

Демченко В.М., кандидат філологічних наук, доцент

Здано до набору 31.10.2011. Підписано до друку 01.11.2011.

Формат А5. Папір для КМА. Гарнітура Таймс.

Ум. друк. арк. _____. Тираж 50 прим. Вид. № _____.
